

བོད་དབྱིན་ཀློག་སྐུ་གསུམ་ཤུན་ལྷན་ཆེན་མཛོད།

COLLECTION OF TIBETAN
ENGLISH CHINESE WORDS

藏英汉对照小词典

ཨི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།

藏英汉对照小词典

Tyulemissov Madi مەدى ابو اصل

tmadi1@gmail.com

དཀར་ཆག

CONTENTS

目 录

པར་སྐྱོན་གསལ་བཤད།	1
-------------------------	---

PREFACE OF PUBLISHING	3
-----------------------------	---

出版说明	5
------------	---

སྒྲིག་པ་པོའི་གཏམ།	6
-------------------------	---

PREFACE	8
---------------	---

编者前言	10
------------	----

སྒྲིག་སྤངས།	11
-------------------	----

ARRANGEMENT	13
-------------------	----

凡例	14
----------	----

ཆོག་མཛོད་དངོས། MAIN BODY 正文 ...	1—173
---------------------------------	-------

བྱུང་བཤེད། APPENDIX 附件 ..... 174—180

- I . བཅན་པོ་རིམ་བྱོན་གྱི་མཆན་བྱང་། NAMES
OF SUCCESSIVE TSAN POS 历代赞普
的称号 174
- II . ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཐེང་རིམ་བྱོན་གྱི་མཆན་
བྱང་། NAMES OF SUCCESSIVE
DALAILAMAS. 历代达赖喇嘛的称号
..... 179
- III . པཎ་ཆེན་སྐུ་ཐེང་རིམ་བྱོན་གྱི་མཆན་བྱང་།
NAMS OF SUCCESSIVE PANCHEN-
LAMAS 历代班禅的称号 181

པར་སྐྱོན་གསལ་བཤད།

《ཐོད་དབྱིན་རྒྱ་གསུམ་ཤན་སྐྱར་ཆོག་མཛོད་》
 འདི་ནི་ཆན་བྲག་གདོང་བཟུས་སྒྲིང་དབང་དོར་ལགས་
 གྱིས་རང་ཉིད་གྱིས་ལོ་མང་ཐོད་དབྱིན་ཡིག་སྐྱར་གྱི་
 བྲག་ལས་གནང་རིང་བསགས་པའི་ཉམས་སྦྱང་དང་
 དབྱད་གཞིའི་ཡིག་རིགས་ཀྱི་ཆར་གཞིའི་ཐོག་རྒྱལ་ཁབ་
 གྱི་ནང་ནས་པར་དུ་བསྐྱོན་པའི་ཐོད་རིག་པའི་སྐོར་གྱི་
 དབྱིན་ཡིག་དཔེ་དེབ་རྣམས་བྱར་དབྱད་བྱས་ནས་སྒྲིག་
 སྐྱར་བྱས་པ་ཞིག་རེད། དེབ་འདིའི་ནང་ཐོད་གྱི་ལོ་
 རྒྱས་དང་། རིག་གནས། ཆོས་ལུགས་དང་མོས།
 དྲུལ་སྒྲུལ་གོམས་གཤིས་སོགས་ཀྱི་ཉེར་མཁོའི་བ་སྒྲིང་
 སྒྲིང་བྲག་གཉིས་ལྷག་ཙམ་བསྐྱུས་བསྒྲིགས་གནང་.....
 འདྲུག་པས་སྒྲིང་ཡིག་སྐྱར་མཁན་དང་། ཐོད་རིག་
 པའི་ཞིབ་འདྲུག་མི་སྣ། ཐོད་ཡིག་གམ་དབྱིན་ཡིག་
 གསར་སྦྱང་མཁན་རྣམས་ཀྱི་དགོས་འདུན་ངེས་ཅན་

ཞིག་སྒྲིང་བྱུང། བོད་དབྱིན་ཀྱ་གསུམ་གྱི་ཐ་སྟད་
 ཅིག་ལ་གོ་དོན་འདྲ་བ་ཡོད་ལ་མི་འདྲ་བ་འང་ཡོད་པ་མ་
 ཟད། སར་ཚུར་སྐྱར་དུས་ཤོད་སྟངས་ལ་དེ་བས་
 ཉུང་བྱུང་པར་ཡོད་པ་དང་། བོད་ཡིག་ཐ་སྟད་
 གཅིག་ལ་གོ་དོན་མི་འདྲ་བ་ཁ་ཤས་ཡོད་པས་འདིའི་
 རྗེས་ལ་དབྱིན་ཡིག་གམ་ཀྱ་ཡིག་གི་ཐ་སྟད་དུ་མ་བཞོད་
 ཡོད་པ་སྟོག་པ་པོ་རྣམས་ཀྱིས་འོས་འཚམ་གདམ་སྟོང་
 གནང་རྒྱུ་འདུག་ཟེ། སྐད་ཡིག་གསུམ་ཤན་སྐྱར་
 གྱི་ཆོག་མཛོད་པར་སྐྱར་བྱེད་རྒྱ་དེ་ཕན་ཐོགས་ལྡན་
 པའི་ཆོད་ལྟ་ཞིག་ཡིན་གཤིས་ཆད་ནོར་ཡང་ངེས་ལ་
 མཐུན་ལྡན་རྣམ་པས་སྟོན་བཛོད་ལེགས་བཅས་གནང་
 རྒྱུ་འདུག་ཆེད། །

མི་རིགས་དཔེ་སྐྱར་ཁང་ནས།

1994 ལོའི་ཟླ3པར།

Preface of Publishing

This Pocket Tibetan English Chinese Dictionary is collected by Mr. W. Tailng on his experiences of long — term translating work, and many reference books. The book contents around 2000 daily idioms of Tibetan history, culture, rligious belief and custom.

It is benefit to translators , rsearchers and Tibetan or English learners. Tibetan or English or chinese language has its own words expressions. A Tibetan word can be translated into English in several ways. There fore it provides seveal English or Chinese words exprssions behand a Tibetan idiom. To publish such dictionary is a very useful test , but we lack experience of such work , since it may

contain our mistaken.

We are thankful to the person who gives us good advice and point out our mistakes.

The Ethnic Publishing House.

March. 1994

出版说明

《英藏汉对照小词典》是旺多先生据自己多年从事藏英语文翻译工作中积累的资料,并搜集和参考了国内外出版的英文藏学书刊中常用词语编译成册的。全书收入了藏族历史、文化、宗教信仰、风土人情等方面的常用名词述语 2000 余条,具有一定的实用性,可供翻译工作者、研究人员及学习藏语或英语的读者参考使用。藏英汉三种文字的表意各有异同,互相对译更有表达差异,故有些藏文词条后有数条英文或汉文词语,望选择使用。出版三种文字的对照词书是有益的尝试,会有不少疏漏,请读者批评指正。

民族出版社

1994. 3

སྒྲིག་པ་པོའི་གཏམ།

ད་བར་བོད་རིགས་ས་ཁུལ་དུ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
 དང་། རིག་གཞུང་། ཆོས་ལུགས། དུལ་སྤྱོད་
 གོམས་གཤིས་སྤྲུལ་ཀྱི་སྐོར་ལ་ཉེར་མཁོའི་བོད་དབྱིན་
 བཀ་སྐྱར་གྱི་ལྟ་དེབ་ཤིན་ཏུ་དཀོན་པ་དང་། དེ་
 འབྲེལ་གྱི་སྐྱར་ཡིག་གཅིག་སྐྱར་མེད་པ་སྤྲུལ་ལས་
 བོད་དབྱིན་སྐད་ཡིག་གི་ཡིག་སྐྱར་དང་སྐད་སྐྱར་
 སྤྲུལ་ཀྱི་ལས་དོན་ནང་ཕན་ཚུན་བརྒྱུད་སྐྱར་བྱེད་
 སྐབས་འཆམ་མིན་དང་སྐྱོད་ཉེས་སུ་སྤང་བའི་གནས་
 ཚུལ་མང་དག་ཅིག་མཆིས་བཞིན་འདུག་པ་དག་ལ་
 དམིགས་ནས། འདིར་ཁོ་བོས་ཡུན་རིང་དུས་ཀྱི་སྤང་
 བར་གསལ་འཛིན་བྱས་པའི་དབྱུང་གཞིའི་ཡིག་རིགས་
 མང་གཞིར་བྱས་ཐོག་རྒྱལ་ཁབ་ཕྱི་ནང་ནས་དཔེ་སྐྱར་
 བྱས་པའི་འབྲེལ་ཡོད་དབྱིན་ཡིག་དཔེ་དེབ་ཁག་ལས་
 སྐྱོད་མཁོ་ཆེ་བའི་ཐ་སྐྱད་བསྐྱར་བསྒྲིགས་ཀྱིས་ཉེར་

མཁོའི་ཐ་སྟད་ཉིས་སྟོང་ལྷག་ཙམ་འདུས་པའི་དེབ་
 རྒྱུ་འདི་ཉིད་བསྒྲིགས་པ་ལ་དེབ་འདིའི་སྟུང་མཁོ་དེ་
 བས་ཆེ་བ་ཡོང་ཆེད། སྐབས་བབ་ཀྱི་ཐ་སྟད་སྔ་སྔར་
 «བོད་ཀྱི་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་»ལས་ཀྱི་ཡིག་གི་སྐབས་
 མཐུན་ཀྱི་ཐ་སྟད་ཁག་སྤངས་ཏེ་གང་ལ་དེ་འཆམ་གྱིས་
 ཀྱི་ཡིག་ཤུ་སྟུར་དུ་བཀོད་ཡོད། འོན་ཀྱང་སྒྲིག་པ་
 པའི་བོད་ཡིག་གི་ཤེས་ཚད་ཤིན་ཏུ་དམན་པས་ནོར་
 འབྲུལ་གྱི་ཉིས་སྟུན་ཇི་སྟེད་ཅིག་མཆིས་ངེས་པས་ཀྱི་
 ཆེའི་མཐུན་ལྷན་ནམ་པས་རིན་བྲལ་གྱི་དགོངས་འཆར་
 ལྷག་སྟོལ་ཡོད་པའི་སྐབས་འདུག་ཞུ་རྒྱུ་དང་བཅས།

བྲག་གདོང་བཀྲས་གླིང་དབང་དོན་ནས།

1993ལོའི་ཟླ་བ་དང་པོར་ལྷ་ས་ནས།

PREFACE

Tibetologic study in the meantime is spreading far and wide unprecedentedly. In the like manner books and periodical publications on Tibetology are emerging in abundance. In the light of standardizing Tibetologic terms and providing convenience for Tibetologists and translators. A compilation of Tibetologic terms is rising into urgency. To meet this aim by selecting Tibetologic terms from my own English translations and distinguished books written in English on Tibet elsewhere. I hereby manage to compile this book — let Collection of Tibetan, English and Chinese Words with some two thousand entry words including names of historical figures, geographical terms, religious terms and names of treaties, etc. in bilingual languages: Tibetan and English. And to further widen the range of this booklet's circulation, corresponding terms in Chinese are later selected from the

Tibetan—Chinese Dictionary. But, owing to my own lack of knowledge on Tibetologic studies what is selected is a less compared to the more to be selected. Hence, by laying this booklet as a foregoing base, let's hope supplementary terms be continuously added, either by you or me. To the booklet in the light of approaching a final goal of producing a fairly complete dictionary on Tibetology in the near future on trilingual languages; Tibetan, English and Chinese.

W. Tailing.

Lhasa, Jan. 1993.

编者的前言

本人从事藏英语文的翻译工作中常遇到有关藏族历史、文化、宗教、风土人情等方面的名词术语的英译文不统一，甚至有讹误，曾夙愿编译一部常用的藏英对照辞书，为翻译和研究人员提供方便。这本词书是以自己工作中长期积累的资料为主，并尽可能搜集和参考了国内外出版的英文版藏学书刊中常用词语编辑成册的，全书约 2000 多词条。为了扩大使用范围，在原有藏英两种文字的基础上，从《藏汉大辞典》中择录了相关的部分词条。由于自己水平有限，疏漏之处在所难免，望读者批评指正

旺 多

1993 年元月于拉萨

ཡིག་རྒྱུ་ལྟ་སྟངས།

1. དེ་བའི་འདི་འདྲི་གོ་རིམ་ནི་མཐོང་ཡིག་གི་ཀ་མད་
ལྟར་བསྒྲིགས་ཡོད།

2. དབྱིན་ཡིག་ཐོག་ལེགས་སྒྱུར་སྐད་ལས་བྱུང་
བའི་མིང་ཚིག་རྣམས་གསེག་ཡིག་བཀོད་ནས་མཆོན་
པར་བྱས་ཡོད།

3. རྒྱ་ཡིག་ཐོག་ལེགས་སྒྱུར་སྐད་ལས་བྱུང་བའི་
མིང་ཚིག་རྣམས་(梵)ཞེས་པའི་ཡིག་འབྲུ་བསྒྲུབ་ནས་
མཆོན་པར་བྱས་ཡོད།

4. གོ་དོན་མི་འདྲ་བ་གཉིས་སམ་གསུམ་ཡོད་
པའི་མིང་ཚིག་རྣམས་ཡང་གྲངས་“ 1. 2. 3. ”
སྟགས་བཀོད་ནས་དོན་གྱི་རྣམ་གྲངས་མཆོན་པར་བྱས་
ཡོད།

5. དབྱིན་ཡིག་མིང་ཚིག་གི་ཡིག་འབྲུ་དང་ཕྱིར་
“ The ” ཡོད་པ་རྣམས་ཡིག་རྫོབས་ཁྱུང་འབྲི་ཡོད་

ཆེད་མི་དགོས་པ་བྱས་ཡོད། དཔེར་ན། “THE 17—
POINT AGREEMENT ” ལྟ་བུར་ “17—POINT
AGREE—MENT” ཁོ་ན་ལས་བཀོད་མེད།

6. རྒྱ་ཡིག་ཐོག་གི་དེབ་མིང་ན་མས་དེབ་ཉགས་
« »ལ་བརྟེན་ནས་མཚོན་པར་བྱས་ཡོད།

Guide to the Book

1. The book is compiled according to the Tibetan alphabetical order.

2. English words of Sanskrit source are *italicized*.

3. Chinese characters of Sanskrit source are illustrated with (梵)。

4. Words with two or more meanings are illustrated with numbers " 1. 2. 3. "

5. Terms in English which should have " the " in front are omitted in order to spare unimportant words. E. g. the treaty name " the Seventeen — Point Agreement " is written as " Seventeen — Point Agreement

6. Book names in Chinese are bracketed with《 》。

凡 例

一、本书词条，依藏文字母顺序排列。

二、英文中的梵文词条用斜体表示。

三、汉文中梵文词条用(梵)注明。

四、同一词条具有两个以上不同意义的用，“1. 2. 3.”注明。

五、英语词条中凡第一个词是“THE”的，为节省字数，“THE”字全部取消。例：“The 17—Point Agreement”中的第一个词头“The”取消，成为“17—Point Agreement”。

六、汉语中的书名，依惯例用《》书名号表示。

༡

གི་གི་བས་བས། Glory to Gods! 吼吼唆唆

ཀུན་དུ་བཟང་པོ། (ཉེ་བའི་སྤྲུལ་ཆེན་བརྒྱད་ཀྱི་ཡ་གུལ་

ཞིག) *Sarvanivara — Nakiskamlini* (one of

the Eight Spiritual Sons of Buddha) 普贤

(八大菩萨又称八大随佛子之一)

ཀོ་བ། (ཁ་སྐད་དུ་ཀོ་བ་བྱེད། ཡིག་ཐོག་ལ་པལ་ཆེ་བར་

ཀོ་གུའོ།) *yakskin boat; coracle* 牛皮; 牛皮船

ཀོང་ཇ། *princess* 公主

ཁྱད་ཀ། *jackdaw* 寒鸦

ཁྱེན་རྩེ། *Hevajra* 喜金刚; 呼金刚

ཁྱོག། *ladle* 长柄勺子

ཀྱད་ཀོར། *thumb ring* 搬指(指套)

ཁྱེན་ག། *soot* 烟垢

ཁྱ། *Naga* 龙王

ལྷ་ཁང་། *Naga Temple* 龙宫; 龙王庙

ལྷ་ལྷུང་། (ལྷ་རྒྱལ་མཆོག་གཉིས་ཀྱི་ཡ་གྲུ་ཞིག)
Nagarjuna (one of the Six Ornaments and
 Two Supreme Buddhist Philosophers of In-
 dia) 龙树(六严二胜之一)

ལྷ་ཁུལ་། *Naga King* 龙王

ལྷ་བདུད། *Naga of disease* 妖龙

ལྷ་མོ། mermaid; *Naga girl* 龙女; 地祇女龙神

ལྷ་བཙན། a *Naga* 龙妖; 龙和厉鬼

ལྷ་ཡུལ། underworld; place where living *Na-*
ga; subterranean realm 龙世间; 地下世界

དཀར་གོང་། (རྫོང་དཀར་གོང་།) white quartz 白
 脂石; 羊脂白玉

དཀར་ཆག། bibliography; catalogue 目录; (寺
 院)志

དཀར་ཐིག། chalked lines 白粉线条; 白色图案

དཀར་པོ་རྩ་གསུམ། (ས་སྐྱ་གོང་མ་རྩ་ལྔ་ལས་
 དཀར་པོ་རྩ་གསུམ།) three white forefa-

thers of Sakya 萨迦白衣三祖：1. ཀུན་དགའ་

སྒྲིང་པོ། Kunka Nyingpo 贡噶宁布；

2. བསོད་ནམས་ཅེ་མ། Sonam Tsemo 索朗

则姆；3. གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན། Dragpa

Gyaltsen 札巴绛赞

དཀར་ཕྱི་གཏོང་བ། whitewash 用白色涂料粉刷

དཀར་ཡིལ་རྩིང་མ། old china 古瓷碗

དཀར་གསུམ། three white meals (milk, butter, yogurt) or vegetarian meal 三乳品
(酪、乳、酥油)

དཀོན་མཆོག་གསུམ། Triple Jewels; Triple

Gem 三宝：1. སངས་རྒྱས་དཀོན་མཆོག་

Buddha 佛；2. ཆོས་དཀོན་མཆོག་ dharma

法；3. དགོ་འདུན་དཀོན་མཆོག་ sangha 僧

དཀོན་མཆོག་གསུམ་ལ་སྐྱབས་བཙུལ་བ། taking

refuge in the Triple Jewels 求三宝保佑

དཀོན་གཉེན། care-taker 香灯师；庙祝

དགྲིལ་གྲུང་བཅས་པ། lotus position; to sit

cross-legged 盘腿坐姿；跏趺坐

དགྲིལ་འཁོར། 1. *mandala* 坛城；道场；轮圆具足；2. three dimensional *mandala* (梵)曼荼罗

བཀའ་ཁྲིམས་ཞལ་ཕྱེ་བཅུ་གསུམ། Thirteen Points of Law 西藏古代法律十三条

བཀའ་འགྲུར། Translation of Commandments 《甘珠尔》(由译成藏文的佛说三藏四续经典汇编而成的一部丛书,全书有一百零八函)

བཀའ་འགྲུར་ལྷ་ཁང་། chapel for "Translation of Commandments" "甘珠尔"经堂

བཀའ་བྱ། decree 令文；盖印公文

བཀའ་བརྒྱུད་པ། Kagyupa (Order of Transmission) 噶居派(藏传佛教派系之一)

བཀའ་ཚེས། sermon 师法；口授教法

བཀའ་ཚེས་གནང་བ། to deliver a sermon 口授教法

བཀའ་གཏན་ཆིགས། documents 铁券文书(古代官府颁发的有永久性的证明令)

བཀའ་ཐང་། biography; testament 传记; 箴言; 遗教

བཀའ་ཐང་ལྔ་ལཱ། (དེབ་མིང་།) Five Volumes of Biography (book) 《五部箴言》又名《五部遗教》; 1. རྒྱལ་པོ་བཀའ་ཐང་། Biography of the King 《国王箴》; 2. བཅུན་མོ་བཀའ་ཐང་། Biography of the Queen 《后妃箴》; 3. སློན་པོ་བཀའ་ཐང་། Biography of the Minister 《大臣箴》; 4. ལྷ་པཎ་བཀའ་ཐང་། Biography of the Masters 《佛徒箴》; 5. ལྷ་འདྲེ་བཀའ་ཐང་། Biography of the gods and Demons 《鬼神箴》

བཀའ་བླ་། secretary of the Cabinet Ministry 原西藏地方政府即噶厦的秘书

བཀའ་གདམས་པ། Kadampa (Atisha's doctrine) 噶当派(阿底夏开创的教派)

བཀའ་གདམས་གསར་མ། Renewed Kadampa 新噶当派; 格鲁派的别名

བཀའ་པོད་ལཱ། (གཞུང་པོ་ཏི་ལྷ་ལ་གཟིགས།)

བཀའ་སྒྲོན། Cabinet Minister 噶伦; 原西藏地方官职名

བཀའ་དབང། initiation 灌顶

བཀའ་ལུང། prophecy 卦辞

བཀའ་ཤག། Cabinet 噶厦; 原西藏地方政府

བརྒྱ་མིས་བྲ་རིང། auspicious banner 吉祥彩幔

བརྒྱ་མིས་སྒྲ་མང། (མཚན་རྟེན་གྱི་དབྱིབས་ཤིག) multi-door stupa 吉祥塔

བརྒྱ་མིས་ཉགས་བརྒྱད། Eight Auspicious Symbols; *astamangala* 八瑞相; 八吉祥徽:

1. གདུགས་ precious parasol 宝伞; 2. རྒྱལ་

མཚན། victory banner 胜利幢; 3. དུང་

དཀར། white conch shell 右旋海螺;

4. གསེར་ཉ་ཁ་སྦྱོད། two golden fish 金鱼;

5. བྱམ་པ། vase of great treasures 宝瓶;

6. པ་བེའུ་(དཔལ་བེའུ།) knot of eternity 吉祥结;

7. འཁོར་ལོ། golden wheel 金轮

8. པད་མ། lotus flower 妙莲

བགྲ་ཤིས་བདེ་ལེགས། Tashi Delek; wish for
prosperity 吉利; 吉祥; 恭喜

བགྲ་ཤིས་ཆེ་རིང་མ། (ཆེ་རིང་མཆེད་ལཱ་ལྷ་ཀྱལ་
ཞིག) Auspicious Longevity Goddess
(one of the Five Sister *Dakinis*) 祥寿仙女
(长寿五姊妹之一)

བགྲ་ཤིས་ཤིག wish you luck; may the for-
tune favour you 祝愿吉祥

ཀླང་མྱིང་། shin—bone trumpet 胫骨号筒

ཀླང་གས། (བསྐྱང་གས།) expiatory sacrifice;
ritual of protective deities 酬补仪轨

ཁྱང་། wild ass 野驴

ཁྱལ་པ། yak—skin bag (skin bag) 皮口袋

སྐར་ཕྱིས། (རིག་གནས་ཁྱང་བ་ལཱ་ལྷ་ཀྱལ་ཞིག)
astrology (one of the five minor treatises
of Buddhist doctrine) 星象学(小五明之
一)

འཁྲུ། incarnation 转世

འབྲུ། donation 布施

ཕྱ་འབྱོར་འབྲུལ་མཁན། donor; benefactor 施主; 捐赠者

ཕྱ་བཅར། favourite 侍从; 近侍

ཕྱ་དག། nobility; aristocrat 贵族

ཕྱ་གུང་། funerary stupa 舍利塔; 墓塔; 灵塔

ཕྱ་མཁུན། Your Majesty; Your Holiness; in front of lama 您; 阁下

ཕྱ་མཁུན་འབའ་ཕྱི། room—servant 仆人

ཕྱ་འདྲ། image 佛像

ཕྱ་འབྲུམ་བུམས་པ་སྡིང་། Kumbum monastery
塔尔寺

ཕྱ་ཕྱང་དམག་ཞར། Palace Guard Regiment 警卫团

ཕྱ་གུང་བྱགས་རྟེན། Buddha, Scripture, and stupa 佛像、佛经及佛塔

ཕྱ་ཕྱར། (ཕྱི་ཡི་སྒྲི་ཕྱར།) collar 围脖; 颈圈

ཕྱར་བ། circumambulation 转经路; 周游

ཕྱར་བར་འགྲོ་བ། to go for circumambulation

转经;巡礼朝圣

རྒྱ་རྒྱ་ལམ། circumambulation path 环行路(转经、巡礼朝佛的通道)

སྐྱུ་བུ་མགོན། saviour 救主;救世主;怙主

སྐྱུ་བུ་བཅོལ་བ། refugee 难民

སྐྱུ་བུ་རྒྱ། Protector Lama 至上怙主

སྐྱུ་བུ་རྟེན། illicit payment 皈依礼品

སྐྱུ་བུ་ཡུལ་བླ་མ། Revered Lama 皈依喇嘛

སྐྱུ་བུ་སྐྱ་མཆི་བ། pay homage 皈依

སྐྱུ་རྒྱ་བུ་སྐྱ། brocade 锦缎

སྐྱུ་རྒྱ། Kyichu river 拉萨河

སྐྱུ་ཁོས། baby set 婴儿服装

སྐྱུ་བ། birth 出生

སྐྱུ་རྒྱ། sentient beings 人;人类

སྐྱུ་རྒྱ་དམ་བ། sacred beings; sage 贤者

སྐྱུ་མེད་འཆི་མེད། birthless and deathless (a system of taxation for livestock) 不生不死;不增不减

ལྷོ་ཟླ། birth month 临产月

ལྷོ་ཟླ་ཤར་བ། arrival of birth month 已到临产月

ལྷོ་གཡོག། mid-wife 接生员；助产士

ལྷོ་རྒྱལ་མཐོ་བ། divine origin 出身高贵；贵族出身

ལྷོ་ས་དམའ་བ། low class; low birth 出身鄙贱，平民出身

ལྷོ་མོས་ཆལ། pleasure garden 公园

ལྷོ་ལ་ལྷོ་རྒྱག། interest for interest (a system of interest for loans) 复利；利上加利

ལྷོ་ལ་ཆང་། farewell beer; parting beer 送别酒；饯行酒

ལྷོ་ས་སྐར་བརྟག་བ། horoscope 占卜生辰

ལྷོ་ས་དམན། low-born (women are supposed to below-born) 下层；妇女

ལྷོ་ས་རབས། *Jataka*; (stories of Buddha Shakyamuni's previous lives) 本生(佛书所说过去生生世世的一切经历记载)

ལྷ་སྐྱུ། birth god 生神

ཐག་ཕྱུ། amulet 发盒

ཐག་ཕྱུ་འབྲུལ་བ། to tonsure 献剃度发；献胎发

ཐག་ཕྱུ་དང་ལན་ཅེ། tassels and wigs 垂系在
小发辫端的彩线穗子

ཐུ་སྐྱུ་མཁའ་མ། hairdresser 编发女

བསྐྱུ། carving 雕刻

བསྐྱུ་བ། . aeon 劫；大时；长时（计算漫长年代
的单位）

བསྐྱུ་བ་སྤྱི་གས་མ། degenerate age；iron age
浊世（劫末五浊增盛之时）

བསྐྱུ་བ་བཟང་པོ། auspicious aeon；golden
age 贤劫（有千佛出世的光明时代）

ཁ

ཁ་ཁིངས། (ལྷ་ག་ཁ་ཁིངས་ལྷ་བྱ།) full —
toothed (livestocks) 满牙

ཁ་ཆེ་གྲ་ཁ་མ། saffron 郁金(五种藏红花中之最上品)

ཁ་མཚུ། dispute 官司;诉讼

ཁ་རྩི་དབང་ཐང་། property 财产;福分

ཁ་རྟིག་(ཞལ་རྟིག་) delicacies, pastries 点心;糕点;糖果

ཁ་བཏགས། ceremonial scarf; auspicious scarf 哈达

ཁ་བཏགས་ནང་མཚོད། first class ceremonial scarf 上等哈达;内库哈达

ཁ་བཏགས་ཡ་ཤེ། second class ceremonial scarf 二等哈达

ཁ་འདོན། prayer 经忏(日常讽诵的经文)

ཁ་བ་ཅན་གྱི་ཁྲིང་ཁམས། Land of Snows or snow land 雪域(西藏)

ཁ་གཙང་། (ལྷ་མ་འཆག་ཁང་།) press 榨油房

ཁ་ཆས་གཏིང་གནག་ smiling devil 笑面虎

ཁ་བཟ། (ལྷ་གསར་ཁ་བཟ་ལྟ་བུ།) doughnut;

pastry 油炸面食;食果子

ཁག་ཐེག་ guarantee; guarantor 担保

ཁང་ཆུན་ house section 康村(僧团单位)

ཁང་སྤྱང་བ། caretaker (of house) 看房人

ཁམས་ལྔ། five elements 五行, 五种元素:

1. ས། earth 土; 2. རྩ། water 水; 3. མེ།
fire 火; 4. ལྷགས། metal 金; 5. ཤིང་།
wood 木

ཁམས་གསུམ། triple world 三界: 1. འདོད་ཁམས།
desire realm 欲界; 2. གནུགས་ཁམས། form
realm 色界; 3. གནུགས་མེད་ཁམས། formless
realm 无色界

ཁམས་གསུམ་དབང་འདུས། Conqueror of the
Triple World 权衡三界

ཁལ་ཁ། (ཏལ་ཏའང་།) Urga (old name for
Ulan Bhatör) 大库伦(乌兰巴托的旧名)

ཁལ་ཁ་རྩེ་བཙུན་དམ་བ། Jetsun Dampa — the
Grand Lama of Urga 哲布尊丹巴(外蒙古
大库伦的格鲁派最大活佛名)

ཁལ་རྩ། pack—horse 驮马

ཁལ་མ། pack animal; beast of burden 驮畜

ཁལ་གཡག། pack yak 驮牛

ཁོག་མ། (རྩེ་ཁོག་མ་ལྟ་བུ།) earthen—ware
pot 陶器

ཁུམས་ར། courtyard 围廊; 走廊

ཁྱི་ཆང་། kennel 狗窝

ཁྱི་ཡ་སྐབ། apso (a species of Tibetan dog)
pekinese 长毛哈巴狗

ཁྱིམ་ཆང་གི་ལག་ཤེས། home industries 家庭手
工业

རྩེ་རྩ། *garuda*; roc 传说中的鹏

རྩེ་རྩ། *kasttiaka*; curved knife 弯刀; 钺刀

ཁ། sparrow hawk 鸢

ཁ་བུ་ཁྱུག་ཁེབས་གཙོང། a set of stand and lid
of teacup 茶托和茶碗盖

ཁལ་བྱལ་ལག། system of taxation and forced
labour 差役制度

བེ་སྐྱེར། myriarchy 万户

བེ་སྐྱེར་བཅུ་གསུམ། Thirteen Myriarchies 十三

万户；十三个万户区：གཙང་ཁུལ་བེ་སྐྱེར་བཅུ་གསུམ་
 རྟེ། six myriarchies of Tsang region 后藏有
 六个万户区：1. ལ་སྟོད་ལྷོ། South Lato
 南拉堆；2. ལ་སྟོད་བྱང་། North Lato 北拉
 堆；3. གུར་མོ། Gurmo 固莫；4. རྩ་མིག
 Chumig 曲米；5. ཤང་ས། Shang 香；6. ཞ་ལུ།
 Shalu 夏鲁。དབུས་ཁུལ་བེ་སྐྱེར་བཅུ་གསུམ་
 རྟེ། six myriarchies of Ü region 前藏有六个万户
 区：7. རྩ་མ། Gyama 嘉麻；8. འབྲི་གུང་།
 Drigung 直工；9. ཆལ་པ། Tsalpa 采巴；
 10. ཐང་པོ་ཆེ། Thangpoche 唐波齐；11. པག་
 མ་གྲ། Pagdrou 帕摩竹；12. གཡའ་བཟང་།
 Yasang 雅桑。དབུས་གཙང་ས་མཆམས་སུ་བེ་
 སྐྱེར་གཅིག་རྟེ། one myriarchy at the juncture
 of Ü and Tsang 前后藏之间有一个万户
 区：13. ཡར་འབྲོག་ལྷག་ལུང་། Yardok-
 Taklung 羊卓达隆。

- ཁྱིའདོན། appointment celebration 就职；坐床
 ཁྱིདཔོན། myriarch 万户官
 ཁྱུ་ཁྱུ་། crane 鹤
 ཁྱུ་བྱ་མ། miss barley—beer (a girl particularly appointed for offering barley beer on certain occasions) 女招待(盛装劝酒的小姐)
 ཁྱུ་ཅི་བ་ན། rolls of silk 一卷绸子
 ཁྱུས་གསལ། baptism 献沐浴；侍浴
 ཁྱེལ་མ། sieve 筛
 མཁན་ཆེན་ལྷ་ལྷིས་དུ། (ཁྱི་བ་འཆོ།) *Shantarakshita*; Great Abbot *Bodhisattva* 亲教师静命, 又名寂护, 或希瓦措；(梵)菩提萨埵
 མཁན་པོ། abbot 亲教师；(寺院)堪布
 མཁན་སྒྲོབ་ཆས་གསུམ། Triad of the Abbot, the Master and the King 师君三尊：1. མཁན་ཆེན་ལྷ་ལྷིས་དུ། the Abbot (*Shantarakshita*) 亲教师(菩提萨埵、希瓦措) 2. སྒྲོབ་དཔོན། the Master (*Padmasambhava*) 轨范师(莲花

生) 3. ཆོས་ རྒྱལ། the Religious — King
(Trisong Detsan) 法王(赤松德赞)

མཁའ་འགྲོ། *Dakini* 瑜伽行母; 空行

མཁའ་འགྲོ་ལྔ་ལྔ། Five Sister *Dakinis* 五部空
行: 1. ཤར་རྩོལ་མཁའ་འགྲོ། Eastern *Vajra*
Dakini 东方金刚空行; 2. ལྷ་རིན་ཆེན་མཁའ་
འགྲོ། Southern Precious *Dakini* 南方莲
珍 宝 空 行; 3. ལྷ་པ་ བད་ མ་ མཁའ་ འགྲོ།
Western Lotus *Dakini* 西方莲花空行; 4.
བྱང་ལས་ཀྱི་མཁའ་འགྲོ། Northern *Karma*
Dakini 北方羯磨空行; 5. དབུས་སངས་རྒྱལ་
མཁའ་འགྲོ། Central Buddha *Dakini* 中央
佛陀空行

མཁར་ཐུན་པ། (ནང་སྐད་གི་ལྷོ་བའི་གྲོང་ཁྱེར་རྩ་རྒྱུ་
ཐེ།) Huhhot (capital of Inner
Mongolia) 呼和浩特(内蒙古自治区首府)

མཁར་ཆེང་། citadel 城堡

མཁས་པའི་དགའ་སྟོན། (དེབ་མིང་།) A happy
Feast of the Sages (book) 《贤者喜宴》或

《智者喜宴》

མཁས་པའི་མགུལ་རྒྱན། (དབ་མིང་།) Neck Or-
 nament of the Sages (book) 《智者项链》

མཁས་པའི་རྒྱ་རྒྱན། (དབ་མིང་།) Ear Ornament
 of the Sages (book) 《智者耳饰》

འཁོར་བ། *Samsaria*; Existence 轮回

འཁོར་བའི་རྒྱ་མཚོ། ocean of existence 生死海

འཁོར་བའི་སྤྱད་བཟུལ། misery of the cycle ex-
 istence 生死苦; 轮回苦

འཁོར་བར་ཞེན་ཆགས་མེད་པ། renunciation of
 worldly life 厌世; 厌弃轮回生死之苦

འཁོར་གཡོག། entourage 主仆

འཁོར་ལོ། (བཀྲ་ཤིས་རྒྱལ་ས་བརྒྱད་ཀྱི་ཡ་གུལ་ཞིག)
 spoked golden wheel (one of the eight aus-
 picious symbols) 金轮(八吉祥徽之一)

འབྲུངས་རབས། history of incarnations 本生
 (佛书所说过去生生世世的一切经历记载)

འབྲུད་གསལ། sprinkling of holy water; bap-
 tism 洗礼

ག

གངས་ཅན་གྱི་མཁས་པ་མི་གསུམ། Three Wise Men
of the Land of Snows 雪域三贤：

1. ཚིག་ལ་མཁས་པ་ས་སྐྱ་པ་རྗེ་ཏ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་
མཚན། Sakya Pandita Kunka Gyaltsan —
wise in letters 词章典雅，萨班·庆喜幢；

2. རོན་ལ་མཁས་པ་བུ་ལྷོན་རིན་ཆེན་གྲུབ།
Bhutön Rinchen Drup — wise in doctrine 义
理明达，布敦·珍宝成；3. ཚིག་དོན་གཉིས་
ཀར་མཁས་པ་ཇེ་བརྩུན་སྟོ་བཟང་གྲགས་པ།
Tsongkapa Lobsang Dakpa — wise in both
letters and doctrine 词义并优，宗喀·善慧
称

གངས་ཅན་མཛོད་ལ། (གངས་རིའི་མིང་།)

Kinchin jungka (snow peak) 刚坚最纳
(雪山名)

གངས་ལྗོངས། Land of Snows 雪域

གངས་དིན་པོ་ཆེ། Mt. Kailash 刚仁波切；灵
雪山

གཞིར། pinnacle 屋脊宝瓶

གན་ཀྱ། contract 合同；契约

གན་ཀྱ་འཛིག་པ། to draw contract 签订合同

གཏུ། amulet 护身佛盒；装饰盒

གུ་རུ། *Guru*；Master 上师；师尊

གུ་རུ་མཆན་བརྒྱད། Eight Manifestations of Pad-
masambhava 莲花生八号

གུ་རུ་དིན་པོ་ཆེ། *Guru Rinpoche*；Precious
Master；(Padmasambhava) 大宝上师（莲花
生的尊号）

གུ་ཤྱི་བཟླ་འཛིན་ཆས་ཀྱལ། *Gorshi Khan* 固
始汗

གུང་། duke 公；公爵

གོ་ཏ་མ། *Gautama* 乔答摩

གོང་མཆི་དབུ་བླ། Imperial Preceptor 国师；帝师

ནང་མའི་བྲས་མོ། imperial princess 公主

ནང་མོ། thrush 雪鸡

གར་པ། Gurka 廓尔喀

གས་སྒྱ། great appliqued "thangka" 锦缎镶制的佛像

གས་གཞུག་ hem 藏装的底边

ཁྱིམ་ཤིང་རྒྱུ་འཛིན། Princess Jincheng 金成公主

གྲལ་འཛོ། seat of honour 主要坐位；前坐；首席

གྲལ་འཛིན། (སྒྲོན་ལམ་ཆེན་མོའི་གྲལ་འཛིན།) to reserve seats 占坐位

འཕྲུབ་ཆེན། Mahasiddha 大圣；得道者

འཕྲུབ་ཐོབ། yogis 成道者；证果者

འཕྲུབ་མཐུན། doctrine 教义；教派

ཁྲ་ཆག་ (ཐུག་པ་ཁྲ་ཐུག་སྒྲིལ་བྱེད་ཁྲ་ཆག་ལྟ་བུ།) wheat flake 麦片(小麦压扁后所成碎片)

ཁྲ་མ། wild "ginseng" 人参果

ཁྲ་སྒྲུ་མར། grain dipper；auspicious dipper

of wheat and barley flour 麦穗酥糕

ཁྲོད་བླ་དམག་སྐར། rich-family regiment 仲
札马噶; 富家兵营

ཁྲོད་མི། townsfolk 市民

ཁྲོས་མཐུན་དོན་ཆན་བཅུ་བདུན། Seventeen —
Point Agreement 十七条协议

མུ་མུ། musk-deer hair 獐毛

མུ་མུའི་འབོལ་གདན། musk-deer hair cushion 獐
毛厚垫

གྲ་ཆས། *kasava* 袈裟; 僧装

གྲ་བཞི་ཕྱིས་བཤེར། army roll-call ceremony
at "Dashi" 札细检阅

གྲ་བཞི་ལས་བྱངས། (དེ་མའི་བོད་ཀྱི་དངུལ་པར་ལས་
བྱངས།) "Dashi" Mint Department "札细"
造币局

མུ་བ། musk-deer 獐子

མུ་ཕི། musk 麝香

མང་ཆེན་ཁ་འབབ། Langchen Khabab River

(out of the elephant's mouth); River Sut-
lejin India 象泉河

མཐོང་ཆེན་འབྲིང་རི། Mt. Emei 峨眉山

མཐོང་པོ་རིན་པོ་ཆེ། (རྒྱལ་སྤྱི་ལྷ་བདུན་གྱི་ཡ་གྲུ་ལ་
ཞིག) Precious Elephant (one of the
Seven Royal Emblems) 白象宝(七政宝
之一)

མིང་ག། grove 树林; 林园; 花园

མིང་ག་གཏོང་བ། enjoy picnic parties; picnicking
野餐; 郊游; 逛公园

མིང་བུ། flute 管乐器; 笛子 འཕྲེད་མིང། hor-
izontal flute 笛 གཞུང་མིང། vertical flute
笛子

མིང་བཞི། Four Continents 四大部洲: 1. ཤར་
ལྷན་འཕགས་པོ། Eastern Continent of Gi-
ant People 东胜身洲; 2. ལྷ་འཇམ་བུ་མིང།
Jambudvīpa; Southern Continent of "Zam"
Trees 南赡部洲; 3. ལྷ་བ་བ་མིང་ལྷོ།
Western Continent of Animals and Jewels

西牛货洲; 4. ཕྱང་ལྷ་མི་སྣན། Northern
Continent of Bad News 北俱卢洲

སྡིགས་བཅ། Scripture volumes 经函

སྦྱ་བ། (བད་ཟས།) stuffed lung (Tibetan qu-
sine) 肺(藏餐)

དགའ་ལྷན། (རྒྱལ་བ་བྱམས་པའི་ཞིང་ཁམས།)
Tushita Heaven 喜足天;兜率天

དགའ་ལྷན་ཁྱིམ། Chairman of the Gandan
monastery (holder of Tsongkapa's throne)
噶丹赤巴(继承甘丹寺中宗喀巴法座者)

དགའ་ལྷན་ལྷ་མཚན། Illumination Day;
Tsongkapa's Death Anniversary 燃灯节
(藏历十月二十五日宗喀巴逝世日举行的
燃灯供佛的法事)

དགའ་ལྷན་པོ་བླང་། Palace of Prosperity 兜率
宫;噶丹颇章

དགུ་ཐུག་ twenty — ninth dumpling; year —
end dumpling 腊九粥

དགུན་མཚན། winter ritual 冬祭;冬季供神

དགེ་སྐྱོལ། disciplinarian (in monastery) 铁棒
喇嘛；纠察僧；掌堂师

དགེ་སྒྲུབ། practice of virtue 行善；修行佛法

དགེ་འདུན་གྱི་སྡེ། monk community 僧众；僧团

དགེ་བ། alm; charity 善行；施舍物；救济金

དགེ་བའི་ལས། virtue 善业

དགེ་བའི་བསེས་གཉེན། Master of Metaphysics;
s; Doctor of Divinity 善知识；良师；格西；
尊师

དགེ་ཐུལ་གྱི་སྒྲུབ་པ། junior stage of monkhood
沙弥戒；沙弥律仪

དགེ་གཡོག་(ལྷ་ལྷན་སྒྲོན་ལམ་ཆེན་མོའི་དགེ་གཡོག་)
monk police 铁棒喇嘛的助手

དགེ་ལུགས་པ། Gelugpa sect; Virtuous Order;
Order of Excellence 格鲁派

དགེ་སྦྲང་གི་སྒྲུབ་པ། senior stage of monkhood
比丘戒；苾刍律仪

དགེ་སྦྲང་གི་སྒྲུབ་པ་བྱ་བ། to ordain senior stage
of monkhood 受比丘戒

དགོན་ཐེང་དབུ་བྱེད།   monastic authority 寺院

的住持；方丈

དགོན་ལག   branch monastery 分寺（大寺院

下所属的小寺院）

དབྱ་བཙུམ་པ།   *arhat*; foe — destroyer (梵) 罗

汉；阿罗汉；应供；杀贼

དབྱ་ལྷ།   battle god 战神

མགུར་མ།   lyric poems 道情；宗教短歌

མགོ་བཀ། (བ་མ་སྐྱུ་མགོ་བཀ།)   tether 缰

绳；拴牛马的绳 བ་ཞིག་ཤིང་སྤང་ཞིག་ལ་.....

བཏགས་འདུག།   E. g a cow is tethered to

a tree 一头奶牛被拴在树上

མགོན་ཁང་།   guardian deity chapel 护法神殿

མགོན་པ།   guardian deity 保佑者；护法神

མགོན་པ་ཕྱག་དྲུག   Six — armed *Mahakala* 六

臂护法

མགྲོན་གཉེར་ཆེན་མ།   Lord Chamberlain; High

Chamberlain 大卓尼（旧时为达赖、班禅接

待宾客、传达命令的官员）

འགྲོ་མགོན། Protector of the world 众生怙
主；佛

འགྲོ་མགོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པ། Pagpa — the
Protector of the world (name and title of
a Sakya lama) 八思巴

འགྲོ་བ། sentient beings 众生

འགྲོ་བ་དྲིགས་བྱུག Six Cycles of Existence:
六道众生；六趣：1. ལྷ། the Celestials
天；2. མི། the Humans 人；3. ལྷ་མ་ཡིན།
the Denizens 非天；4. འགྲོ་བ་སྐྱེ། the Ani-
mals 傍生；5. ཡི་དྲུགས། the Hungry Ghosts
饿鬼；6. དུལ་བ། the Hells 地狱

འགྲོ་བའི་དོན། for the sake of sentient beings
利他的事

འགྲོས། (རྟ་ཕོའི་འགྲོས།) trot; canter 快步；大
走(走马的步法)

ཀན་བདག boy prefect 小先生

ཀན་པོ། village headman 村长；差头

ཀན་མོས་གསེར་འབྲུར། an old woman carrying

solids of gold 老太婆携带黄金外出(太平盛世)

ནུན་རབས། elders 长辈

བྱ་གར་བཅའ་སྡེ་དབྱིན་ཇིའི་སྐྱ་ཆབ། (བྱ་གར་རང་བཅན་གྲོང་།) Viceroy of India (before Indian independence) 英国驻印度总督(印度独立前)

ཁྱུ་སྒྲིང་། shawns 喷呐

ཁྱུ་དུལ་ཏ་མིག་ horse—shoe silver 汉地的银子;元宝银锭

ཁྱུ་དུལ་ས་ལག་ blocks of silver 汉地的银子;银砖

ཁྱུ་སྒྲིང་དམག་ཁྱར། Han style regiment 汉式营;汉式练兵营

ཁྱུ་དམག་ཕུའུ་ཐུན། Zhao Er Feng's troops 赵尔丰率领的军队

ཁྱུ་ཕི་བཏང་བའི་ཚག་ཅེ། lacquered table 小漆桌

ཁྱུ་ཟས་ཁང་། food—kitchen; restaurant 厨房(食品种类多的饭馆)

ཁྱ་བ་བཟ་བལ་བཟའ། Chinese consort and
Nepalese consort 文成公主和尼泊尔公主

ཁྱ་ར། wild goat 野山羊

ཁྱ་ལུང་ཆས། royal costume 王子装

ཁྱ་ལུང་གཡང་འབེབས། (ཨ་ཅེ་ལྷ་མོ།) blessing
of the elders (Tibetan opera) 太子降福；
天官赐福(藏戏)

ཁྱ་དྲུག་མཆོག་གཉིས། Six Ornaments and
Two Supreme Buddhist Philosophers of
India 二胜六严；二胜六庄严 ཁྱ་དྲུག་ཉི།
Six Ornaments 六严：1. ལུ་ལྷུབ། *Nagarjuna*
龙树；2. འཕགས་པ་ལྷ། *Aryadeva* 圣天；
3. སྟགས་མེད། *Asanga* 无著；4. དབྱིག་གཉིན།
Vasubhandu 世亲；5. སྟགས་ལྷང་། *Dignaga*
陈那；6. ཆོས་གྲགས། *Dharmakirti* 法称。
མཆོག་གཉིས་ཉི། Two Supreme ones 二胜：
1. སྤྲུའོད། *Shakyaprabha* 释迦光；2. ཡན་
ཏན་འོད། *Gunaprabha* 功德光

ཁྱ་ཁྱིམ་ཆང་། (དེབ་མིང་།) Chinese Annals

(book) 《唐书》

ཁྱལ་ཁྱུད། royal lineage 王室；王族

ཁྱལ་རྒྱ། main entrance; doorway 正门；大门

ཁྱལ་ཆེན་ལྷེ་བཞི། Four Guardian Kings 四大天王：1. ཡུལ་འཁོར་སྤང་། *Dhritarashtra* (Guardian King of the East) 持国天王；2. འཕགས་སྒྱུས་པོ། *Virupaksha* (Guardian King of the West) 增长天王；3. སུན་མི་བཟང་། *Virudhaka* (Guardian King of the South) 广目天王；4. རྣམ་ཐོས་སྤྲུལ། *Vaishravana* (Guardian King of the North) 多闻天王

ཁྱལ་པོ་བཀའ་ཐང་། (བཀའ་ཐང་ལྷེ་ལྷའི་ཡ་གུལ་ཞིག) Biography of the King (one of the Five Volumes of Biography) 《国王箴》(五部箴言之一)

ཁྱལ་པོ་ལྷེ་བཀུད། Eight “de”s 德字八王：1. བ་མ་བེན་ལྷེ། *Sanam Sinde* 洒囊森德；2. ལྷེ་འཕྲུལ་ནམ་གཞུང་། *Detul Namshung* 德处

囊雄；3. སེ་སྤྲུལ་གནམ་ལྗེ། Senol Namde 色
 诺囊德；4. སེ་སྤྲུལ་པོ་ལྗེ། Senol Pode 色诺波
 德；5. ལྗེ་སྤྲུལ་ནམ། Denolnam 德诺囊；
 6. ལྗེ་སྤྲུལ་པོ། Denolpo 德诺波；7. ལྗེ་རྒྱལ་པོ།
 Degyalpo 德杰波；8. ལྗེ་ཐུན་བཅན། Det-
 intsan 德珍赞

རྒྱལ་པོ་ཐུངན་མེད། (གནའ་བོའི་རྒྱ་གར་གྱི་ཆོས་རྒྱལ་
 འིག།) Asoka (an ancient Indian king)
 阿育王(古印度王)

རྒྱལ་པོ་ཟས་གཙང་། (བཅོམ་ལྷན་འདས་ཀྱི་ཡབ།)
Suddhondana (Shakyamuni's father) 净
 饭王(释迦牟尼之父名)

རྒྱལ་པོ་དུན་པ་ཆེ། Precious King 国王

རྒྱལ་པོ་ལྷན་པ་གྱི་བཟུན་བཅོས། (དེབ་མིང་།)
Law of a Kingdom (book) 《王行论》

རྒྱལ་པོ་ལོ་གསར། Royal New Year 王室新年

རྒྱལ་ཕྱན། (བོད་སྐད་ལྟར་གྱི་རྒྱལ་ཕྱན།)
 principality 小国；邦

རྒྱལ་བ་བྱམས་པ། *Maitreya*; Future Buddha

弥勒佛；未来佛

ཀུལ་བ་ཡབ་ཟུལ།   Triumphant Father and Son
佛父子

ཀུལ་བ་དིགས་ལྔ།   Five *Dhyani* Buddhas 五种
姓佛；五方佛：1. རྣམ་པར་སྤང་མཛད།
Vairocana 大日如来；2. མི་བརྩོད་པ།
Akshobhya 不动如来；3. དིན་ཆེན་འབྱུང་
གནས།   *Ratnasambhava* 宝生如来；
4. ལྷ་བ་མཐའ་ཡས། (འོད་དཔག་མེད།)
Amitabha 无量光如来；5. དོན་ཡོད་གྲུབ་པ།
Amoghasiddhi 不空成就如来

ཀུལ་བའི་བཀའ།   conqueror's   Scriptures;
Buddha's teaching 佛经；佛说经教

ཀུལ་བའི་སྐ་ལྷན་རིམ་བྱུང་།   Successive Dalai
Lamas; series of Dalai Lamas   历代达赖
喇嘛

ཀུལ་བའི་བཟུན་པ།   Buddhist religion; Buddhology
佛教；佛教学

ཀུལ་མ་རྩལ་ཁུ།   Gyalmo Ngulchu 怒江

ཁྱལ་ཆབ། (སྲིད་སྤྱོད་ཡང་བཟོད།) Regent 摄
政王

ཁྱལ་མཆན། (བཀྲ་ཤིས་ཉགས་བརྒྱད་གྱི་ཡ་གྲུལ་ཞིག)
Banner of Victory (one of the Eight Aus-
picious Symbols) 胜利幢(八吉祥徽之一)

ཁྱལ་གཞིས། kingdom 皇庄

ཁྱལ་ཡབ། Divine Father 大活佛的父亲

ཁྱལ་ཡུམ། Divine Mother 大活佛的母亲

ཁྱལ་རབས། genealogical histories 王朝

ཁྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་མང། (དེབ་མིང་།) A
Mirror of Genealogy of Kings; Records of
Tibetan Royal Lineage (book) 《西藏王
统记》

ཁྱལ་སྲིད་ཆས་སྲིད། temporal and spiritual pow-
er; religiopolitical coronation 国务教务; 政
教事务

ཁྱལ་སྲིད་ཆས་སྲིད་གྱི་མཇུག་སྒྲ། coronation and
ordination; religiopolitical coronation 国
务教务仪式

རྒྱལ་མིང་ལྔ་བཅུན། Seven Royal Emblems;
 seven royal insignia 七政宝; 1. འཁོར་ལོ་
 རིན་པོ་ཆེ། Precious Wheel 金轮宝;
 2. བཅུན་མོ་རིན་པོ་ཆེ། Precious Queen 玉女
 宝; 3. སྤྱན་པོ་རིན་པོ་ཆེ། Precious Minis-
 ter 主藏臣宝; 4. དམག་དཔོན་རིན་པོ་ཆེ།
 Precious General 将军宝; 5. ཉ་མཆོག་རིན་
 པོ་ཆེ། Precious Horse 紺马宝; 6. སྤང་པོ་རིན་
 པོ་ཆེ། Precious Elephant 白象宝; 7. རོ་ར་བུ་
 རིན་པོ་ཆེ། Precious Jewel 神珠宝

རྒྱ་ཐུན། warp and woof 织物的经线和纬线

རྒྱ། tantra (梵)怛特罗;密宗

རྒྱ་གྲ་ཉྱེད་མཁའ། Upper and Lower Tantric Col-
 leges 上下密院

རྒྱ་ཉྱེད་གྲ་ཆང་། Upper Tantric College 上
 密院

རྒྱ་ལྗེ། tantras sect (梵)怛特罗部;续部

རྒྱ་མཁའ་གྲ་ཆང་། Lower Tantric College 下

密院

རྒྱུད་འཛིན་པ་གཞིས། hereditary estate 继承祖业

རྒྱུད་བཞི། (བོད་ཀྱི་སློན་གཞུང་བཞིའོ།) Four Ti-

betan Medical *Tantras* (book) 《医学四续》

或称《四部医典》

གཤ། pack saddle 鞍

གཤ་མ། saddle-sore 鞍疮

གཤ་ཁྱི། watch-dog 家犬；守门犬

གཤ་མཆོར། porch; forecourt 殿门抱厦

གཤ་བཤད། (མནའ་མ་ལེན་སྐབས་ཀྱི་སྒྲོ་བཤད་ལྟ་བུ།)

poem praise at the main entrance (at marriage) 入门祝词(婚礼中用)

གཤ་གསུམ། three doors 三门：1. ལུས། body 身；2. རག། speech 语；3. ཡིད། mind 意

གཤ་མ། meditation 禅定；三昧；修行

གཤ་མཆོན། meditator; hermit 修行者；禅师

གཤ་ཐག། meditation band 禅带(参禅打坐时套在双膝及颈上的带子)

གམ་ཐེ་ཁང་། (དགའ་ལྷན་དགོན་དུ་ཡོད་པའི་ལྷ་ཁང་
ཞིག) House of Meditation (a chapel at
Ganden monastery) 修行室; 禅堂

གར་གཞས། circular folk dance 圆舞曲

ཡེན་ཐོན། Translated Bon 苯波教 窠易派

ཐུ་ཚྭ། Tibetan banjo 弦子

ཐུ་དིག་པ། (དིག་གནས་ཆེ་བ་ལྔའི་ཡ་གུལ་ཞིག)
grammar (one of the Five Major Treatises of Buddhist Doctrine) 声律学 (大五明
之一)

ཐུབ་པ་རྣམ་པལ། (ཉེ་བའི་སྤྲུལ་ཆེན་བརྒྱད་ཀྱི་ཡ་གུལ་
ཞིག) Kshitigarbha (one of the Eight
Spiritual Sons of Buddha) 除盖障 (八大菩
萨, 或称八大随佛子之一)

ཐུབ་པ་རྒྱལ་པ། to perform rites 修行佛法

ཐུག་ཏུང་། conch shell bangle 海螺镯

ཐུན་མེ་ཤིང་། pine wood 油松

ཐུམ་བུ། mussel—shell 梭子

མཁའ་དཀར། White *Tara* (goddess) 白度母

མཁའ་ལྗང། Green *Tara* (goddess) 绿度母

མཁའ་མ་ཉི་ཤུ་ཅུ་གཅིག། Twenty-one *Taras* 二十一度母

མཁའ་མ་གསུང་བྱོན། speaking *Tara* (goddess) 说话度母

བརྒྱ་དཔོན། (ཡུལ་གྱི་བརྒྱ་དཔོན།) centurion
百户长

བརྒྱ་བྱིན། (ལྷ་འི་དབང་པོ།) Indra (Hindu God)
帝释天; (梵) 因陀罗

བརྒྱ་ཤི་སྟངས་ལངས། when hundreds fall thou-
sands arise 百人死去千人起; 前仆后继

五

ང་རྒྱལ། (དུག་ལྔའི་ཡ་གུལ་ཞིག) greed (one of the
five vices) 慢 (五毒之一)

ངང་པ་མེན་པོ། wild yellow duck 黄鸭

ངན་པ་དགུ་འཛིམས། gathering of nine vices 凶神

会; 九煞毕集

ངོ་ཚུ། (ཆབ་མདོར་ཡོད།) Ngochu river; river

Salween in Burma 昂曲河(在昌都)

ངོ་མ་གཡོག། partly master partly servant 半

奴半主

ངོ་ཆབ། agent 代理人; 代表

དཔལ་ཀོང། silver butter—lamp 银灯; 银制神灯

དཔལ་གཏུང། silver funerary stupa 银灵塔

དངོ། (གི་ཡི་དངོ།) the blade of a knife 刀口; 刃

མངའ་ཐང། prosperity 权势; 威力

མངའ་བདག་ཆེན་པོ་གསུམ། Three Ranks of No-
bility 三大领主: 1. བོད་ཀྱི་ས་གནས་སྤྱིད་

གཞུང། Local Government of Tibet 西藏地

方政府; 2. བོད་ཀྱི་སྐུ་བླ་མ་ཁག་ nobles of Ti-

bet 西藏的贵族; 3. བོད་ཀྱི་དགོན་མེ་ཁག་

monasteries of Tibet 西藏的寺庙

མངའ་ནིས་ཁམ་བྱ། apricot 杏

མངོན་བརྗོད། (རིག་གནས་ཆུང་བ་ལྔ་འི་ཡ་གྲུ་ཞིག)

Words and Expressions (one of the Five
Minor Treatises of Buddhist Doctrine) 辞
藻学(小五明之一)

མངོན་རྟགས་བྱུང། (དེབ་མིང་།) Ornament and
Clear Realization (book) 《现观庄严论》

རྩོན་པའི་ས་འདུལ། (ཡ་ཅེ་ལྷ་མོ།) purification of
the hunters (Tibetan opera) 猎人净地
(藏戏序幕之一)

ལྷ་མཚན། Death anniversary of Tsongkapa; Il-
lumination Day 五供节; 燃灯节

ལྷ་པ་ཆེན་པོ། Great Fifth (the Fifth Dalai Lama)
五世达赖

ལྷག་ས། 1. *Mantra*; magical formula 咒语; 真言
2. *Tantric* mysticism 密宗

ལྷག་ས་པ། exorcist; sorcerer 咒师; 持咒者

ལྷག་ས་པ་བྲུ་ཆང་། *Tantric* College 密宗院

ལྷག་ས་གསར། new esoteric sects 新密; 新密乘

ལྷན་སྒྲུབ་བཟང་པོ། good old tradition of the past

良好先例

ཐོན་འདུག prefix (Tibetan grammar) 前加字
(藏文语法)

ཐོན་ཤེས། fore-knowledge 预知；未来先知

五

ཙག་ཙེ། side-table 长方型小桌

ཙན་པན་མགྲིན་བཟང་མ། (ཆེ་རིང་མཆེད་ལཱི་ཡ་
གྲུ་ཞིག) Harmonious — Voice Goddess
(one of the Five Sister *Dakinis*) 冠咏仙女
(长寿五姊妹之一)

གཙོད་གཏོང་བ། ego-slaying practice 断行教诫
བཅུ་སྐར་ཐང་། (ལ་ཏྲིག་བཅུ་སྐར་ཐང་ཚུགས་པ་ལྟ་
བྱ།) ten times the seed 收成多于种子的十
倍(庄稼收成)

བཅུ་དཔོན། (ཡུལ་གྲུའི་བཅུ་དཔོན།) decurion 什
长；什夫长

བཙ་བཅུད་བྱ་ཙ། eighteen-sixty recruits 十八

六十兵役差

བཙ་ལྷ་མཚན་པ། butter—lamp festival 元宵供会

བཙ་མ་ལྷན་འདས། Gautama Buddha; Fully
Awakened One 佛; 出有坏; 世尊

བཙ་མ་ལྷན་འདས་སྐྱ་ཐུ་ངན་ལས་འདས་ནས་ལྷ་ཉིས་
མྱེང་ལྷ་བརྒྱ་འཁོར་བའི་དྲན་གས། Buddha

Jayanti Celebration; 2500th death An-
niversary of Lord Buddha 佛涅槃两千五百
年纪念

ཕྱག་ས་རྒྱག་(ཚྱག་ས་ཆེན་ཞལ་ངོའི་ཕྱག་ས་རྒྱག་)
sceptre 铁杖(权威的象征)

ཕྱག་ས་པ་རི། Chakpori Hill; Iron Hill 药王山

ཕྱག་ས་ཆགས། sieve 铁筛

ཕྱག་ས་བཟ། chain bridge 铁索桥

ཕྱག་ས་བཟ་ཁ། Luding 卢定

ཕྱག་ས་རི། perimeter wall 城墙; 围墙

ཕྱང་མ། willow 柳树

ཕྱང་ལྷ། pigtail (leave of willow) 发辫(柳叶)

ལུ་མ་སྒྲི་ཞབས། madam; lady 夫人; 太太

ལྷེ་སྒྲན་བ། to put out the tongue in greeting
伸舌头

ཆ

ཆག་པད། nose bag 饲料袋

ཆང་རྒྱན། barley—beer container 大酒壶

ཆང་བསྐྱེལ། barley—beer gruel 酒羹; 酒粥

ཆང་ཁང་། barley—beer shop (wine shop); bar
酒馆

ཆང་སྒྲན་པགས་ཆང་། (སྒྲན་ཞིག) wine—skin (a
container) 装酒的小皮袋

ཆང་ཆང་། barley—beer room (a room where
barley—beer is brewed or stored on cer-
tain occasions) 酒房(节日期间放青稞酒
的房间)

ཆབ་རྟགས། urine sample 诊病用的尿

ཆབ་མདོ་བཅིངས་བཀྲིལ་ཡུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་། Chamdo

Liberation Committee 昌都解放委员会

ཆབ་འབངས། subjects 百姓；庶民

ཆབ་བྱུགས། autumn holiday for bathing 夏坐
休沐期

ཆར་འབབས། rain—making 行雨；祈雨

ཆིབས་འབྲིད་བྱ་བ། lead by the bridle 牵马

ཆིབས་བསྐྱར་ཆེན་མོ། Great Procession 达赖从冬
宫到夏宫(或从夏宫到冬宫)的起程仪式

ཆིབས་ལྗེགས། stand for mounting horse 马磴；上
马的垫脚台阶

ཆིབས་དཔོན། syce 厩吏

ཆིབས་འབས། entourage; retinue 随从人员；从
行人员

ཁུ་འཁོར། water—mill 水磨

ཁུ་སྤེལ་ཞལ་གདམས། (དེབ་མིང་།) Last Testa-
ment of the Thirteenth Dalai Lama; Wa-
ter—Monkey Year Testament; (book) 猴
年遗书(十三世达赖的遗书)

ཁུ་མོ་གང་གྲོ། Ganges river 恒河(印度)

ཁུ་ཆུ། hot spring; hot sulphur spring 温泉

ཁུ་བཞི་མང་བྱུག། Four Rivers and Six Plateaus

四水六冈 ཁུ་བཞི་ཉེ། four rivers 四水即：

1. འབྲི་ཁུ། Yangze river 金沙江；2. མི་ཁུ།

Yellow river 黄河；3. ལྷལ་མོ་རྩལ་ཁུ། Gyal-

mo Ngolchu River 怒江；4. རྩ་ཁུ། Zachu

river 澜沧江。མང་བྱུག་ཉེ། Six plateaus 六

冈：1. ཟལ་མོ་མང་། Zalmogang plateau 色

莫冈；2. ཆ་བ་མང་། Tsawagang plateau 擦

瓦冈；3. མཐར་ཁམས་མང་། Markhamgang

plateau 玛康冈；4. སྤོ་འབོར་མང་། Pobor-

gang plateau 绷波冈；5. དམར་རྩ་མང་།

Marzagang plateau 马杂冈；6. མི་ཉག་རབ་

མང་། Minyak—Rabgang plateau 木雅热冈

ཁུ་བློ། water—carrier 水桶

ཁུ་ཕྱར། irrigation channel 水渠

ཁུ་རམ། water container 水缸

ཁུ་གཏོ། water—fight 泼水

ཆེ་མོ་བ་ལགས། master of workers 大师傅

ཆོག་ rituals 仪轨；祭祀程序

ཆོག་མཇུག་བ། to perform a ritual 举行仪式

ཆོ་འབྲུལ་མཆོད་རྟེན། (མཆོད་རྟེན་ཆ་བརྒྱད་གྱི་ཡ་
གྲུལ་ཞིག) Miraculous Stupa (one of the
Eight Types of Stupas) 神变塔(八大佛塔
之一)

ཆོ་འབྲུལ་དུས་ཆེན། Miraculous Festival 神变节

ཆོ་འབྲུལ་ཟླ་བ། (བོད་ཟླ་དང་པོ།) Miraculous
Month (first month of the Tibetan calen-
dar) 神变月(藏历一月)

ཆོ་སྒྲ། title 爵位；官阶

ཆོག་ཤེས། contentment 寡欲；知足；胜慧

ཆོལ་ཁ་གསུམ། Three Regions of Ethnic Tibet 三
区；古代藏文典籍中划分为：1. དབུས་
གཙང་ཆོས་གྱི་ཆོལ་ཁ། Ü — Tsang Religious
Region 卫藏教区；2. མདོ་སྟོད་མིའི་ཆོལ་ཁ།
Upper — Do Human Region 多堆人区；

3. མདོ་སྨད་རྟའི་ཆལ་ཁ། Lower — Do Horse
Region 多麦马区

ཆས། *Dharma*; law 法

ཆས་ཀྱི་འཁོར་ལོ། wheel of the *Dharma* 法轮

ཆས་ཀྱི་སྒྲིང་པ། essence of religion 教中要义; 教
法精义

ཆས་ཀྱི་ཚུམ་བཞི། The four seals of Buddhist doc-
trine 四法印: འདུས་བྱས་ཐམས་ཅད་མི་ཉག་
པ། all products are impermanent 诸行无
常; ཟག་བཅས་ཐམས་ཅད་སྐྱག་བཟུལ་བ། all
contaminated things are miserable 有漏皆
苦; ཆས་ཐམས་ཅད་སྟོང་ཞིང་བདག་མེད་པ། all
phenomena are empty and selfless 诸法无
我; ཐུ་ངན་ལས་འདས་པ་ཞི་བ། nirvana is
peace 涅槃寂静

ཆས་སྐྱོང་། Protector; Guardian Deity 护法神

ཆས་འཁོར་མཆོད་རྟེན། (མཆོད་རྟེན་ཆ་བརྒྱད་ཀྱི་ལ་
གྲུལ་ ཞིག) *Dharma* Stupa (one of the
Eight Types of Stupa 法轮塔(八大佛塔

之一)

ཆོས་ཁྲིམས། monastic discipline 戒律；教规

ཆོས་གྲགས། (རུ་ཏ་ཏུ་ག་མཆོག་གཉིས་ཀྱི་ཡ་གྲུལ་ཞིག)
Dharmakirti (one of the Six Ornaments
 and Two Supreme Buddhist Philosophers
 of India) 法称(六严二胜之一)

ཆོས་རྒྱལ། *Dharmaraja*; Religious—King 法王

ཆོས་རྒྱལ་སྤུབ་ཕུག། Cave—Shrine of the Reli-
 gious—King (a shrine at Potala) 法王洞
 (布达拉内)

ཆོས་རྒྱལ་མེས་དབུ་ཅན་རྣམ་གསུམ། Triad of Ance-
 tral Forefathers 祖孙三法王：1. སྤྱང་པ་

བཅན་སྐམ་པ། Songtsen Gampo 松赞干布；

2. བློ་སྤྱང་ལྷེ་བཅན། Trisong Detsen 赤松德
 赞；3. བློ་རལ་པ་ཅན། Tri Ralpachen 热巴坚

ཆོས་རྒྱལ་ཐུངན་མེད། (གནའ་བོའི་རྒྱ་གར་གྱི་རྒྱལ་པོ་
 ཞིག) King Asoka (an ancient Indian king)
 阿育王(古印度王)

ཆོས་རྒྱན། monastic property and endow ments

(religious successive) 寺庙的财产; 传承

ཆས་རྒྱུན་གྱི་མི་ལེན། monastic retainers 寺庙
的百姓

ཆས་མངོན་པ་མཛད། (དེབ་མིང་།) Treasury of
Knowledge (book) 《俱舍论》

ཆས་རྩེ། oracle; medium 巫覡; 降神师

ཆས་དད་རང་མོས། religious freedom 宗教信
仰自由

ཆས་ལྗན་གྱི་ཁོང་ཁམས། religious land (religious
realm) 佛教圣地

ཆས་རྩེ། religious institution; seat of monks;
寺院

ཆས་གནས་པ། wandering monks 游方僧; 行
游僧侣

ཆས་དཔོན་མཁན་པོ། Master of Religious Cere-
mony 为达赖安排宗教事务的官员; 宗教
事务官

ཆས་བྱི་བ། non-Buddhists 外道

ཆས་སློན། religious — minister 信佛的大臣

ཆོས་འབྱུང་། history of religion 宗教史

ཆོས་ཡིན་སྐྱིན་བདག། priest and patron 供施；
施主

ཆོས་ལུགས། religion; religious sects; religious
orders; religious schools 宗教；教派

ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དུས་ཆེན། ritual ceremony 宗教节

ཆོས་ཁྲིད་གཉིས་ལྷན། religiopolitical system;
union of the Church and the State
政教合一

མཆོད་ཁང་། prayer—room; religious room fam-
ilychapels 经堂；私家经堂

མཆོད་རྟེན། stupa; pagoda 塔

མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ། (ལྷ་རྒྱལ་ཐོག་གི་ས་མཆའ་ས་
ཤིག) White"Chorten" (a traditional bor-
der line) 白塔(历史上的一个边界线)

མཆོད་རྟེན་ཆ་བརྒྱད། Eight Types of Stupas 八大
佛塔：1. བདེ་གཤེགས་མཆོད་རྟེན། Enlighten-
ment Stupa 善逝塔；2. བྱང་ཆུབ་མཆོད་རྟེན།
Bodhi Stupa 菩提塔；3. ཆོས་འཁོར་མཆོད་

རྟེན། *Dharma Stupa* 法轮塔；4. མོ་འབྲུལ་
 མཆོད་རྟེན། *Miraculous Stupa* 神变塔；5. ལྷ་
 བབ་མཆོད་རྟེན། *Descension Stupa* 天降塔；
 6. དབྱེན་སྐྱུམ་མཆོད་རྟེན། *Harmonious Stupa*
 和好塔；7. རྣམ་གུལ་མཆོད་རྟེན། *Vijaya Vic-*
torious Stupa 尊胜塔；8. ལྷ་འདས་མཆོད་
 རྟེན། *Nirvana Stupa* 涅槃塔

མཆོད་བ། (ལལ་ཟས།) *ceremonial delicacies* 供
 养；供奉

མཆོད་བ་གཤམ་བ། *to arrange offerings* 上供

མཆོད་མེ། *butter lamp* 神灯；酥油灯

མཆོད་གཤམ། *altar* 佛龕

འཆམ། *religious dance* 跳神

འཆམ་དཔོན། *conductor of religious dance* 跳神
 指挥

འཆི་བ་མི་རྟག་བ། *impermanent death* 死歿无常

三

ཇ་བག་ཕྱུང་། brick tea 砖茶

ཇ་ལྷུབ་མ། butter tea 酥油茶

ཇིང་གི་ར་ཁྱལ་པོ། Genghis Khan 成吉思汗

རྩུན་གར། (སྔག་པོ་ཁྱལ།) Dzungars of Oirat
(Mongolians) 准噶尔(蒙古四部之一)

རྩ་བོ། Precious One 至尊;主神

རྩ་བོ་ཇེ། Precious Lord (Atisha's title) 觉沃杰
(阿底峡的敬称)

རྩ་བོ་མི་སྒྲུབ་ནི་ཇེ། Akshothya Buddha 释迦佛不
动金刚

རྩ་བོ་འཇི་དབྱ་སྒྲ། Buddha's Hair (a willow tree in
front gate of the Jokhang temple in
Lhasa) 释迦发;公主柳(拉萨大召寺门口)

མཇུག་ཁ། audience 朝见;晋谒

མཇུག་དན་འབྲུལ་བ། to offer ceremoniac scarf

献哈达

མངལ་དམངས། public audience 晋谒的群众

འཇམ་དབལ་དབྱངས། (ཉི་བའི་སྤྲུལ་ཆེན་བརྒྱད་ཀྱི་ཡ་
གྲུལ་ ཞིག) *Manjushri*; God of Wisdom;
(one of the Eight Spiritual Sons of
Buddha) 文殊菩萨(八大菩萨或称八大随
佛子之一)

འཇམ་དབལ་ཅུ་བའི་རྒྱུད། (དེབ་མིང་།) *Manjushri*
Mula Tantra (book) 《大方广菩萨藏文殊
师利根本仪轨经》(密宗经典)

འཇའ་ཆེན། (ལྗམ།) rainbow coloured boots
彩靴

འཇའ་ཆེན་ལྗམ་ལྔ། five-coloured rainbow 五彩

འཇའ་ས། title 诏书

འཇིག་རྟེན་ཆོས་བརྒྱད། eight worldly *dharma*s 八
风; 八世风; 世间八法

འཇིག་རྟེན་ལྗོ་གོས་གཏམ་གསུམ། life means food,
shelter and honour 生活就是衣、食、名誉

འཇོལ་མོ། lark 百灵鸟

རྒྱ་འབྲུམ། (རྒྱ་འབྲུམ་བྱམས་པ་གྲིང་ལ་གཟིགས།)

རྒྱ་ཁ། lord 尊者; 君主

རྒྱ་བཅུན་སྒྲལ་མ། goddess *Tara* 度母

རྒྱ་བཅུན་ལྷ་མ། Foremost Holy Lama 至尊上师

རྒྱ་ཡབ་བྲས་གསུམ། Triad of Spiritual Father and

Sons 三师弟; 师弟三尊: 1. ཙོང་ཁ་པ།

Tsongkapa 宗喀巴; 2. གུལ་ཚབ་དར་མ་རིན་

ཆེན། Gyaltsab — Je 杰擦 · 达麻仁钦;

3. མཁས་གྲུབ་དགེ་ལེགས་དཔལ་བཟང་། Kedup

— Je 克珠 · 格勒白桑

རྒྱུ་འབྲུག་ suffix (Tibetan grammar) 后加字

(藏语语法)

ལྷགས་ལྷགས་གནང་བ། to give holy spittles 诵

经; 念咒

ཉ

ཉ་གང་། full moon 圆月

ཉམས་ལེན། practice 体验；修持

ཉིང་ལག། sub-division 分支

ཉིན་འཁྱེངས། (གསལ་ཆོགས་སྟགས།) day-long
(party) 持续整天的(宴会)

ཉུང་མ། turnip 元根；芜菁

ཉེ་བའི་སྲས་ཆེན་བརྒྱད། Eight Spiritual Sons of
Buddha 八大随佛子；八大菩萨：1. སྤྲུལ་
རས་གཟིགས། Avalokitesvara 观世音；
2. འཇམ་དཔལ་དབྱངས། Manjushri 文殊；
3. ཕྱག་ན་རྩི་རྩི། Vajrapani 金刚手；
4. ཕྱམས་པ། Maitreya 弥勒；5. ས་ཡི་སྒྲིང་པ།
Samanbhadra 地藏；6. བཅ་མཁའི་སྒྲིང་པ།
Akarshgarbha 虚空藏；7. སྒྲིབ་པ་རྣམ་སེལ།
Kshitigarbha 除盖障；8. ཀུན་ཏུ་བབ་པ།
Sarvanivara—Nakiskambini 普贤

ཉན་མོངས། mental defects；ignorance 烦
恼；染污

གཉན། wild sheep 盘羊

གཉན་ཆེན་ཐང་ལྷ། Nyanchen Thanglha range 唐
古拉山脉

གཉེན་གན། marriage agreement 婚约

གཉེན་དཔང་། marriage witness 证婚人

གཉེན་པ། steward 管家

གཉེན་ཆང་། larder 仓库

རྩི། trapper 网罟; 机括

རྩིང་མ་བ། Nyingmapa sect; Ancient Mystic Or-
der 宁玛派; 红教

སྟན་ངག (རིག་གནས་ཟུང་བ་ལྔ་ཡི་གུལ་ཞིག)
rhetoric of eloquence (one of the Five Mi-
nor Treatises of Buddhist Doctrine) 修辞
学(小五明之一)

སྟན་ངག་མེ་ལྗང་། (དེབ་མིང་།) Mirror of
Rhetorics (book) 《诗镜》

སྟན་པོ་གསང་བ། (དེབ་མིང་།) Melodious Secret
(book) 《红宝篋》

སྟན་བྲ། petition 呈文

སྟན་བྱ་འབྲུལ་བ། to petition 呈请

ཉིགས་ལ། five dregs; the degeneration 五浊

བསྐྱུང་གནས། penance; retreat 守饥行; 禁食斋

སྟེ་མ། barley ear; wheat ear 禾穗子

5

ཏཱ་ལའི་བླ་མ། Dalai Lama 达赖喇嘛

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐྱ་བླ་རིམ་བྱུང་། successive Dalai
Lamas 历代达赖

ཏ་ལའི་ལྷ་མ། pattra leaf 贝叶

ཏ་ལའི་ལྷ་མའི་ཐོག་བྲིས་པའི་དཔེ་ཆ། Scriptures
written on pattra leaves 贝叶经

ཉིང་། (ཡན་ཆབ་སྟོད་ཉིང་།) cups for water offer-
ings 供水杯

ཉིང་རེ་འཛིན། meditation; to sit in trance 定; 等
持; 三摩地; 三昧

ཉིལ་འབྲུ་ཙམ། not even the size of a sesame seed

芝麻大的

དུན་རྟེན་ཡིག་རིག་ས། Tunhuang documents 敦煌
文书

གཏད་དཀར་འབྲོ་བཟང་མ། (ཆེ་རིང་མཆེད་ལྷའི་ཡ་
གུལ་ ཞིག) Reliable Passionate Goddess
(one of the Five Sister *Dakinis*) 施仁仙
女(长寿五姊妹之一)

གཏི་མུག་(དུག་ལྷའི་ཡ་གུལ་ཞིག) ignorance (one
of the five vices) 痴(五毒之一)

གཏེར་སྟོན། (གཏེར་མའང་།) hidden texts 发现和
掘出伏藏

གཏོར་བྱུག་ driving out evil spirits 驱鬼食子；抛
朵马

གཏོར་མ། cone — shaped religious sweets 食子
(由糌粑捏成用以供神施鬼的食品)

བཏང་སྟོམས། equal 平等；等舍；中庸

རྩ་ཁེབས། saddle — blanket 马被褥

རྩ་ཁྲོམ། horse — market 马市场

རྩ་མགྲིན། (སེ་ར་རྩ་མགྲིན།) *Hayagriva* ; Horse —

Necked One; (a God) 马头明王

རྟ་ཐོག་| saddlebags 马褡褳

རྟ་ཕྱག་| whip; lash 鞭子

རྟ་ཕྱག་བརྒྱ་ཐམ་པ་གཏོང་བ་| to strike a hundred
lashes 鞭策一百

རྟ་ཆས་| saddlery 马具(马鞍鞴等装具)

རྟ་མཚོག་ཁ་འབབ་| Tachog Khabab River; Out
of the Horse's Mouth; (source of yalung
Tsangpo river) 马泉河(雅鲁藏布江上游)

རྟ་མཚོག་དེན་པ་ཆེ། (རྟུལ་སྲིད་སྣ་བདུན་གྱི་ཡ་གྱལ་
ཞིག) Precious Horse (one of the Seven
Royal Emblems) 绀马宝(七政宝之一)

རྟ་ཐོན་| (རྟ་གདན་ཡང་།) saddle—mat 鞍垫

རྟ་རྩལ་བསྐྱོད་ལམ་| caravan route 小路

རྟ་པ་ཆེན་| castrated stallion 骗马

རྟ་རྩལ་| horse—transportation tax on travel 乌
拉马; 差马

རྟ་གཡོག་ཐབ་གཡོག་| kitchen boy and groom 马役

和灶役

རྟ་རགས། (ཆིབས་རགས།) a retinue of horsemen

马队;轻骑仪仗队

རྟ་བྱ། saddle sore 马疮

རྟ་གསེབ། stallion 种马

རྟགས་དང་མཚན་མ། indications 象征

རྟེན་གཙོ། sacred objects; relics 主要文物

རྟགས་བརྗོད། biography 传记;故事;本生

རྟགས་པ། consciousness; know 觉悟;知

ལྷ་ས་ངན། bad omen 凶兆

རྟག་གཟིག (པར་སིག་གམ་དེང་གི་ཡི་རན་ལ་བརྗོད།)

Tazik; Persia 古波斯国

རྟག་སེང་ཁྲུང་འབྲུག་ Tiger, Snow Lion, Garuda, Dragon 虎狮鹏龙;凶猛禽兽

སྟེར་སྒྲ། (མནའ་མ་སྒྲགས་ཀྱི་སྟེར་སྒྲ།) dowry 嫁妆;
嫁女或入赘时所办陪奩

སྟངས་སྐར། chiliarchy 千户

སྟངས་པ་ཉིད། voidness; emptiness 空性

སྤྱང་གསུམ་འཇིག་རྟེན། boundless universe 三千大千世界

སྤྱད་མངའ་རིས་སྐྱར་གསུམ། Upper Three Regions of Ngari 阿里三部

སྤྱད་གཞུག་ Tibetan tap dance 西部唱腔

སྤྱན་བཟུའི་སྐབས། at harvest time 秋收季节

བཟུན་འགྲུར། Translation of the Commentaries; Translated Elucidating Treatises 《丹珠尔》(由译成藏文的各种学科和注释显密佛教的著作汇编而成的一部丛书)

བཟུན་པ་ཕྱ་དར། Former Prosperity of Buddhism 前宏期佛教

བཟུན་པ་ཕྱི་དར། Latter Prosperity of Buddhism 后宏期佛教

བཟུན་པ་གསལ་བྱེད་ཆས་ཀྱི་འབྲུང་བྲངས། (དེབ་མིང་།) History of Buddhism (book) 《佛教史》

བཟུན་རྩིས། chronicle of treatise 教历(推算宗教上重要人物的年代之学)

བཟུན་རབས། monastic chronicles 教统(佛教世代传承)

བཟུན་ཁྱི། religiopolitical system 政教; 宗教和政治

བ

བ་ཉུག། term; terminology; concept 术语; 词

བང་ཁྱག། sheepskin pouch 糌粑包皮; 揉和糌粑的小幅羊皮

བང་ག། "thangka"; painted scrolls 卷轴画

བང་ལན་ལྷ་མ། (བྱན་ཅང་ཡང་བཟློད།) Shuan — Zhang 玄奘

བབ་བསྟ། welcome stage 设灶远迎; 迎亲站

བམས་ཅད་མཁྱེན་པ། Omniscient One; All Knowing One 全知; 普慧

བར་པ། liberation; salvation 正果; 解脱

བར་པའི་ལམ། path to salvation 解脱道

ཐལ་འབྱུང་བ། consequence school 应成派；中观
宗之一派

ཐལ་མ་སྦྱར་བ། to clasp palms together 合十；两
手合掌

ཐུག་པ་བག་ཐུག། dumplings 手掐面；子耳面

ཐུགས་ཀྱི་ཐུས། spiritual son 心传弟子

ཐུགས་འབྱུང་གནང་བ། to show concern 关心

ཐུགས་སྦྱ་ཉིན་སྦྱང་། day—long party 整天宴会

ཐུད། cheese cake 酪糕

ཐུན། 1. hour (time); 2. dose (medicine) 时间段
落；药物剂量：1. ནམ་གྱི་ཐུན་གསུམ་པ། the
third hour of the night 半夜三更；2. ཐུན་
སྟེང་དེར་དེལ་བྱ་གསུམ། three doses for one
time 一剂三丸

ཐུག་ཆེན། Mahayana; Great Vehicle 大乘

ཐུག་དམན། Hinayana; Lesser Vehicle 小乘

ཐུབས་ཅུ། fund 基金

ཐུ་རང་། goblin 独脚鬼

ཐེང་མ། serge 毛料

ཐེང་མ་བཟ། bales of serge 成匹毛料

ཐོག་གསལ། ceremony on the terrace of the roof
初五祭神

ཐོགས་མེད། (རྒྱ་དྲུག་མཆོག་གཉིས་ཀྱི་ཡ་གུལ་ཞིག)

Asanga (one of Six Ornaments and Two
Supreme Buddhist Philosophers of India)
无著(六严二胜之一)

ཐོན་ཕྱག་ pay respect on departure 辞别礼

མཐིང་གི་ཞལ་བཟང་མ། (ཆེ་རིང་མཆེད་ལྷའི་ཡ་གུལ་
ཞིག) Blue Joyful Goddess (one of the

Five Sister *Dakinis*) 翠颜仙女(长寿五
姊妹之一)

མཐུ། spell; sorcery; black magic 恶咒

མཐུ་རྒྱལ་བ། to cast spell 诅咒

མཐུ་རྩལ། strength 力量

མཐུན་པ་སྤྲན་བཞི། Four Dutiful Friends 和气四

瑞: 1. ཕྱ་གོང་མ་སྤྲེག་ thrush 羊角鸡; 2. རི་

མོང་། hare 山兔； 3. ཐེན་ཀླུ། monkey 猴子；

4. སྤང་ཆེན། elephant 大象

མཐོལ་བཤགས། confession 坦白；发露忏悔

འབྲག་ཁ་མ། (སྤམ་འབྲག་མཁན།) tweed weaver
织毯人；织女

ད

ད་ལྟའི་བསྐལ་བ། current aeon 本大时；本长时

ད་ལྟའི་སངས་རྒྱལ་ཤུབ་བ། (དུས་གསུམ་སངས་
རྒྱལ་གྱི་ཡ་གུལ་ཞིག) Buddha Shakyamuni
(one of the Three Periods of Buddha) 现世
佛，即释迦牟尼(三世诸佛之一)

ད་ར། (མར་བཏོན་ཇེས་ཀྱི་འྲ་མ།) curd；skimmed
milk 酪浆

དམ་རྩ། damaru；skull drum；double drum
鼗鼓

དག་པའི་ནིང་ཁམས། Pure Land (the place where

Buddhism formerly originated) 净土; 清净
佛国

དད་པ། devotion; faith 信奉; 信仰

དམ་ཅན་ཆོས་རྒྱལ། (ལྷ་ཞིག) Bull-Headed Pro-
tector (a god) 阎罗王; 阎魔护法神

དམ་བཅའ། vow; oath-taking ceremony 宣誓;
诺言

དམ་པ། sage; saint 圣人; 圣贤

དམ་ཆིག་ vow 誓言

དར་ཆེན། great prayer-flag 大经幡

དར་ཆེན་སྐྱ་བཞེངས་བྱ་བ། to erect prayer-flag
mast 竖杆扬幡

དར་ཅེ་མདོ། kangding 康定

དར་ཆོན་ལྗེ་ལ། five-colour ceremonial scarf 五
彩哈达

དར་ཤིང་། flag staff 旗杆

དར་ཏན། (མོག་པོའི་གོ་ས་ཆེ་གས་ཤིག) Great
Khan (a title of a Mongolian high
position) 大汗(蒙古最高统治者的称号)

བུ་ཅུ་ཁ། Turkey 土耳其

བུག་ལྔ། five vices 五毒：1. འདོད་ཆགས། desire 贪；2. ཞེ་སྤང། hatred 嗔；3. གཏི་མུག་ ignorance 痴；4. ང་རྒྱལ། greed 慢；5. སྤག་དྲག་ envy 妒

བུག་གསུམ། three vices 三毒：1. འདོད་ཆགས། desire 贪；2. ཞེ་སྤང། hatred 嗔；3. གཏི་མུག་ ignorance 痴

བུང་དཀར། (བཟ་ཤེས་ཉགས་བརྒྱད་གྱི་ཡ་གྲུལ་ཞིག) white conch shell (one of the eight auspicious symbols) 右旋海螺(八吉祥徽之一)

བུང་དཀར་རག་གཤོག་མ། winged conch shell 铜镶法螺(镶有铜翼之海螺)

བུང་དཀར་གཡས་འབྱིལ། white conch shell with anti-clockwise spiral 右旋法螺

བུང་གི་ཡ་ལྔ། conch earrings 海贝耳环

བུང་རྒྱ་མིང་། monastic music 寺庙吹奏乐器

བུང་སྒྲ། (རྒྱ་ཆ་ཞིག) conch bangle 海贝手钏

བུང་ཆེན། telescope trumpet 长角号；喇叭

བྱད་འགྲོ། (འགྲོ་བ་རིགས་བྱད་གི་ཡ་གྲུ་ལ་ཞིག) The
animals (one of the Six Cycles of
Existence) 傍生(六道众生之一)

བྱུ་ཡ་ཅེ། bean sprouts 豆芽

བྱར་མཚན། burial ritual 送丧道场

བྱར་ས། burial spot 停尸处; 坟墓

བྱས་འཁོར། *Kalachakra*; Wheel of Time 时轮

བྱས་གསུམ་སངས་རྒྱས། Three Periods of Buddha
三世诸佛: 1. འདས་པའི་སངས་རྒྱས་མར་མེ་
མཛད། *Buddha Dipamkara*; Past Buddha
过去燃灯佛; 2. ད་ལྟའི་སངས་རྒྱས་ཤུག་བྱུ་བྱུ་བ་
པ། *Buddha Shakyamuni*; Present Buddha
现世佛释迦牟尼; 3. མ་འོང་སངས་རྒྱས་
བྱམས་པ་མགོན་པོ། *Buddha Maitreya*; Fu-
ture Buddha 未来佛慈氏怙主

དེབ་ཐེར། historical texts 史书

དེབ་ཐེར་དཀར་པོ། (དེབ་ཐིང་།) White Annals
(book) 《白史》

དེབ་ཐེན་ཐུན་པ། (དེབ་མིང་།) Blue Annals

(book) 《青史》

དེབ་ཐེན་དམར་པ། (དེབ་མིང་།) Red Annals

(book) 《红史》

རྩ་པ། load 驮子 རྩ་བ་རྩ་པ་བརྩ་གཉིས། twelve

loads of yak-dung 十二驮子牛粪

དཀ་ཡིད་གྲུབ་པ། (རྩལ་བ་རིགས་ལྔའི་ཡ་གྲུལ་ནིག)

Amoghasiddhi (one of the Five *Dhayani*

Buddhas) 不空成就如来(五种姓佛之一)

རྩ་མ་ཐིས། bear's bile 熊胆

རྩ་རྩ། horse tassel (symbol of title) 马缨

སྒྲིང་རྩ། breast tassel 胸缨; ཡིག་རྩ། neck

tassel 脖缨

དྲག་པོ་ལྷ། wrathful deity 怒神

དྲིན་ལན་འཇལ་བ། to repay kindness 报答; 报恩

དྲུག་པ་ཆེས་བཞི། Six-Four Festival (Buddha's

first teaching in Sarnath, near Varanasi,

on the fourth day of the sixth month of

Tibetan calendar) 六四转山会(佛教节日)

བྱང་སྒྲོན། civil official; lay official 俗官

བྱང་ཡིག་ཆེ་མོ་བ། (ཆེ་ཡིག་ཆང་གི་བྱང་ཡིག་ཆེ་མོ་བ་

ལྟ་བུ།) secretary—general 秘书长

བྱེད་མོང་། brown bear 马熊

བྱེལ་བ། muleteer 骡帮; 驮伏

བྱེལ་ལག་ caravan of mules 骡帮

གདང་། tether rope 牛脚索 གདང་ལ་འདྲིག་པ། tie
to the tether rope 拴在系链上

གདན་ས། seat of monks 寺庙

གདན་ས་གསུམ། Three Great Monasteries of Ti-
bet 三大寺

གདམས་ངག་ formula 口诀; 窍门

གཏུགས། (བཀྲ་ཤིས་ཉགས་བརྒྱད་གྱི་ཡ་གུལ་ཞིག་)

Precious Parasol (one of the Eight Auspi-
cious Symbols) 宝伞(八吉祥徽之一)

གཏུགས་དཀར་མ། (ལྷ་མོ་ཞིག་) Lady of the White
Parasol (a goddess) 大白伞盖佛母; 千头千
手佛母

གཏུང་རབས། history 世系；世系谱

བདག་མེད། (ཚུལ་ཐམས་ཅད་བདག་མེད་པ།) self-
lessness 无我(诸法无我)

བདག་གཞན། self and others 自他；人我

བདུད་ཚྭ། evil minister 奸臣

བདུད་ཅི། nectar 甘露

བདེ་མཚན། (ཡིད་དམ་ཞིག) Samvara; Chakrasa
mvara; (a deity) 胜乐；上乐

བདེ་སྤྱད། pleasure and pain 苦乐

བདེ་བ་ཅན། (འོད་དཔག་མེད་གྱི་ཞིང་ཁམས།)
Sukhavati; Paradise; (the realm of God
of Infinite Light) 极乐世界；无量光佛刹
土；阿弥陀佛国

བདེ་གཤེགས་མཚན་རྟེན། (མཚན་རྟེན་ཆ་བརྒྱད་གྱི་ཡ་
གྲུ་ཞིག) Enlightenment Stupa (one of
the Eight Types of Stupa) 善逝塔

བདེན་པ་བདེན་བྱལ། justice 真诚

མདའ་རྒྱང་གཅིག། (གནའ་པོའི་རིང་ཚད་འཇལ་བྱེད་

ཚད།) a distance of an arrow—shot (a unit of length in ancient times) 一箭之地(一发之箭的射程)

མདའ་དར། arrow — and — scarf; arrow with ribbons of five different colours (used in marriage) 彩箭(婚礼用)

མདའ་ཡིག། arrow—letter 箭令

མདའ་ཤོག། regiment 团

མདའ་བཤད། ode to the arrow with ribbons of five different colours; ode to the arrow and scarf 彩箭祝词

མདོ། *Sutra* the discourses 经藏

མདོ་ཁྱེད། Kham region 康区

མདོ་ཁྱེད་མིའི་ཆེལ་ཁ། (བོད་ཆེལ་ཁ་གསུམ་གྱི་ཡ་གུལ་
ཞིག) Upper—Do Human Region (one of the Three Regions of Ethnic Tibet) 多堆
人区(藏域三区之一)

མདོ་ཞེ་བ། Mind Only School 经部; 经部师

མདོ་མཁའ། Dommei Region; Amdo Region 安多

地区；青海藏族地区

མདོ་མངའ་ཚུལ་འབྱུང་། (དེབ་མིང་།) Religious History of Dommei Region (book) 《安多政教史》又称《脱思麻教法史》

མདོ་མངའ་རྒྱུ་ཚུལ་ཁ། (བོད་ཚུལ་ཁ་གསུམ་གྱི་ཡ་གུལ་ཞིག) Lower — Do Horsei Region (one of the Three Regions of Ethnic Tibet) 多麦马区(藏域三地区之一)

མདོ་མངའ་བྱི་བྱེ། Governor of Domme; Region (Amdo Region) 多麦区总管

མདོ་ལུགས། exoteric tradition of *sutras* 显宗

མདོང་མོ། churner 酥油茶筒

འདག་པ། mortar 泥

འདག་པ་སྐྱུང་བ། mixing mortar 和泥土

འདམ་བརྒྱད་ཤྱག་པ། eight tribes of Damshung 当雄八部落

འདས་པའི་སངས་རྒྱུས་མར་མེ་མཐུང་། (དུས་གསུམ་སངས་རྒྱུས་གྱི་ཡ་གུལ་ཞིག) Buddha *Di-pamkara* (one of the Three Periods of

Buddha) 过去燃灯佛(三世诸佛之一)

འདས་ལོ། *Nirvana year* 积年

འདས་ལོག། *return to life* 复活; 还魂

འདུལ་བ། (གཞུང་པ་ཉི་ལྔ་འཇམ་བཀའ་པོད་ལྔ་ལྟུང་གི་ལྷན་པུ་ལྟུང་།) *monastic discipline (one of the Five Principal Subjects)* 戒律(五部大论之一)

འདྲགས་ཁྱི། *mastiff; watch-dog* 守门犬; 拴在门前的狗

འདྲོད་ཁབས། (ཁབས་གསུམ་གྱི་ལྷན་པུ་ལྟུང་།) *desire realm (one of the Triple World)* 欲界(三界之一)

འདྲོད་ཆགས། (དུག་ལྔ་ལྟུང་གི་ལྷན་པུ་ལྟུང་།) *desire (one of the five vices)* 贪(五毒之一)

འདྲོན་པ། *prayer; ritual performance* 念经

རྩ་གཙལ། *stone pavement* 石板地面

རྩ་གཙལ་འདིང་བ། *to pave with stone slabs* 铺石板地面

རྩ་རྩེ། *Vajra; thunderbolt* 金刚

རྫོང་ཐུང་ལྷོ་ཁྱུང་། lotus position; lotus posture 金
刚跏趺坐

རྫོང་རྩུ་གྲམ། double vajra 交杵金刚

རྫོང་འཆང་། *Vajradhara* (tantric manifestation
of Shakyamuni Buddha); Holder of the
Thunderbolt 金刚持; 诸佛共主

རྫོང་འཇིགས་བྱེད། *Yamantaka*; Destroyer of the
Death; (wrathful manifestation of *Man-
jushri*) 金刚大持; 大威德; 作怖金刚; 牛头
明王

རྫོང་ཐེག་པ། *Vajrayana*; Diamond Vehicle 金刚
乘(密宗的异名)

རྫོང་གདན། Bodh Gaya (in India) 金刚坐; 伽耶
(在印度)

རྫོང་རྣལ་འབྱུང་མ། *Vajrayogini* (a goddess) 瑜
祇母; 瑜伽母

རྫོང་ཕག་མ། (བདེ་མཆོག་གི་ལྷམ།) *Vajravahari*;
Vajra Sow; thunderbolt sow 金刚亥母

རྫོང་ཐེམས་དཔའ། *Vajrasattva*; Bodhisattva of

Purification (a deity) 金剛薩埵

རྩེ་ཉིང་། stone bell; stone beat 石片钟

རྩེ་ཕྱི་། stonework on stone wall 石墙

རྩེ་ཉིང་། stone monument; stone tablet 石碑

རྩེ་བ་རྩེ་བ། monk fighters; lay-brothers 浪荡僧

ལྷེ་བལ་གྲིས། mural; fresco 壁画

ཐྱིག་ཅན། sinful beings; sinners 有罪者

སྤྱག་བསྐལ། suffering 痛苦

སྤྱག་བསྐལ་གྱི་ཆུ་བོ་ཆེན་པོ་བཞི། four major sources of suffering 四大苦瀑流：1. སྤྱེ་བའི་སྤྱག་བསྐལ། suffering of birth 生苦；2. ལྔ་བའི་སྤྱག་བསྐལ། suffering of being aged 老苦；3. རྩ་བའི་སྤྱག་བསྐལ། suffering of sickness 病苦；4. འཆི་བའི་སྤྱག་བསྐལ། suffering of death 死苦

སྤྱག་བསྐལ་གྱི་གནས། state of woe 痛苦

སྤྱག་ཐོག་སྤྱག་བརྟེནས། suffer upon suffer 苦上加苦

ལྷན་བྱུང། (ལྷན་སྤྱིལ་བར་གྱི་ལྷན་བྱུང་ལྟ་བུ།) hostile

矛盾; 生辰相克

ལྷ་བ། headman; section 酋长; 部

ལྷ་ཡངས། quadrangle 天井; 庭院

ལྷ་མིན་གཙང་བ། Regent of Tsang 后藏摄政王

ལྷ་བ་ལྷན། (རིག་གནས་ལྷན་བ་ལྷ་ཡི་ཡ་གྲུལ་ཞིག་)

syntax (one of the Five Minor Treatises
of Buddhist Doctrine) 韵律学 (小五明之
一)

ལྷ་རས། (མཚན་མེད་ལྷ་རས་ལྟ་བུ།) wick 灯

心布

ལྷ་མ་བ་བྱང་བ། to impose celibacy, care of one's
vows 守戒律

ལྷ་མ་གཙང་། celibacy 戒行清净

བན་རྟིང་བ། old orthography, old concept 古
文; 古词

ན

ན་ལེ་ཐུ། (ཐུ་གར་གྱི་གནའ་པོའི་དགོན་ཁྱིལ།) Nalan-
da (a monastery in ancient India) 那烂陀
(古印度摩揭陀国王舍城的著名寺院)

ནག་པོ་ཆེན་པོ། (ལྷ་ཁྱིལ།) *Mahakala* 大黑天(护法
神之一)

ནག་ས་གྱི་དཔའ་པོ། (མི་མེད་།) Pandit Bhana
Bhatta (man) 南吉巴吾

ནང་རྟེན། sacred objects; relics; (Buddhism)
寺院供物

ནང་པ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ལྟ་བུ། Buddhist concepts;
Buddhology; Buddhist view 佛教观点

ནང་པའི་བསྟན་པ། Buddhism; *Dharma* of the in-
siders; Buddhology 佛教; 内道

ནང་ཁྲོན། Minister of Inner Affairs 内务大臣

ནང་མོལ། private talk 内部商榷

ནང་ཆགས། old acquaintances 自己人

ནང་ཟན། house slaves; house workers 家奴; 家
养奴隶

ནང་དགའ། (རིག་གནས་ཆེ་བ་ལྟེན་ཡ་གུལ་ཞིག)
Religion (one of the Five Major Treatises
of Buddhist Doctrine) 内明; 内学; 佛学
(大五明之一)

ནང་ཤ། (གོས་ཀྱི་ནང་ཤ།) lining 里子

ནད་བདག evil spirit of sickness 瘟神

ནད་བྱ། sham sick 假病; 装病

ནམ་མཁའི་སྒྲིང་པ། (ཉེ་བའི་སྐུ་ཆེན་བརྒྱད་ཀྱི་ཡ་
གུལ་ཞིག) *Akarshgarbha* (one of the Eight
Spiritual Sons of Buddha) 虚空藏(八大菩
萨或称八大随佛子之一)

ནམ་ཐེད་རྒྱལ་བའི་དགུལ་འཁོར། in the dead of the
night 彻夜; 通宵

ནུ་དྲི། milk price; breast price 乳礼

ནུབ་བ་སྐང་སྡོད། (སྒྲིང་བཞིའི་ཡ་གུལ་ཞིག) West-
ern Continent of Animals and Jewels (one

of the Four Continents) 西牛货洲(四大部洲之一)

ནེ་ཙའི་བཙག་གཏམ། (དེ་བ་མིང་།) Vulgar Words
of the Cuckoo(book) 《鸚鵡淫秽语》

ནེ་ལེ། kite 鸢

ནེ་ལུ་ལེ། (རྒྱལ་ཆེན་རྣམས་སྤྱོད་ལག་རྒྱ་འབྱེར་བའི་
ནེ་ལུ་ལེ།) mongoose 猫鼬; 吐宝兽

ནོར་བུ། jewel; wish-fulfilling gem 宝; 珍宝

ནོར་བུ་ཁྱིའ་ག། Norbu Lingka; Jewel Park 罗布
林卡; 珍珠花园

ནོར་བུ་དགའ་འབྲིལ། jewel waist band 珍珠腰围

ནོར་བུ་དགོས་འདོད་དབྱང་འཛམས། wish-grant-
ing jewel 破阵如意宝珠

ནོར་བུ་མེ་འབར། flaming jewel 喷焰末尼(象征
财运昌隆的图案)

ནོར་བུ་རིན་པོ་ཆེ། (རྒྱལ་སྤྱིད་སྣ་བདུན་གྱི་ཡ་གུལ་
ཞིག) Precious Jewel (one of the Seven
Royal Emblems) 神珠宝(七政宝之一)

ནོར་བུ་ཐིམ་བོ། precious beads 珍宝珠链

ནོར་བུ་འང་མཛད། treasures stock (library) 宝库(图书馆)

ནོར་ལྷ། God of wealth 财神

གནམ་བསྐྱེད་གོང་མ། Heavenly Emperor 奉天承运大皇帝

གནམ་གང་། new moon 晦(藏历每月最末一日)

གནམ་གྱི་ཐིམ་བུ་ན། Seven Heavenly "Tri"s 天座七王

གནམ་གྱི་སྐུ་ལ། son of heaven 天子;神儿

གནས། sacred site, exist 圣地;存在

གནས་སྐབས་ཀྱི་འབྲུལ་སྒྲུང་། transient illusion 临时幻化

གནས་སྐོར། pilgrimage 朝圣

གནས་སྐོར་བ། pilgrim 香客;朝圣者

གནས་ཐུང་དགོན། Nechung monastery (the seat of the State Oracle) 乃穹寺(原西藏地方政府供奉主要护法神金刚称护法的寺庙名)

གནས་ཐུང་ཚེས་སྒྲིང་། State Oracle 护法神(原西藏地方政府所供奉的护法神)

གནས་བཅའ་བཅུ་དྲུག་ Sixteen Arhats 十六罗汉

གནས་ཡིག་ guide book for pilgrimage 寺庙志；
圣地指南

གནས་རི། sacred mountain on holy mountain 圣
山；神山

མནའ། oath 誓言

གནོད་སྒྲིན། (བདུད་གནོད་སྒྲིན།) Mara 药叉；
夜叉

མནའ་མ་སྒྲེལ་བསུ་མཁན། bridal party 接送新娘
的随员

མནའ་མའི་སྒྲེན་སྒྲི། dowry 嫁妆

མནའ་མའི་བར་གཞིག་ bridal temporary maid 新
娘的临时女助手；伴娘

རྩ་བ། (རྩ་གཡག་) gazelle 野羊

རྩ་ལྷང་། ear-ring 耳环

རྩམ་དཀར་དགེ་བའི་ལས། virtuous practice; reli-

gious practice 善业

རྒྱལ་མཆོད་རྟེན། (མཆོད་རྟེན་ཆ་བརྒྱད་ཀྱི་ཡ་
གུལ་ཞིག) *Vijays Stupa*; (one of the
Eight Types of Stupa) 遵胜塔(八大佛
塔之一)

རྒྱལ་མ། (ལྷ་མོ་ཞིག) *Vijaya*; Goddess of
Longevity; (a goddess) 遵胜佛母

རྒྱལ་ཐོག་། biography 传; 传记

རྒྱལ་ཐོས་བྲས། (རྒྱལ་ཆེན་རིགས་བཞིའི་ཡ་གུལ་ཞིག)
Vaishravana (the Guardian King of the
North and the Buddhist God of Wealth
and one of the Four Guardian Kings) 多闻
天王(四大天王之一)

རྒྱལ་བར་ལྷ་མཆོད་། (རྒྱལ་བ་རིགས་ལྔའི་ཡ་གུལ་
ཞིག) *Vairocana*; Illuminating One; (one
of the Five *Dhayan*i Buddhas) 大日如来
(五种姓佛之一)

རྒྱལ་དབྱེ་བརྒྱད། Eight Parts of Speech (gram-
mar) 八种判位词; 藏文文法八种格位

རྣམ་ཤེས། soul; consciousness 亡灵; 心识
 རྣམ་ཤེས་དོན་པ། exit of the soul 心识离体
 རྣལ་འབྱེད་རྒྱུ། *yoga tantra* 瑜伽续; 瑜伽部
 རྣལ་འབྱེད་པ། *yogi* meditator 修行的宗教徒
 ལྷ་གཏུ། (མཛོ་པོའི་ལྷ་གཏུ་ལྷ་བུ།) nose—ring
 牛鼻圈

ལྷ་བུ། snuff—box 鼻烟壶
 ལྷ་བ་བ་མཐའ་ཡས་ཏེ་འདྲ་དཔག་མེད། (རྒྱལ་བ་
 རིགས་ལྔའི་ཡ་གྲུལ་ཞིག) *Amitabha* (one of
 the Five *Dhayani* Buddhas) 无量光如来
 (五种姓佛之一)

ལྷ་ཆེ་ཤག་ Town Magistrate; Municipal Office
 旧西藏的拉萨市政府; 朗孜厦

ལྷ་མ་བུ། tweed 氈氈

ལྷ་ཤར་པ། guide 接头人; 导游

ལྷ་དང་བུའུ། world and beings 大地和动物;
 情器世间

ལྷ་དང་བུག་ (གསེ་རིག) six containers (Tibetan

- medicne) 六腑(藏医): 1. ཕོ་བ། belly 胃;
 2. རྩ་མ། intestines 小肠; 3. རྩ་ག the
 large intestine 大肠; 4. མཁྱིས་བྲུམ། gall
 bladder 胆囊; 5. རྩ་བ། bladder 膀胱;
 6. བསམ་སེའུ། seminal vesicle 精囊

བ

བ་རྩུག་རྩུག་མཁན། (སྤྲ་སྤྲ་མཁན།) hairdresser 发
 师; 理发师

བ་ཤེའུ། (དཔལ་ཤེའུ་ལ་གཟིགས།)

བ་རྩོག་(སངས།) juniper 香

བགས་ཆགས། lambskin cloak 羔羊皮袍

བང་གདན། apron 围裙

བད་ཁ། mustard; rape seed 油菜

བད་མ། (བཀྲ་ཤིས་རྒྱལ་ས་བརྒྱད་ཀྱི་ཡ་གུལ་ཞིག)

Lotus Flower (one of the Eight Auspi-
 cious Symbols) 妙莲(八吉祥徽之一)

པད་མའི་འདབ་མ། lotus petals 莲花瓣

པད་མ་བཀའ་ཐང་། (དེབ་མིང་།) Biography of
Padmasambhava (book) 《莲花遗教》

པད་མ་འདབ་བརྒྱད། eight-petalled lotus 八
瓣莲花

པད་མ་སྤྱི་ཟླ་བ། Padmasambhava; Lotus Born
One 莲花生

པཎ་ཆེན་ནང་སྤྱང་། Panchen Lama's Committee;
Panchen Nanggang 班禅堪布厅

པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ། Panchen Lama 班禅额尔
德尼

པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྱེད་རིམ་བྱུང་། successive Panchen
Lamas 历代班禅

པཎྜི་ཏ། *pundit*; great scholar; a master of ei-
ther the a five major or minor branches of
learning 佛学通人; 佛学家; 精通五明的人

པར་ཤིང་། (དཔེ་ཆའི་པར་ཤིང་།) woodblocks 印
版; 木刻书版

པར་སིག (དེང་གི་ཨི་རན་རྒྱལ་ཁབ།) Persia 古

波斯国

ཐི་ལྷ་མོ། porcupine 豪猪；箭猪

ཐི་ལྷ་མོ། fiddle 二胡；琵琶

ཐུ་ཏི། volume 经函

ཐུ་ཐུ་ཐུ་ཐུ། hoopoe 戴胜鸟

ཐུ་ཤེལ། amber 琥珀

ཐོ་ཏ་ལའི་ཐོ་བྲང་དཀར་པོ། White Palace of Potala
布达拉白宫

ཐོ་ཏ་ལའི་ཐོ་བྲང་དཀར་པོ། Red Palace of Potala
布达拉红宫

དཔག་ཆད། "paktsad" (a length of measure) 由
旬 སྐར་24 = བྲ་གང་། བྲ་4 = འདྲེ་གང་།
འདྲེ་2000 = རྒྱ་ཤུགས་གཅིག རྒྱ་.....
ཤུགས་4 = དཔག་ཆད་གཅིག (ལྷུ་ལེ་13ཙམ།)
24 fingers = 1 forearm; 4 forearms = 1
stretch of hands; 2000 stretch of hands = 1
length of "gyangdak"; 4 lengths of "
gyangdak" = 1 "paktsad" (approx 13km)
24 指 = 1 肘; 4 肘 = 1 弓; 2000 弓 = 1 俱

卢舍；4 俱卢舍=1 由旬(约等于 26 里或 13 公里)

དཔག་བསམ་འབྲི་མིང་། (དེབ་མིང་།)

Avadanakalpalata (book) 《如意藤》

དཔག་བསམ་མིང་། Wishfulfilling Tree (it is said people achieve food from its fruit and clothing from its leaves) 如意树(神话所说的一种宝树,其果实可食、叶可作衣服)

དཔལ་ལྷན་ས་སྤྱིང་། Honourable Owner of the Earth 祥瑞护邦(在原西藏地方政府的司伦、噶伦等官名前附加的尊称)

དཔལ་ལྷན་ལྷ་མོ། *Shri Devi*; Glorious Goddess; 吉祥天母

དཔལ་འབྲུ། (བཟླ་ཤེས་ཉགས་བརྒྱད་གྱི་ཡ་གྲུལ་ཞིག) Knot of Eternity (one of the Eight Auspicious Symbols) 吉祥结;梵音译作室利靺瑯(八吉祥徽之一)

དཔེ་ཆ། Scripture 古书;经典;书籍

དཔེ་ཆ་བ། scholar 读书人

དཔོན། (ཡུལ་དཔོན་ལྟ་བུ།) chieftain 官

དབྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མའི་སྐད་དབྱངས། (དེབ་མིང་།) Song
of the Cuckoo (book) 《西藏王臣记》

དབྱིད་ཀྱི་དཔལ་ཡོན། vigour of the spring 春色；
春光；朝气

དབྱིད་ཀྱི་ཕ་ཉ། (བྱ་ཁྲ་བྱུག) Messenger of the
Spring(cuckoo) 春天的使者(杜鹃)

ཐུའྲུག། piled-up hair 顶髻

ཐུ་བྱུག། head-dress; head ornaments 珠冠(藏
族妇女的头饰)

ཐུགས་ཆང་། fermented dough 藏酒揉和的糌粑

ཐུགས་གཡོ་བ། to knead barley flour ("tsampa")
和糌粑

ཐང་རྒྱུ་མེ་རྟོག། meadow flower 玉簪花

ཐུ་རྒྱལ། pugyal (Tibet) 西藏

ཐེན་བད། frieze 桤柳女墙

ཐེན་མ། tamarisk 桤柳

ཐུས། incense sticks 香

ཐུས་གཞིང་། incense burner 香炉

ཐུན་མི་བཟང་། (རུལ་ཆེན་རིགས་བཞིའི་ཡ་གུལ་ཞིག)

Virudhaka (the King of the South of the four great Guardian Kings) 广目天王; 西方丑目天王(四大天王之一)

ཐུན་རས་གཟིགས། (ཉེ་བའི་སྤྲུལ་ཆེན་བརྒྱད་ཀྱི་ཡ་

གུལ་ཞིག) *Avalokitesvara*; God of Mercy; God of Compassion; (one of the Eight Spiritual Sons of Buddha) 观音; 观世音 (八大菩萨或称八大随佛子之一)

ཐུན་རས་གཟིགས་བརྒྱ་གཅིག་ཞལ། Eleven-Head-
ed *Avalokitesvara* (a God) 十一面观音

ཐུན་རས་གཟིགས་ཕྱག་ལྔ་ཐུན་ལྔ་། Thousand
— Armed *Avalokitesvara* (a God) 千手
千眼观音

ཐུན་རས་གཟིགས་ཕྱག་བཞི་བ། Four — armed
Avalokitesvara (a God) 四臂观音

ཐུ་བྲལ་མཁན་པོ། Lord Chamberlain 基巧堪布
(达赖喇嘛随身近侍中高级僧官职位名)

ལྷན་པ། Incarnated Lama 转世活佛

ལྷན་པ། manifestation 化身

པ

པ་རྒྱུ། paternal 父系

པ་མས་ཉེར་སྤང་བྱས་པའི་ཆང་ས། arranged marriage 父母联系的婚姻

པ་གཞིས། patrimony property; estate 祖业

པ་ཡུལ། homeland; native land 家乡; 籍贯

པ་ཤུལ་བྱ་འཇིག། patrimony 子继父业; 继承

པག་མོ་བྱ་པ། Pagdru; One of Sow's Ferry;
(name of man) 帕摩竹巴

པབ། (ཆང་སྟོན་བྱེད་པབ།) yeast; ferment 曲子;
酒曲

པར་ཕྱིན། (གཞུང་པ་ཏི་ལའམ་བཀའ་པོད་ལཱ་
བྱལ་ཞིག) *Paramitayana*; Perfection of
Wisdom (one of the Five Principal Sub-

jects)般若(五部大论之一);(梵)波罗蜜多

ཐིང་། pea starch noodles 粉条

ཐུང་གཏོར། sprinkling of the first 献新

ཐུར་བ། (ཐུ་འཕུར་བ་ལ་ཡང་གོ) dagger of exorcism; ceremonial dagger; fly 金刚槌(飞)

ཐེབས་བྱམས་འགོ་བ། Palanquin—Master 管轿子的官

ཐེབས་ཚེངས། parting present 赆; 馈赆

ཐ་མིག་(ཐུམ་ཏྱགས།) masculine letters (grammar) 强势字(语法)

ཐར་བ་མིང་ཐར། wooden bowl 木碗

ཐུག་ཆེན། great gesture 大手印

ཐུག་མཆོད། offerings 礼供

ཐུག་གདན། prostration mattress 拜垫

ཐུག་དམ་པའི་ཕྱགས་རྒྱུག་ law — keeping stave; sceptre 铁棒

ཐུག་ན་རྗེ་ཇེ། *Vajrapani; Bodhisattva of Energy and Power; (one of the Eight Spiritual*

Sons of Buddha) 金刚手大势至(八大菩萨
或称八大随佛子之一)

ཕྱག་དཔེ་ཁང་། prayer chamber; study 书房

ཕྱག་དབང་། to bless with hands 摩顶; 灌顶

ཕྱག་འབུལ། (ཕྱག་འབུལ་ཁྱེ་བ།) to take off one's
hat in respect 顶礼; 敬礼

ཕྱག་ཐུལ། colleague 助手

ཕྱག་འཆལ། prostration; kow-tow 磕头; 敬礼

ཕྱག་མཇེད། manager 管家

ཕྱག་རི་སིར་བ། to winnow 扬场

ཕྱག་སམ། wooden slabs for writing 写字用
的木片

ཕྱི་བ། (ཆོས་ཕྱི་བ།) non-Buddhists 外道

ཕྱི་ཁྲོན། Minister of Exterior Affairs 外务大臣

ཕྱག་ས་ཇི། herdsman 牧人

ཕྱར་སྐམ། dried cubic cheese 酪干; 干奶渣子

ཕྱར་ཁ། whey 酪浆

ཕྱར་ཁིབ། grated yak's cheese 碎奶渣子

ཐུགས་སྒྲང་། (རྒྱ་རྒྱ་མཆོག་གཉིས་ཀྱི་ཡ་གྲུ་ཞིག)

Dignaga (one of the Six Ornaments and Two Supreme Buddhist Philosophers of India) 陈那(六严二胜之一)

ཐུགས་གཙང་། auspicious direction; pure direction 吉祥方向

ཕག་དྲག་(རྒྱ་ལྷའི་ཡ་གྲུ་ཞིག) jealous, envy (one of the five vices) 妒(五毒之一)

བྱ་གུའི་སྒྲིག་ཡོག་ midwife 接生员;助产士

ཐོ་ཆེན་། draw lots 抽签

ཐོ་ཆེན་ཁྱབ་། to draw lots 求签

འཕགས་སྒྲིག་པོ། (རྒྱ་ཆེན་རིགས་བཞིའི་ཡ་གྲུ་ཞིག) *Virupaksha* (King of the West of the Four Great Guardian Kings) 增长天王(四大天王之一)

འཕགས་པ་སྒྲུ་སྒྲུབ། (རྒྱ་རྒྱ་མཆོག་གཉིས་ཀྱི་ཡ་གྲུ་ཞིག) *Nagarjuna* (one of the Six Ornaments and Two Supreme Buddhist Philosophers of India) 龙树(六严二胜

之一)

འཕགས་པའི་ཡུལ། Pure Land; Glorious Land
天竺

འཕགས་པ་གྲུ། (རྒྱན་དྲུག་མཆོག་གཉིས་ཀྱི་ཡ་གུལ་
ཞིག) *Aryadeva* (one of the Six Orna-
ments and Two Supreme Buddhist
Philosophers of India) 圣天(六严二胜之
一)

འཕྲ་ཁེབས། breast cover 裹肚; 胸罩

འཕྲ་བ་སྤང་འབྱུག། soul — transference; *para —*
kaya — pravesa 借尸还魂; 往生夺舍

འཕྲ་བ་རྒྱུག་པ། to release the soul 超度

འཕྲ་བ་འདེབས་པ། to release the soul 送往
生; 开路

འབྲི་བ། marmot; rat — hare 大鼯鼠; 旱獭; 土拨
鼠(土名雪猪)

འབྲུལ་ལྗང་། illusion 幻化; 幻觉

བ

བ་ར། (བ་ཚང་ཡང་།) cowshed; byre 牛棚

བ་ཤེ་ཐུང་འགོལ། telling the bull to produce milk
乳牛负担黄牛税

བང་ཆེན། courier; messenger 信使; 送信人

བང་མཛོད། treasure-house 仓库

བང་སངས། purification of birth 庆贺三朝(生孩子后的汤饼会)

བང་ས། tomb 坟墓

བམ་པ། (ཐེགས་བམ་འདིར་བམ་པ་བརྒྱད་ཡང་ལྷ་
བྱ།) chapter 卷; 束(此函共八卷)

ཐྱད་གྱི་ཐྱེང་གཉིས། Two "Uppers" of the Middle
中期二王; 上下二王: 1. བྱི་གུམ་བཙན་པ།
Drigum Tsanpo 志共赞普; 2. ཐུ་ཐེ་གུང་
ཐུལ། (བྱ་བྱི་བཙན་པ་འང་།) Pude Gungyal
(also: Chatri Tsanpo) 布德贡杰(又名恰

赤赞普)

བར་དོ། *Bhardo*; intermediate state 中有; 中阴

བར་དོ་ཐོས་གྲུལ། (དེབ་མིང་།) Tibetan book of
the Dead (book) 《中有闻解》

བར་དབུས་གཙང་རུ་བཞི། Central Four Regions
of Ü and Tsang 中区卫藏四翼; 中区前后
藏四翼

བལ་བཟའ་ཁྱི་བཙུན། Nepalese consort; Princess
Bhrikuti Devi 尼泊尔公主

བི་ཤ། whistling arrow 响箭

བུ་ཆབ། adopted son; adopted child 养子; 继子

བུ་རམ་བཟའ་མ། butter toffee; toffee 酥油
太妃糖

བུད་མེད་སྐུ་ལྔ། incarnated Lady Lama; Lady
Lama; female incarnation 女活佛

བུམ་པ། (བཟ་ཤེས་ཉགས་བཟུང་གི་ཡ་གུལ་ཞིག)
Vase of Great Treasures (one of the
Eight Auspicious Symbols) 宝瓶(八吉祥
徽之一)

བྱལ་རྟོག alkali 天然碱；土碱

ཐེ་རྩ་ཙན། Verotsana (name of man) 白如杂那
(人名)

བོགས་མར་གཏོང་བ། to lease 出租

བོང་བྱ་བ། donkey driver 赶驴人

བོང་བྱ་ལག donkey caravan 毛驴邦

བོད་ཁྱི་གནད་དོན། Tibetan Question 西藏问题

བོད་ཁྱི་ཆོང་དོན་སྐྱ་ཆབ། (བོད་ཞི་བས་བཅེངས་་་་
བསྐྱལ་མ་བཏང་གོང་རྒྱ་གར་དུ་བཅའ་སྡོད་བོད་
ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་ཆོང་དོན་སྐྱ་ཆབ།) Ti-
betan Trade Mission (stationed in India
before liberation) 西藏商务代表处(解放
前驻印度的西藏地方政府的商代处)

བོད་ཁྱི་གས་བ་ཟིག་པ། Tibetan medicine; Tibetan
traditional medicine 藏医学。 ཉེས་པ་གསུམ།
three causes 三因：1. རླུང་། wind 龙(气)
2. མཁྲིས་པ། bile (fire) 赤巴(胆) 3. བད་་་
ཀན། phlegm 培根(涎)

བོད་ཆེན་པོ། Greater Tibet 广义西藏

བོད་མདའ། muzzle — loader 火枪 བོད་མདའི་

མདེའུ། leaden bullet 火枪子弹

བོད་ཧུམ། mustard — oil 清油；植物油

བོད་ཞི་བས་བཅིངས་འགྲེལ་འབྲུང་ཐབས་སྐོར་གྱི་གྲས་

མཐུན་དོན་ཆན་བཅུ་བདུན། 17 Agreement on
Measures for Peaceful Liberation of Tibet

关于和平解放西藏办法的十七条协议

བོད་ཟས། Tibetan meal 藏餐

བོད་ཡིག། Tibetan script; Tibetan writing sys-
tem 藏文

བོད་རང་སྐྱོང་ཁུངས། Tibet Autonomous Region
西藏自治区

བོད་རང་སྐྱོང་ཁུངས་གྲུ་སྒྲིག་ལྷན་ཁྲན་ཁང་།

Preparatory Committee of Tibet Au-
tonomous Region 西藏自治区筹备委员会

བོད་དིག་པ། Tibetology 西藏学；藏学

བོད་དིག་པར་བརྩམ་མཁན། Tibetologist 藏学家

བོད་ས་གནས་སློབ་གཞུང་། Tibetan Local Govern-
ment 西藏地方政府

བོད་སྐལ་བུའི་དུས། Decentralization Period of Ti-
bet 西藏分裂时期

བོད་སྐལ་རྒྱ་གཞི་ལས་ཁྲུང་། Commission
for Mingolian and Tibetan Affairs 蒙藏
委员会

བོད་དཀར། White Bön 白笨

བོད་བྲ། Striped Bön 花笨

བོད་ཆོས། Bönism; Bön religion 笨教

བོད་མདོ། Bön Scripture 笨经

བོད་ནག། Black Bön 黑笨

བོད་གཞུང་། Bön Scripture 笨教经典

བྱ་སྐད་དང་པོ། (བྱ་སྐད་གཉིས་པ། བྱ་སྐད་གསུམ་
པ།) first cock crow (second cock crow;
third cock crow) 鸡叫头遍(鸡叫二遍、鸡
叫三遍)

བྱ་ཁ་ཏ། crow 乌鸦

བྱ་གཙོད་པ། to castrate 骗; 去势

བྱ་ཆས་ཟིན་ཆེན་ཐེང་བ། (དེབ་མིང་།) Precious
Garland of the *Dharma* of the Birds
(book) 《鸟法花环宝书》

བྱ་གཏོར། (སྐུ་ཕུང་བྱ་གཏོར།) celestial burial;
sky burial 天葬

བྱ་ར་བ། guard 侦察员; 守望者

བྱང་སྤྱི་མི་སྟན། (སྤྱིང་བཞིའི་ཡ་གུལ་ཞིག) Northern
Continent of Bad News (one of the Four
Continents) 北俱卢洲(四大部洲之一)

བྱང་ཐུབ། *Bodhi*; perfection 菩提; 觉

བྱང་ཐུབ་གྱི་སེམས། *Bodhisita*; Buddha — nature;
or Bodhi heart 菩提心

བྱང་ཐུབ་མཚན་རྟེན། (མཚན་རྟེན་ཆ་བརྒྱད་གྱི་ཡ་
གུལ་ཞིག) *Bodhi* Stupa (one of the Eight
Types of Stupa) 菩提塔(八大佛塔之一)

བྱང་ཐུབ་སྟེན་ཤིང་། *Bodhi* Tree; Tree of En-
lightenment 菩提树; 亚菩提树

བྱང་ཐུབ་ལམ་གྱི་སྟེན་མེ། (དེབ་མིང་།) *Bod-*

hipathapradipa; Lamp that Shows the Path to Enlightenment (book) 《菩提道炬论》

བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། *Bodhisattva* 菩萨; 菩提萨埵

བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྡོམ་པ། *Bodhisattva* vow 菩萨律仪; 菩萨戒

བྱང་ཐང་། northern plains; northern grasslands 藏北草原

བྱང་ཁྱི། Governor of the Northern Region 北道总管; 那曲总管

བྱང་འབྲུག་ nomads from the northern grasslands 藏北牧民

བྱང་སེམས་དཀར་དམར། red and white constituents 赤白菩提(男精女血)

བྱབས་བྱས། baptism 洗礼

བྱམས་ཁང་། *Maitreya* temple 弥勒殿

བྱམས་ཆེན་ཆོས་རྒྱུ། (སེ་ར་དགོན་ཕྱག་བཏབ་མཁན་
ཤུ་ཡེ་ཤེས་ལ་མིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གོང་མས་ཕུལ་

བའི་ཚ་ལ།) Great Gentle *Dharma* Lord (a title offered to Shakya Yeshe, the founder of Sera monastery, by the Ming Emperor)
大慈法王(色拉寺创始人释迦益西于 1434 年明宣宗宣德九年受封为大慈法王)

བྱམས་སྙིང་རྩེ། love and compassion 慈悲

བྱམས་པ། (ཉེ་བའི་སྤྲུལ་ཆེན་བརྒྱད་ཀྱི་ཡ་གྲུལ་ཞིག)
Maitreya (one of the Eight Spiritual Sons of Buddha) 弥勒(八大菩萨或称八大随佛子之一)

བྱམས་པ་བྱུས་ཇུས། *Maitreya* of Purification 弥勒沐浴

བྱི་བྱུག (ཆང་ས་མ་བརྒྱབ་གོང་བྱུང་བའི་སྤུ་གུ།) illegal child 私生子

བྱིན་རྒྱལས། blessing 神力; 福力

བྱིན་རྒྱལས་བྱུ་བ། to receive blessing 受保护; 请求加持

བྱིའུ་ཉིང་ཉིང་མ། wagtail 丁丁鸟

བྱུ་རུའི་བྲང་བ། coral bead 珊瑚珠链

བྱེ་འབྲུད། sand washing; sand dry cleaning 沙
洗; 沙浴

བྱེ་བྲག་ཐུ་བ། great exposition school 有部; 分别
说一切有部

བྱ་བ། buckwheat 荞麦

བྲག་འབྲུག། lava 岩精

བྲག་ཐུ་མ། rock otter 旱獭

བྲག་ཐིམ་མོ། mountain ogress (梵)罗刹女; 女魔

བྲག་ལྷ་བྱ་ལྷ། Daklha Lubuk cave; *Naga's*
Grotto of the stone Gods 扎鲁普岩(拉萨
药王山一岩壁名, 上雕刻有众多佛像)

བྲམ་བྲེ། Brahman 婆罗门

བྲེས། fodder trough 槽 ཏྲ་བྲེས། fodder trough for
horse 马槽

བྲོ་བ། wandering dancers 流动跳舞唱歌者

བྲོ་བ་གཞས་མ། ceremoniac song and dance
troupe 庆典歌舞者

སྒྲི། soul 灵魂

ལྷ་མཚོ། soul lake, holy lake 魂湖；魂附海

ལྷ་མིང། soul tree, holy tree 魂树

ལྷ་ཁྱེ་ལྷན་ཀླུས། (ལེ་འབྲས་དགའ་གསུམ་གྱི་ལྷ་ཁྱེ་
སྐགས།) Superior Monk Assembly 寺院高
级会议 (拉萨三大寺高级僧官会议)

ལྷ་ཕྱག་(ལྷ་བླ་ཕྱག་མཛད།) Finance Office
原西藏地方政府专管传召大法会开支和收
入的机构

ལྷ་བླ་། private residence of the abbot 大
活佛居室

ལྷ་མ། Lama; Spiritual Teacher; Spiritual Guide
活佛

ལྷ་མ་སྤྱུས་ཆེན། eminent Lama 高僧大德

ལྷ་མ་རྒྱུད་པ། tantric monks 密乘僧侣

ལྷ་མ་མ་ཁི་བ། wandering story-tellers 评话喇
嘛(旧时,在通衢要道悬挂卷轴画像,为路
人讲说因果故事的男女瑜伽行者)

ལྷ་ཁྱེན་པ། royal physician 达赖喇嘛的私人医生

ལྷ་སྒྲོབ། master and disciple 师弟；上师和弟子

ལྷང་དོར། acceptance and rejection 取舍；去取

ལྷ་བྱུང། wisdom 智慧；智力

ལྷན་ཆེན། Prime Minister 首相；大臣

ལྷན་པ། Minister 大臣

ལྷན་པ་བཀའ་ཐང་། (བཀའ་ཐང་ལྷན་པ་གྱུ་ལ་
ཞིག) Biography of the Minister (one of
the Five Volumes of Biography) 《大臣箴》
(五部箴言之一)

ལྷན་པ་རིན་པོ་ཆེ། (རྒྱལ་སྤྱོད་ལྷན་པ་གྱུ་ལ་
ཞིག) Precious Minister (one of the Seven
Royal Emblems) 主藏臣宝(七政宝之一)

དབང་བསྐྱར། initiation 灌顶

དབང་གྲུ་བྱ་ཐུགས་པ། to attend initiation 灌顶
席(佛教徒接受灌顶时列坐的次序)

དབུ་རྒྱུ། (རྫོང་པོ་དབུ་རྒྱུ་ལྷ་བྱ།) crown 佛象头
饰；花冠

དབུ་ཅན། with head 藏文楷书

དབུ་མ། (གཞུང་པོ་ཏི་ལཱ་མ་བཀའ་པོད་ལཱ་ཡ་གུལ་
ཞིག།) avoidance of extremes; middle way
school; (one of the Five Principal
Subjects) 中观; 中道(五部大论之一)

དབུ་མ། (ཙ་དབུ་མ།) middle channel 中脉

དབུ་མ་བ། follower of avoidance of extremes;
follower of middle way school 中观师;
中观派

དབུ་མེད། headless 藏文草书

དབུ་མཛད། prayer—leader 领诵师; 举腔师

དབུ་རུ། (ལྷ་ས་ཉེ་བར་བབྱང་བའི་དབུ་ས་གཙང་རུ་
བཞིའི་ཆ་ཤས།) Ü—ru; Central Division 乌
如(以拉萨为中心一带地区的古名)

དབུ་ས། Ü; Central Tibet; middle 乌斯; 前藏;
中心区

དབུ་ས་སྐད། Lhasa Dialect 前藏藏语

དབུ་ས་གཙང་། Ü—Tsang region; Central Tibet
乌斯藏; 前藏后藏

དབུས་གཙང་ཆོས་ཀྱི་ཆོལ་ཁ། (ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་ཡ་
གུལ་ ཞིག) Ü — Tsang Religious Region
(one of the Three Regions of Ethnic
Tibet) 卫藏教区(藏域三区之一)

དཔེན་པའི་རི་ཁྱོད། remote hermitage 静处; 静室
དབྱངས་ཙན་མ། (ལྷ་མོ་ཞིག) *Sarasvati*; Goddess
of Music 妙音仙女; 妙音佛母

དབྱར་མཚན། summer ritual 夏季供神

དབྱར་རྩ་དབྱར་འབ། Chinese caterpillar fungus
虫草; 冬虫夏草

དམི། lynx 猞猁

དམིག་གཉེན། (བྱུང་བྱུག་མཚན་གཉིས་ཀྱི་ཡ་གུལ་
ཞིག) *Vasubhandu* (one of the Six Or-
naments and Two Supreme Buddhist
Philosophers of India) 世亲(六严二胜
之一)

དམིན་ཇིའི་ཆང་དོན་སྤྱུ་ཆབ། (ཁ་སྐད་དུ་བདེ་སྤྱིད་
སྤྱིད་གའང་བཟོད། ཟུག་རང་བཅན་གོང་ལྷ་

སར་བཅའ་སྤྱད་དབྱིན་ཇིའི་ཚང་དོན་སྒྲུ་ཚབ།)

British Trade Mission (a British office in Lhasa before the Indian independence) 英国驻拉萨商务代表(印度独立前驻拉萨)

དབྱིན་གཟུགས་ཐོད་ཡིག Alphabetum Tibetanum; Tibetan—English trans—literation 拉丁字母拼写的藏文

དབྱིན་རྒྱམ་མཚན་རྟེན། (མཚན་རྟེན་ཆ་བརྒྱད་ཀྱི་ཡ་གྲུ་ཞིག) Harmonious Stupa (one of the Eight Types of Stupa) 和好塔(八大佛塔之一)

འབྲག་ལྷག tiger lash 豺皮鞭

འབྲལ་གདན། cushion; mattress; thick cushion 厚坐垫

འབྱོར་ལྷག (ཐུར་སྤྱལ་ཉེས་ཅན་པ་བློམས་ཁང་དུ་འབྱོར་ཕྱལ་འབྱོར་ལྷག་ཅེས་ན་ལྷག་གཏོང་སྤྱལ།) arrival lashing 杀威鞭笞

འབྱོར་བྱག pay respect on arrival 报道礼

འབྲས་ལྗོངས། Sikkim 锡金

འབྲས་བྱུག rice gruel 米粥; 稀饭

འབྲས་ཁྱི་སྒྲོན་ཆེན། British Political Officer of
Sikkim 英国驻锡金总督

འབྲས་སིལ། buttered rice with sugar and raisins
油干饭(拌有酥油和葡萄干等的米饭)

འབྲི། female yak 母牦牛

འབྲི་ཆུ། Yangze river 长江

འབྲི་མར། yak butter 牦牛酥油

འབྲུ། barley 粮食

འབྲུ་ཕྱགས། payment in grain 俸粮; 俸米

འབྲུག་ཡུལ། Bhutan 不丹

འབྲུག་ཐང་། pastureland 草原

འབྲོང་། wild yak 野牛

ཐ་བང་། secret treasure room 保密仓库

ཐ་བཞེད། (བསམ་ཡས་ཀྱི་དཀར་ཆག་ཀྱང་བཟོད།)

(དེབ་མིང་།) "Bashed"; Bibliography of

Samye 《巴协》; 别名《桑耶寺详志》

ཐི་ཐི། quick-match 导火线; 鸟枪火绳

ཐུག་པ། bellows, (made from sken) 鼓风皮囊

ཐུག་དམ། Dalai Lama's private seal; innermost seal 内官印; 达赖喇嘛的私章

ཐུག་ཆལ། cymbals 钹; 铜钹

ཐུག་ཡུལ། hidden land or hidden place 暗地

ཐུག་ཡུལ་འབྲས་མོ་ལྗོངས། Hidden Land of Rice (Sikkim) 暗地锡金

ཐུངས་ཤིང་། writing plank 练字板

ཐུར་པ། poplar 杨树

ཐུན། charity 布施

ཐུན་བདག། patron; benefactor 施主

ཐུ་བྱར། yak-hair tent 牛毛帐篷

ཐུག་པུང་། postage; postal communication 邮递; 邮寄

ཐུག་པར་། postal relay station; post-runner's home; post office 驿站; 邮站

ཐུག་པ། post-runner; mail-runner; post man 邮递员

མ

མ་དགོན། mother monastery 母寺

མ་རྒྱུ། maternal 母系

མ་ཉེས་ཁ་གཏོགས། accusing the innocent 诬蔑；
诬陷

མ་ནིང་། (སྤམ་རྟགས།) neutrac letters (grammar) 中势字(语法)

མ་ཆི། *mantra*; six-syllable *mantra* 六字真言

མ་ཆི་བགྲང་བ། reciting *mantras* 念经

མ་ཆི་རྒྱ་འཁོར། water prayer wheel 水力转经轮

མ་ཆི་རྒྱུང་འཁོར། wind prayer wheel 风力转经轮

མ་ཆི་ལག་རྒྱུར། hand prayer wheel 手摇转经轮

མ་ཡམ་གཡུ་མཚོ། Lake *manasarova* 玛旁雍
错(湖名)

མ་འོངས་སངས་རྒྱས་བྱམས་པ་མགོན་པོ། (དུས་གསུམ་

སངས་རྒྱལ་གྱི་ཡ་གྲུ་ལ་ཞིག) Buddha *maitreya*;
Future Buddha; (one of the Three Periods
of Buddha) 未来佛慈氏怙主(三世诸佛之
一)

མ་ལྷ་ཀྲ་ལ། *Mahakala* (God) 大黑天

མ་ལྷ་ར་ཇ། *Maharaja*; king 大国王

མང་ཇ། donation of tea 斋僧茶

མཁའི། auspicious ending 吉祥

མཆུ་གོང་མ། *Manchu* Emperors 清朝皇帝

མན་ངག། secret formula 秘法; 口诀

མརྒྱལ། *Mandala* 坛场; (梵)曼荼罗

མརྒྱལ་འབྲུལ་བ། to perform the offering of *Man-*
dala 敬献曼荼罗

མརྒྱལ་རྟེན་གསུམ། a symbolic offering represent-
ing the body, the speech, and the mind 三
门虔诚曼荼罗

མར་སྒྲིག་ག། a pat of butter 酥油坨; 块状酥油

མར་ཁྲ། melted butter 融酥

མར་མེ་མཛད། *Dipamkara*; Past Buddha; one of
the Three Periods Buddha 燃灯佛

མི། (འཁྲོ་བ་རིགས་དྲུག་གི་ཡ་གུལ་ཞིག) The Hu-
man (one of the Six Cycles of Existence)
人(六道众生之一)

མི་སྲུ། layman; lay people 俗家人; 在家人(对出
家的僧人而言)

མི་བསྐྱེད་བ། (རྟུལ་བ་རིགས་ལྔའི་ཡ་གུལ་ཞིག) *Ak-
shobhya* (one of the Five *Dhayanī* Buddhas)
不动如来(五种姓佛之一)

མི་དགེ་བཅུ། ten harmful deeds 十不善

མི་དགེ་བཅུ་དང་མཆམས་མེད་ལྔ། ten harmful
deeds and five deadly sins 十不善和五无
间罪

མི་དགེ་བཅི་ལས་དང་དགེ་བཅི་ལས། vice and virtue
不善业和善业

མི་ཆོས་གཙང་མ་བཅུ་དྲུག་(སྤྱང་བཙན་སྐམ་པོས་
མཛད་པའི་བྱིམས་སྟོན།) Sixteen Virtues of
Morality (set up by Tibetan King Songtsan

Gampo) 在家道德规范十六条(藏王松赞干布制定的): 1. ལྟ་དཀོན་མཆོག་གསུམ་ལ་མོས་གུས་བསྐྱེད་པ། one should pay homage to the Triple gem 敬信三宝; 2. དམ་པའི་ཆོས་བཅལ་ཞིང་བསྐྱབ་པ། one should follow the *dharma* and practice it 求修正法; 3. ཕ་མར་དྲིན་འཇལ་བ། one should repay the kindness of one's parents 报父母恩; 4. ཡོན་ཏན་ཅན་ལ་ཞེ་མཐོང་ཡོད་པ། one should pay respect to the wise 尊重有德; 5. རིགས་མཐོ་བ་དང་ཤན་པར་བཀྱར་སྟེ་ཆེ་བ། one should pay respect to one's elders and to those of noble birth 尊贵敬老; 6. ཡུལ་མི་བྱིམ་མཆོས་ལ་ཕན་འདོགས་པ། one should help one's neighbours 利济乡邻; 7. བཀའ་དྲང་ཞིང་སེམས་ཆུང་བ། one should speak the truth and be modest 直言小心; 8. ཉེ་དུ་མཇེའ་བཤེས་ལ་གཞུང་རིང་བ། one should be honest to one's friends and relations 义深亲友; 9. ཡ་རབས་ཀྱི་རྗེས་སྟེག་ཅིང་

བྱི་ཐག་རིང་བ། one should learn from decent people and keep in good term with them for long 追踪上流, 高瞻远虑; 10. ཟས་ལྡོག་ལ་ཆོད་འཛིན་པ། one should be contented with one's food and shelter 饮食有节, 货财安分; 11. ལྷན་རྒྱུ་ཅན་གྱི་མི་ཅད་གཙོད་པ། one should not forget one's benefactors of the past 追认旧恩; 12. བུ་ལྷན་དུས་སུ་འཇལ་ཞིང་གྲེ་སྤང་ལ་གཡ་མེད་པ། one should pay one's debts on time and not to reduce the amount 及时偿债, 秤斗无欺; 13. ཀྱུན་ལ་སྤྲུག་དོག་ཚུང་བ། one should not envy to others 慎戒忌妒; 14. ངན་པའི་གྲོས་ལ་མི་ཉན་ཞིང་རང་ཚུགས་བྱིན་པ། one should not listen to evil advice but stand to one's own 不听邪说, 自持主见; 15. ངག་འཇམ་ཞིང་སྒྲ་བ་བྱང་བ། one should be polite in speech and avoid speaking of nonsense 温语寡言; 16. ཐེག་པ་ཆེ་ཞིང་སྒྲ་ཁྱོག་ཡངས་པ། one should be patient

and broadminded 担当重任, 度量宽宏

མི་ཉག་(རེང་གི་ཉིང་ལ།) Ningxia 西夏(现宁夏)

མི་ཉག་བ། impermanence 无常(坏灭之法)

མི་ཁྲེ། secular communities 俗人; 村庄

མི་དཔོན། (ལྷང་ཅེ་ཤག་གི་མི་དཔོན།) City Magistrate 市民监(原西藏地方政府监视拉萨市俗家居民的官吏)

མི་བོགས། personal tax 人头税

མི་དབང་། lord of men, human right 王公; 人主; 人权

མི་དབང་རྟགས་བརྗོད། (རེབ་མིང་།) History of the Lords of Men (book) 《颇罗鼎传》

མི་གཙང་བ། impurity 污秽; 不净

མི་ཙ། ownership of person; serf 属民; 奴隶

མི་ཆད་ལྷན་བ། (ལྷ་འདྲ་སྟགས།) life-size 一人高
(的佛像)

མི་ཆད་ལས་ཆེ་བ། over life-size 比一人高
(的佛像)

མི་གཡོ་བ། (ལྷ།) *Acala*; Immovable One (a
wrathful protector) 忿怒明王(神)

མི་གཡོ་སྒྲོ་བཟང་མ། (ཆེ་རིང་མཆེད་ལཱི་ཡ་གུལ་
ཞིག) Constant Banevolent Goddess (one
of the Five Sister *Dakinis*) 贞慧仙女(长寿
五姊妹之一)

མི་ལ་རས་པའི་རྣམ་ཐར། (དེབ་མིང་།) Biography
of Milarepa (book) 《米拉热巴传》

མི་ལག hired worker 雇工

མི་ལུས་དྲིན་ཆེན། precious human—life 宝贵的人
身; 人身是宝

མི་ལེན། retainers; commoners 百姓

མིང་གཞི། (སྤམ་རྟགས།) root letters (grammar)
语基; 字根(语法)

མིང་གཞི་ཉི་ཤུ། twenty root letters 二十个语基

མུ་ཉེགས་སྟོན་པ་དྲུག། Six Non—Buddhist Mas-
ters 外道六师

མེ་ལྷགས། flint 打火具; 火镰

མེ་མཚད། (སྐྱུ་ཕུང་མེ་མཚད།) cremation 火葬

མེ་ཁྲང་། copper mirror; metal mirror 铜镜; 镜

མེག་མ་རྟན་ས་ཐིག Mic Mahon Line 麦克马洪线

མ་བ། soothsayer; fortune teller 卦师; 占卜者

མ་ཡིག (སྐུམ་རྟགས།) feminine letters

(grammar) 弱势字(语法)

ཕུ་ངན་མེད། (ཆོས་རྒྱལ་ཕུ་ངན་མེད།) Asoka (ancient Indian king) 阿育王(古印度王)

ཕུ་ངན་ལས་འདས་བ། Nirvana; to pass into Nirvana 涅槃

ཕུང་ཆོས་འབྱུང་། (དེབ་མིང་།) Penetration of Buddhism into the Nyangchu Valley; Chronicles of the Nyangchu Valley (book) 《年楚政教史》

ཕུང་ལྷོད། Upper Nyang (upper part the Nyangchu river) 年楚河上游

ཕུང་འདས་མཚད་རྟེན། (མཚད་རྟེན་ཆ་བརྒྱད་གྱི་ལ་གྲུ་ཞིག) Nirvana Stupa (one of the

Eight Types of Stupa) 涅槃塔(八大佛塔之一)

ཡུང་ཕྱུང་། Lower Nyang (lower part of the Nyangchu river) 年楚河下游

ཁྱུ་ཕྱེད། alcoholic drink 酒的别名

དམག་ཁྲལ། military tax 兵差

དམག་ཁྲིམས། martial law 军法; 军纪

དམག་དཔོན་རིན་པོ་ཆེ། (རྒྱལ་སྲིད་སྣ་བདུན་གྱི་ལ་གྱལ་ཞིག) Precious General (one of the Seven Royal Emblems) 将军宝(七政宝之一)

དམག་ཁྲི། Commander-in-Chief 司令; 统帅

དམག་ཁྲི་སྒང་། Military Headquarter 司令部

དམག་ཅེད། army drill 军操

དམག་གཞིས། Military estate 军队的庄园

དམར་མཚན། blood sacrifice; animal sacrifice; 血肉供; 宰牲祭神

དམར་པོ་རྩམ་གཉིས། (ས་སྤྱོད་མ་རྩམ་ལ་ལས་

དམར་པོ་རྩ་མ་གཉིས།) Two Red Forefathers
of Sakya 萨迦红衣二祖: 1. ཀུན་དགའ་ཁྱུ་ལ་
མཚན། Kunka Gyaltsen 贡嘎坚赞; 2. འགྲོ་
མགོན་ཆོས་ཁྱུ་ལ་འཕགས་པ། Pagpa 八思巴

དམུལ་ཁམས་བཙུང་བ་བརྒྱད། eighteen layers of hell
十八层地狱

དམུལ་བ། (འགྲོ་བ་རིགས་དྲུག་གི་ཡ་གུལ་ཞིག) the
Hells (one of the Six Cycles of Existence)
地狱(六道众生之一)

དམུལ་བ་གྲང་དམུལ། freezing hell 塞冻地狱

དམུལ་བ་ཆ་དམུལ། burning hell 炽热地狱

མ་ཁུ། Yellow river 黄河

མ་བྲ་ཁ་འབབ། Mabcha Khabab river; Out of
the Peacock's Mouth (the source of the
river Ganges in India) 孔雀河(恒河的水
源之一)

མེད་མདོ་ཁམས་སྒང་དྲུག། Lower Six Plateaus
of Dommei (Qinghai) and Kham 下区青
藏六岗

མཉེན་མཉེན། nurse; nursemaid 保姆

མཉེན་དབྱང་ཆེན་མོ། (རྒྱ་བཟའ་ཀོང་ལོས་བསྐྱམས་
ཐེབས་པའི་མཉེན་གཞུང།) Great Analytical
Treatise on Medicine (book) 《医疗大典》

མཉེན་ལྷ། *Baishajia guru*; Medicine Buddha
药师佛

མཉེན་ལྷ་བདེ་གཤེགས་བརྒྱད། Eight Medicine Bud-
dhas 药师八佛

མཉེན་སྐྱུར། pharmacy 药學; 制藥

མཉེན་རྩ། medicinal herbs 草藥

མཉེན་རྩིས། medicine and astrology 医药和历算

མཉེན་རྩིས་ཁང། Institution of Medicine and As-
trology 藏医院

མཉེན་གཞུང། medicine books 医书; 医典

མཉེན་ལམ་ཆེན་མོ། Great Prayer Festival 传
昭大法会

མཉེན་ལམ་ཆོགས་ཤིང། firewood for the Great
Prayer Festival 传昭柴薪差

མཁའ་མཆོད་ཆ། (དེབ་མིང་།) Weapon of the Lips
(grammar book) 《口剑论》(语法书)

ཨ

ཅན་དན་གྱི་བྲང་བ། sandalwood beads 檀香念珠

ཅིན། China 支那(中国)

གཙང་སྐད། Tsang dialect 后藏方言

གཟུག་རྟོར། tiara 肉髻;发髻

གཙོད། antelope 羚羊

བཅན། a spirit being 妖精;妖怪

བཅན་ལྔ། Five "Tsan"s 赞字五王: 1. ཏྲེ་ལུང་

བཅན། Tore Lungtsan 朵热隆赞; 2. བྲི་

བཅན་ནམ། Tritsanam 赤赞囊; 3. བྲི་སྤྲུ་

དཔུང་བཅན། Tridra — Pungtsan 赤札绷赞;

4. ཐོག་ཇེ་ཐོག་བཅན། Thokje — Thoktsan 妥

杰妥赞; 5. ཐོ་ཐོ་རི་གཉན་བཅན (ཐོ་རི་སྟན་

ཤལ་ཡང་། | Tho — Tho — ri Nyantsan
 (also: Tho — ri Nyanshal) 妥妥日年赞
 (妥妥日年协)

བཟུགས་བྱུག woolen corduroy 藏被

བཟུན་མོ་བཀའ་ཐང་། (བཀའ་ཐང་ལྗེ་ལྷ་མོ་ཡ་གྲུ་ལ་
 ཞིག) Biography of the Queen (one of the
 Five Volumes of Biography) 《后妃箴》(五
 部箴言之一)

བཟུན་མོ་དྲིན་པོ་ཆེ། (རྒྱལ་སྲིད་ལྷ་བདུན་གྱི་ཡ་གྲུ་ལ་
 ཞིག) Precious Queen (one of the Seven
 Royal Emblems) 玉女宝(七政宝之一)

བཙོག་གཏམ། vulgar words 淫秽语; 猥亵语

ཕ་བའི་བླ་མ། Spiritual Protector; Revered
 Lama; Principal Guru 根本师; 本尊

ཕ་གཡོག (བག་མའི་ཕ་གཡོག) bridal permanent
 maid 陪嫁奴隶

ཕམ་བ། barley flour; "tsampa" 糌粑

ཕམ་ཕྱགས། payment in barley flour 糌粑薪

ཅིན་ཐག yak—hair cord 牛毛绳

ཅིན་པ། yak hair 粗牛毛

ཅིས། astrology 星占学 ཅིས་ལ་བབས་པ་ལྟར་ན།

according to astrological aspects 根据星
占学计算

ཅིས་ཁང་། (ཐོན་གྱི་ཐོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་ལས་
ཁུངས་ཤིག) Financial Office 孜康(旧西藏
地方政府核算实物地租和劳役的机构)

ཅིས་དཔོན། (ལས་ཆན་ཞིག) Finance Secretary
(an official post of old Tibet) 孜本(旧西
藏地方政府核算实物地租和劳役机构的负
责人)

ཅེ་སྐར། Monk Officials; Ecclesiastical Officials
僧官

ཅེ་སྒྲ། (གྲ་ས་ཕྱེ་མར་གྱི་ཅེ་སྒྲ།) lath 花杆(表祥瑞的
杆状细木牌)

ཅེ་བླ་། Monk Official 僧官

ཅུ་ཀྲ་ཤ། (ཅུ་ཁྲ་བྱུག) dub grass 吉祥草

ཅུ་ཁང་། hay barn; grass—storage barn 草房

ཆ

ཆ་ཆ། (ཆ་ཇི་འང་།) figurines; tiny figures of stupas 神塔小像

ཆངས་པ། (ལྷ་ཆངས་པ།) *Bahma* (Hinkdu God) 梵天

ཆད་མ། (རིག་གནས་ཆེ་བ་ལྟེ་ཡ་གྲུ་ཞིག) Logic (one of the Five Major Treatises of Buddhist Doctrine) 因明学; 逻辑学; 量理学 (大五明之一)

ཆད་མ་རྣམ་འགྲེལ། (གཞུང་པ་ཉི་ལྔ་འཕམ་བཞུང་པ་ཉི་ལྔ་གྲུ་ཞིག) Logic (one of the Five Principal Subjects) 释量论 (五部大论之一)

ཆིག་ལྷག་ prose 散文

ཆིགས་བཅད། poetic verses 颂; 诗歌词章

ཆིགས་བཅད་དགྲུ་ཆིག་ (ཆིགས་བཅད་བདུན་ཆིག་)

བརྒྱད་ཚིག་སྟགས།) nine — syllable lines 九

词诗歌

ཆེ་སྤྱབ། ritual for longevity 长寿仪轨

ཆེ་སྔོན་མ། previous life 前世; 前生

ཆེ་གཅིག་ལྷུས་གཅིག་ལ་སངས་རྒྱས་བ། to achieve
enlightenment in one life — time 今生今世
成佛

ཆེ་བར། liberate from death 放生

ཆེ་དབག་མེད། *Amitayus; Buddha of Longevity*
无量寿佛

ཆེ་ཕྱི་མ། next life; rebirth 来生; 来世

ཆེ་བྲམ། vase containing the nectar of immortality
长寿瓶

ཆེ་ཟད་བ། exhaustion of lifespan 寿终; 寿数已
尽; 寿终正寝

ཆེ་རིང་། longevity; long life 长寿

ཆེ་རིང་མཆེད་ལ། Five Sister *Dakinis* 长寿五姊
妹: 1. བཀྲ་ཤིས་ཆེ་རིང་མ། Auspicious

Longevity Goddess 祥寿仙女; 2. མཐིང་གི་
 ཞལ་བཟང་མ། Blue Joyful Goddess 翠颜仙
 女; 3. མི་གཡོ་སྤྱོད་བཟང་མ། Constant Benev-
 olent Goddess 贞慧仙女; 4. ཅོད་པན་མཁྱིན་བཟང་མ། Harmonious — Voice god-
 dess 冠咏仙女; 5. གཏང་དཀར་འགྲོ་བཟང་
 མ། Reliable Passionate goddess 施仁
 仙女。

ཆེ་དིང་ནད་མེད། long life and free of sickness 长
 寿无恙

ཆེ་ཤིས་བཟུན་མ། Empress Dowager Cixi 慈
 禧太后

ཆེ་ལྷ་རྣམ་གསུམ། Longevity Triad of *Tara*, *Ami-
 tayus* and *Vijaya* 长寿三尊: 1. ཆེ་དཔག་
 མེད། *Amitayus* (*Buddha of Longevity*) 无
 量寿; 2. སྤྱོད་དཀར། *White Tara* 白度母;
 3. རྣམ་ཐུལ་མ། *Vijaya* 尊胜佛母

ཆེར་མ། thorn thickets 刺; 荆棘

ཆེས་གྲངས་ཉིས་ཅེགས། duplicated days 双日

ཆགས། sacrificed cakes 会供

ཆགས་བྲོ། cauldron 僧团所用的大锅

ཆགས་ཆེན། Assembly Hall 大殿;大会

ཆགས་འདུ་རྒྱས་འཇམས། National Assembly 大会

ཆགས་ཁིང། (ཐང་ག།) assembly of sages (a "thangka") 资粮田;福田

ཆམས་ཆེན། Audience Hall 正厅;大厅

ཆམས་ཆེན་གར། (པོ་ཏ་ལ་ར་ཡོད།) East Audience Hall (in Potala) 东大殿(布达拉内)

མཆན་ཉིད་རྩད་པ། to engage in religious debate
辩经

མཆན་ཞབས། Tutor of Philosophy 侍读

མཆམས། (ས་མཆམས་སྔགས་ལ་ཡང་གྱོ།) retreat
(demarcation line and soon 修行;闭户静坐(地区界限)

མཆམས་གདམ་པ། to stay in retreat 修行

མཆམས་ཁང། meditation cell 修行室;静室

མཆོ་ཁྲོན། Kokonor region; Qinghai province

青海

མཆོ་མཇལ། observing vision in the lake 谒湖；
观湖相

མཆོ་མ་ཕམ་ Lake *Manasarova*; Unconquered
Lake 神湖

མཆོན་ཐུང་། amulet 护身符

ཇམ་ལྷ་ལ། *Zambala*; god of Wealth 五姓财神瞻
巴拉

མཇངས་མི་བདུན། Seven Wise Men 七贤人

མཇད་སྒྲ། ceremony 典礼；仪式

མཇད་བརྒྱ། hundred deeds of Shakyamuni; Life
—story of Buddha 《释迦百行传》

མཇོད། (མཛོན་པ་མཛོད།) (གཞུང་པ་ཉི་ལྔའམ་
བཀའ་པོད་ལྔའི་ཡ་གྲུལ་ནིག།) Metaphysics
(one of the Five Principal subjects) 俱舍

论(五部大论之一)

མཛེད་ཐུག་ Inner Treasury; (private treasure of Dalai Lama) 内库(达赖喇嘛的私人财产)

འཇམ་གླིང་རྒྱན་གཅིག་ (རྒྱལ་དབང་ལྔ་པའི་སྤྱོད་གཏུང་།) Sole Ornament of the World (funerary stupa of the Fifth Dalai Lama) 五世达赖喇嘛的灵塔

འཇམ་གླིང་གླིང་ལས་། World Incense Day (a festival) 瞻洲烟祭节(林卡节)

མུ་ཁུ། (ཁམས་ཁུལ་གྱི་ཁུ་བོ་ཞིག་) River Mekong 澜沧江

ཁྱེད་འབྲུལ། magical power 神变; 神通

ཆེན་གསལ་ཆེན། great completion 大圆满; 大圆胜会

རྫོང་། dzong; fortress; district; county 城堡; 宗(县)

རྫོང་རྒྱལ་ཐུ་བ་། Serpent god Temple; Naga Temple 龙王潭

རྫོང་དཔོན། county magistrate; district officer 县长

ཕ

ཕ་ནག blue fox 黑狐

ཕ་ཕྱགས fox—fur 狐狸皮

ཕ་མོ sand—fox 草狐狸

ཕ་ལྒྱ fox—skin hat 狐皮帽

ཕུ་རྒྱ་ཆ་སྒྲི Varanasi; Benares 波罗奈斯

ཕརུ། Vartula script 乌尔都文(古印度文字之一)

ཁ

ཁབས་གྱི་པད་མ། lotus—foot 足下；阁下(对对方的敬意)

ཁབས་བྱུག་གནང་ནས་བཞགས་པ། (རྒྱལ་བ་བྱམས་པའི་བཞགས་སྟངས།) "western" posture 坐

椅式(一种坐姿)

འབས་བརྟན། ritual performance; prayer 念经;
经忏

འབས་པད། (བཀའ་སློན་ལའང་།) Cabinet Minister 夏卜拜(对噶伦的敬称)

འབས་པད་བྱང་བྱ། Your Excellency 阁下; 足下

འབས་ཕྱི་གླང་། servants' sitting-room 仆
人住房

འབས་འབྲིང་། officials 随行人员

འབས་འབྲིང་མེད་སྟུ། ecclesiastical and secular
officials; monk and lay officials 僧俗官员;
随行僧俗官员

འལ་འདེབས། donation 捐赠物; 捐赠款

འལ་འདྲན། prayer; chanting 念经

འལ་ཟས། (མཚན་པ།) ceremonial delicacies 神
馐(供神的食品)

ཞིང་ཁམས། realm 净土; 佛国

ཞིང་ཁུ་གཏོང་བ། to irrigate fields 灌溉田地

ཞེ་སྒྲོ་། (དུག་ལྔའི་ཡ་གུལ་ཞིག) hatred (one of the five vices) 嗔(五毒之一)

ཞེ་ལྷན། “Shoton” Festival; Yogurt Banquet
雪顿节

ཞེ་མདྲོ་། milk pail 挤奶桶

ཞེ་ནག་གི་འཆམ། black hat dance 戴乌黑帽跳神

ཞེ་མོ་ཐུ་སེ། brocade fur hat 锦缎帽

ཞེ་མོ་ཅེ་ཞེ། crested yellow woolen hat 尖帽

ཞེ་མོ་ཕ་གི། fur—brimmed hat 狐狸皮边官帽

གཞན་དོན། altruism 他利; 利人的事

གཞས་ཆེན། wedding song 大歌(举行婚礼时唱的歌曲)

གཞིས་ཀ། estate; manor 庄园

གཞིས་ཀ་བསམ་འགྲུབ་ཅེ། Shiga—Samdup—Tse;
Estate that Fulfills one's Wishes 日喀则

གཞིས་དགོན། mother monastery 母寺; 主寺

གཞིས་གཉེན། manager of the estate 庄头; 庄园
管理人

གཞིས་བདག | earth — gods; local gods 土地神;
地方神

གཞིས་མ་ལག | mother and branch estates 主
属庄园

གཞིས་ལག | branche state 附属村落; 小庄园

གཞུ། beam support (bow) 斗拱; 柱头上的斗拱
(弓)

གཞུང་རྒྱལ་བ། government retainers 官府百姓

གཞུང་སྒྲེང་ཆོས་གསུམ། state, nobles and monas-
teries 政教贵族

གཞུང་ཚུ། main river 正河; 干流

གཞུང་པ་ཉི་ལྔ། (བཀའ་པོད་ལུང་།) Five Princi-
pal Subjects 五部大论: 1. བར་ཕྱིན། Perfec-
tion of Wisdom 般若; 2. དབུ་མ། Avoidance
of Extremes; Middle Way School 中观; 中
道; 3. ཆད་མ། Logic 释量; 4. འདུལ་བ།
Monastic Discipline 戒律; 5. མཛོད། Meta-
physics 俱舍

གཞུང་ཞབས། Government Officials 公职人员

གཞུང་ཞབས་ཞལ་དཀར་ཕྱགས་གཅིག Government
Officials fed in one bowl 志同道合的政府
官员

གཞུང་ཞབས་སེར་སྒྲ། monk and lay officials; ec-
clesiastical and secular officials 僧俗官员

བཞོན་ཏ། riding horse 坐骑; 乘骑的马

三

བོ་རྟོ། Bengal 孟加拉

བོངས་ཐེར། (བོངས་ཕག་ཀྱང་བཟོད།) copper plat-
ter 铜盘

བོས་གཙང་མ། (བཙམ་ལྷན་འདས་ཀྱི་ཡབ་ཀྱི་མཚན།)
Suddhondana (Shakyamuni's father) 净饭
王(释迦牟尼之父名)

བོས་གཙང་བྲལ། Shakyamuni; Lord Buddha 释
迦牟尼

བླག་ཚང། barter system 物资交流

ཟླ་མོ། nettle 荨麻(荨麻科)

ཟླ་མོ། Tibetan calendar; lunar calendar 月历

ཟླ་བ་ཉ་གང། full moon 满月; 望月

ཟླ་བ་ཕྱི་ལ། intercalary month; additional month
闰月

སྐྱུ་སྐྱུ་གར། (རིག་གནས་ཆུང་བ་ལྔ་ཡི་གྲུ་ཞིག)
Drama (one of the Five Minor Treatises of
Buddhist Doctrine) 戏剧学(小五明之一)

གཟུགས། (གྲུ་ཆས་གཟུགས།) shawl 披单; 袈裟

གཟུགས་ཁང། hay barn 草料房

གཟུགས། planet 星辰: 1. ཉི་མ། Sun 太阳; 2. ཟླ་བ།
Moon 月亮; 3. ཇིག་དམར། Mars 火星;
4. ལྷ་ག་པ། Mercury 水星; 5. སྤུ་ར་བ། Jupiter
木星; 6. པ་སངས། Venus 金星; 7. སྤུ་ར་པ།
Saturn 土星

གཟུགས་སྐར་དགེ་བའི་ཉིན། auspicious day 吉祥日;
吉日良辰

གཟུགས་བྱ། (ཁ་སྐད་དུ་གཟུགས་བྱ་ཡང་བྱེད།) wooden
ladel 木杓

གཤི། agate 亚玛瑙;猫睛石

གཤིམ་ལགག། traditional body guard 侍卫;内寝;
侍从

གཤིམ་ཆུང་། living room 卧室;寝室

གཤིམ་ཆུང་མཇལ་བ། private audience 个别接见

གཤིམ་ཆུང་མདྲ་ཐུག། suite of rooms 套间

གཤིམ་དཔོན་མཁན་པོ། Master of Bobes 侍寝官;
衣服起居管理官(为达赖管理衣服起居的
官员)

གཤིམ་ཐུག། bedroom; chamber 卧室

གཤིམ་ཤག། private mansion 公馆

གཟུགས་ཁམས། (ཁམས་གསུམ་གྱི་ཡ་གུལ་ཞིག)
realm of form; form realm (one of the
Triple World) 色界(三界之一)

གཟུགས་མེད་ཁམས། (ཁམས་གསུམ་གྱི་ཡ་གུལ་ཞིག)
realm of formlessness; formless realm
(one of the Triple World) 无色界(三界之
一)

གཟུངས་གཞུག། inner relic 塔像内藏

གཟུངས་གཞུག་འབྲུལ་བ། to insert inner relic 装
藏(将佛舍利及陀罗尼咒文等装入佛塔佛
像的内部)

བཟང་པོ་བརྒྱ་འཛམས། gathering of ten virtues
十吉全聚日

བཟོ་རིག་བ། (རིག་གནས་ཆེ་བ་ལྔ་འི་ཡ་གྲུལ་ཞིག)
Technology (one of the Five Major Trea-
tises of Buddhist Doctrine) 工巧明; 工艺
学(大五明之一)

བཟོད་བ། tolerance; patience 忍耐

འ

འུར་རྩོ། sling 投石器; 投石带

འུར་རྩོ་བ། to sling a stone 投石子

འུལ་ལག། corvee; enforced labour 人力差役

འོང་སྐོར། Harvest Thanksgiving Festival
望果节

འོད་དཔག་མེད། *Amitabha*, Buddha of Infinite
Light 无量佛；无量光；(梵)阿弥陀佛

འོད་གླུང་། (སངས་རྒྱལ་འོད་གླུང་ལ་གཟིགས།) Gods
of the Illumined Heaven; kings of the ce-
lestial religion 光音天；极光净

ཡ

ཡ་མིང་རྒྱལ་ཁབ་འབྲེལ་གཏུགས་ཚོགས་འདུ། (ཁྱིམ་
1947ལོར་རྒྱ་གར་དུ་འཚོགས་པའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་
ཚོགས་འདུ་ཞིག) Inter — Asian Conference
泛亚洲会议(1947 年在印度召开)

ཡང་སྤྱིད། reincarnation 转世活佛

ཡང་དུ་སི་ཐུན་མི། (ཤིང་འབྲུག་ལོ་འཁོར་གྱི་འཕེལ་
དམག་གི་དམག་དཔོན་གྱི་མིང་།) Frances
Younghusband (leader of the British Ex-
pedition to Tibet in 1904) 荣赫鹏(1904 年
率领英军侵略中国西藏的军官)

ཡབ་ཀྱུ་པ། King Father 父王

ཡབ་གནས། Parental House; Holy Family
父家庄园

ཡམ་བྱ། (བལ་ཡུལ་ཀྱུ་ས་སྟེ་ཀ་ཏ་མན་གུའང་།)
Kathmandu 加德满都

ཡར་ལྷངས་གཙང་པོ། Yarlung Tsangpo river;
Brahmaputra 雅鲁藏布江

ཡི་དམ། *Yidam*; Tutelary deity; personal
tantric deity 本尊

ཡི་དྲགས། (འཁྱོ་བ་རིགས་དྲུག་གི་ཡ་གུལ་ཞིག) *Pre-*
ta (one of the Six Cycles of Existence) 饿
鬼(六道众生之一)

ཡིག་ཆང་ལས་བྱུངས། council of monks 原西
藏地方政府宗教事务局

ཡུག་པོ། oat 燕麦

ཡུག་བཟ། widow 寡妇

ཡུར་མ་རྒྱག་བ། to weed; to do weeding 除草

ཡུལ་འཁོར་སྤང་། (རྒྱལ་ཆེན་སྟེ་བཞིའི་ཡ་གུལ་ཞིག)
Dhritarashtra (the King of the East of the

Four Guardian Kings) 持国天王(四大天王之一)

ཡུལ་དངོན། local authority; local chieftain
地方官

ཡུལ་མི། local inhabitants; folks 当地人

ཡུལ་སྐྱ་གནེས་བདག། local gods 土地神; 家乡地祇

ཡེ་ཤེས། wisdom 智慧

ཡེ་ཤེས་ཀྱི་བླ་ན། wisdom eye 慧眼

ཡངས་འཇིན། Holy Tutor 经师

ཡངས་འཇིན་སྐྱ་བགྲེས། Senior Tutor 正经师

ཡངས་འཇིན་སྐྱ་གཞོན། Junior Tutor 副经师

ཡན་ཆབ། holy water 供水; 净水

ཡན་ཏན་འོད། (རྒྱན་དྲུག་མཆོག་གནེས་ཀྱི་ཡ་གྲུ་འཇིག) *Gunaprabha* (one of the Six Ornaments and Two Supreme Buddhist Philosophers of India) 功德光(六严二胜之一)

མོས། roasted barley 炒青稞

གཡག་གི་རྩ་མ། yak tail 牦牛尾巴

གཡག་ཕྱི། yak—dung 牦牛粪

གཡག་རྩ་མོ། riding yak 牦牛坐骑

གཡག་པ། yak—herder 牧牛人；牧牦牛者

གཡག་ཨ་ཡུ། hornless yak 无角牦牛

གཡང་། fortune 福禄

གཡང་དཀར། white property; sheep 白财；绵羊
的异名

གཡང་འགྲུགས། call for fortune 招财；引福

གཡང་མཆོ། fortune box 财运柜

གཡང་སྒྲུབ། pray for fortune 念经祈福

གཡང་འཇིག་དཀར་མོ། jade cup 玉石碗

གཡང་ཤོར། to lose fortune 晦气；倒运

གཡབ། veranda 阳台

གཡམ་པ། (རྫོ་གཡམ།) slate 天然石片；片岩石

གཡས་སྐོར། anti—clockwise 逆时针

གཡས་རུ། right division 右翼；军队的右翼

གཡུ་ཐོག་ཟམ་བ། Turquoise — Roofed Bridge 琉璃
璃桥

གཡུ་ཅི་ཐུ་མ། green — glazed earthenware 琉璃罐

གཡུ་ཞགས་སྒྲོ་མ། spiral — holed turquoise 螺旋
孔璊玉

གཡུ་ལ་བཀོད་པའི་ཞིང་ཁམས། (རྗེ་བཙུན་སྤྲུལ་མའི་
ཞིང་ཁམས།) Realm of Turquoise (realm of
goddess *Tara*) 璊叶庄严刹土(度母刹土)

གཡུང་དགོན། (པེ་ཅིན་གཡུང་དགོན།) Yonghe
monastery 雍和宫

གཡུང་བྱང་། swastika (the symbol “卐”) 卐相；
万字；德字

གཡུང་བྱང་བོན། Swastika Bön 永恒苯教

གཡོན་སྒྲོ་ར། clockwise 顺时针

གཡོན་ཕྱུ། left division 左翼(军队)

ར་མ་རྒྱང་བྱ་ཁ། Ramagang Ferry 热马岗渡口

ར་ས་འབྲུལ་མྱང་གཟུག་ལག་ཁང་། Goat — Earth
Miraculous — Appearance Temple (another
name of the Jokhang temple) 羊土神变寺；
羊土天功(拉萨大昭寺别名)

རགས་རྒྱལ་བ། corpse carriers 负尸会

རགས་རྒྱལ་ཨ་པ། corpse-carrier fathers 负尸人

རགས་རྒྱལ་ཨ་མ། corpse-carrier mothers 负尸
人之妻

རང་རྒྱལ་བ། Autonomy school 自续派；自
相续派

རང་རྟོགས། self-awareness 自觉

རང་འབྲག། millstone 磨子；水磨

རང་གཞན། self and others 自己与他人

རབ་གནས། consecration 开光；安神

རབ་བྱུང་། 1. *Viraspati* cycle; sixty-year cycle

六十丁卯 2. celibacy 出家人; 僧人

རབ་བྱུང་གི་ཐུག་པ། primary monastic ordination

出家戒律

རབས་ཆད་མ། barren woman 不育女; 无后妇女

རལ་པ། (སྒྲ་པ།) wandering dancers 热巴舞(一

种击钹打鼓男女混合的舞蹈)

རྒྱུང་ཆུ་ཆེག། Law for Hills and Plains (in this

law no animal is allowed to be hunted

with the exception of wolf and mouse) 禁

杀令(除鼠和狼外, 禁止捕杀山林和水中大

小生物)

རི་ཁྲོ། hermitage 山中小庙

རི་ཐུལ་ལྷན་པ། Mt. *Sumeru*; Rirab (in Tibe

tan) 妙高山; 须弥山

རི་པོ་པོ་ཏ་ལ། Mt. *Potala* 普陀山

རི་རབ། Mt. *Sumeru* 妙高山; 须弥山

རིག་གནས་བརྒྱ། Ten Treatises of Buddhist Doc-

trine 十科十明: 1. རིག་གནས་ཆེ་བ་ལྔ། Five

Major Treatises of Buddhist doctrine;
Five *Shastras* 大五明; 2. རིག་གནས་ཆུང་བ་ལྔ། Five Minor Treatises of Buddhist Doctrine 小五明

རིག་གནས་ཆུང་བ་ལྔ། Five minor Treatises of Buddhist Doctrine 小五明: 1. སྒྲུབ་ངག་ Rhetoric 修辞学、诗学; 2. མདོན་བརྗོད། Words and Expressions 辞藻学; 3. རྒྱུ་རྩ། Syntax 韵律学; 4. རྒྱུ་ལྟར། Drama 戏剧学; 5. སྐར་ཅིས། Astrology 星象学

རིག་གནས་ཆེ་བ་ལྔ། Five Treatises of Buddhist Doctrine; Five *shastras* 大五明: 1. བཟོ་རིག་པ། Technology 工艺学、工巧明; 2. གས་བ་རིག་པ། Medicine 医学、医方明; 3. སྒྲ་རིག་པ། Grammar 声律学、声明; 4. ཆད་མ། Logic 正理学、因明; 5. རྣང་རིག་པ། Philosophy 内学、内明、佛学

རིག་འཛིན། knowledge holder 持明

དིགས་ངན། low birth 贱种

དིགས་ལྷན། (ཤམ་ལྷ་ཡའི་རྒྱལ་པོའི་སྤྱི་མིང་།) *Kalki*
(spiritual Presidents of Shambhala) 法胤；
法种王(香拔拉法王)

དིགས་གསུམ་མགོན་པོ། Three Protectors of
Knowledge 密宗事部三怙主：1. འཇམ་
དཔལ་དབྱངས། *Manjushri* (God of Wisdom)
佛部文殊；2. ཕྱག་ན་རྡོ་རྗེ། *Vajrapani* (Pro-
tector Deity of Energy and Power) 金剛部
金剛手；3. སྤྱན་རས་གཟིགས། *Avalokites-
vara* (God of Mercy) 莲花部观世音

དིན་ཆེན་ལྷ་ལྔ། five precious jewels 五宝：
1. གསེར། gold 金、དངུལ། silver 银、གཡུ
turquoise 璵玉、བྱུ་རུ། coral 珊瑚、ལྷ་ཉིག
pearl 珍珠；2. five — coloured precious
shawl 五宝帔

དིན་ཆེན་ལྷེང་བ། (དེབ་མིང་།) Precious Garland
(book) 《宝鬘论》

དིན་ཆེན་འབྲུང་གནས། (རྒྱལ་བ་དིགས་ལྷའི་ཡ་གྲུལ་

ཞིག) *Ratnasambhava* (one of the Five
Dhyani Buddhas) 宝生如来(五方佛, 又称
 五种姓佛之一)

དུང་པ་ཆེ། (ལྷ་མ་ཙ་ཆེ་མོགས།) The Precious 宝;
 活佛

དུམ་པ་བཞི་པ། (ལྷ་ར་གྱི་གོ་གནས་ཤིག) fourth
 rank (an old form of official rank) 四品官
 (旧官职务)

རུམ་འབྲག་མ་བན། carpet weaver 织毛毯人;
 织地毯者

རུས་རྒྱན། bone ornament 骨饰

རྩ་ལྗང་། (དེབ་མིང་།) Story of the corpse
 (book) 《尸语故事》

རྩལ་མའི་བསྟན་བཅས། (དེབ་མིང་།) Treatise of
 Music (book) 《音乐论》

རྩ་ལྗང་གི་དོན་རྒྱུན། Rating Incident 热振事件

ལ

ལ། mountain pass 山口

ལ་ཆ། sealing—wax 紫胶

ལག (ཉ་ཇེལ་ལག་ལྔ་བུ།) caravan (seven to ten mules)hand 一组骡马(一般指一名骡夫管理七至十匹骡马)

ལག་སྟོན་པ། (སྟོན་དབྱུང་པ།) astrologer 星象家；
观测星宿者

ལག་འཇུངས། hand—to—hand combat 搏
斗；肉搏

ལག་ཤེས། craft；handicraft 手工；手工艺

ལྷ། (ཡིག་རིགས།) Ranza script (ancient Indian writing) 兰札字(古印度天城体梵文字母)

ལམ་རིམ། (ཙང་ཁ་པའི་བཀའ་ཚམ་སྟེ་“བྱང་ཆུབ་ལམ་
གྱི་རིམ་པ”ཞེས་པའི་བསྟུས་མིང་།) the Path of
Enlightenment (short form of

Tsongkapa's work "The Lamp that Shows the Path to Enlightenment") 《菩提道次第》(宗喀巴著作《菩提道次第论》之略称)

ལམ་རིམ་ཆེན་མོ། (ཙང་ཁ་པའི་བཀའ་རྩིས།) Great Exposition on the Stages on the Path to Enlightenment (Tsongkapa's major work)
宗喀巴著作《菩提道次第论》

ལམ་རིམ་ལྷ་ཁང་། (པོ་ཏ་ལ་ར་ཡོད།) the Chapple of Enlightenment Path 菩提道次第佛堂(布大拉宫内)

ལམ་ཡིག་(དེ་ལྟ་ལམ་འཁེལ་དུ་རྟ་གཡོག་ཐབ་གཡོག་གམ་རྟ་ཁལ་སྐལ་ཆོག་པའི་ལག་འབྱེད།) travel privilege permit 路途支差证(原西藏地方政府时代支差凭证)

ལས། (སྒྲིན་བསགས་ལས་ལྟ་བུ།) law of *karma*;
2. action 业;缘分

ལས་རྒྱ་འབྲས། cause and effect 因果

ལས་ཐོག་ on post (official on post) 现职

ལས་རྩེ་དབུ་ཆོས། monastic authorities 寺庙的执

事、领诵和掌堂

ལས་དཔོན། (གཞིས་ཀའི་ལས་དཔོན་ལྟ་བུ།) head-
man 工头; 庄头

ལས་ཆབ། acting 代理

ལས་ལྷ་ལས་ནོས། official robe; court dress 官服
官帽

མི་སྒྲུ། bronze image 青铜佛像

ལྷག་འཛོལ། driving sheep 放羊

ལྷག་གཤེག་བཅོས། mutton chops 手抓羊肉

ལྷག་གཤེག་བཅོས་གཅིག་ a leg of mutton 一腿羊肉

ལྷག་ས་གཉིས། two systems 两制

ལྷག་ས་གཉིས་ནོང་མ། the Emperor, the Head of
Two Systems……the Emperor, the Head
of Religiopolitical System…… 御统政教两
制皇帝

ལྷང་། prophecy; commandment; reading trans-
mission 预言; 诵经

ལྷང་ཁྱུག་ remote region 穷乡僻壤; 偏僻地方

ལུང་བསྟན། prophecy 预言

ལུང་ཤར་དོན་རྒྱུན། Lungshar Incident 龙夏事件

ལུད་ཅོར། spit—pot 痰盂

ལུས་ཀྱི་ལུང་པོ། physical aggregate 身体

ལུས་ཀྱི་དབང་པོ་གཟུགས་ཅན། physical things 身
净色根

ལུས་ངག་ཡིད་གསུམ། mind, speech and body 身、
口、意；行动、言语和思维

ལེགས་བྱུར་སྐད། Sanskrit 梵语；梵文

ལྔ་ཁམས། element of the year 年月生属

ལྔ་ཁམས་ལྔ། five elements of the Tibetan calen-
dar 年岁生属；五行：1. ས། earth 土；2. རྩ།
water 水；3. མེ། fire 火；4. རྩེང། wood 木；
5. ལྷགས། iron 铁。དཔེར་ན། ས་རྩ་ལྔ།
earth horse year 土马年；རྩ་རྩ་ལྔ། water
horse year 水马年；མེ་རྩ་ལྔ། fire horse year
火马年；རྩེང་རྩ་ལྔ། wood horse year 木马
年；ལྷགས་རྩ་ལྔ། iron horse year 铁马年

ལ་འཁོར་བརྒྱ་གཉིས། twelve-year cycle 十二属相；十二生肖：1. ཕྱི་བ། mouse 鼠；2. བླ་ཁྱུ་། ox 牛；3. སྔག། tiger 虎；4. ཡལ། hare 兔；5. འབྲུག། dragon 龙；6. སྦྲུལ། snake 蛇；7. ཀྱ། horse 马；8. ལྷག། sheep 羊；9. སྦྲེལ། monkey 猴；10. ཕྱ། bird 鸡；11. བྱི། dog 狗；12. ཕག། pig 猪

ལ་རྒྱུས། chronicle 记事；历史

ལ་ཆེན། Great *lotsava*；Great Scripture Translator 大译师

ལ་པ་བཀའ་ཐང་། (བཀའ་ཐང་གི་ལྔ་ཁྱུ་ཞེས་)
Biography of the Master (one of the Five Volumes of Biography) 《佛徒箴言》(五部箴言之一)

ལ་རྩ་བ། *lotsava*；translator of Scripture 译师；翻译家

ལ་གསར་མེད་ཀྱ། cockscomb flower 鸡冠花

ཤ

ཤ་ཁོག་ whole sheep carcass 全牲；牛羊肉腔

ཤ་བའི་བྲག་ར། dried deer's blood; pilose antler
鹿茸

ཤ་འབྲས། curry and rice 肉饭；肉烩米饭

ཤ་མི་བླ་མ་པན། vegetarian 素食者；吃素的人

ཤ་མོག་མོག་ dumpling stuffed with meat 包子

ཤ་བཙོ་བ། to stew meat 煮肉

ཤ་རི་བྲ། *Shariputra* 舍利子；(梵)舍利弗多罗

ཤ་ཀྲ་བྲ་བ། (ཤ་ཀྲ་ཐུ་ནེ།) *Shakyamuni*; Buddha
释迦牟尼

ཤ་ཀྲ་འོད། (ཐུན་རྒྱལ་མཆོག་གཉིས་ཀྱི་ཡ་གྲུ་ལ་ཞིག་)
Shakyaprabha (one of the Six Ornaments
and Two Supreme Buddhist Philosophers
of India) 释迦光(六严二胜之一)

ཤ་ཀྲ་འི་རྒྱུ། *Shakya* race 释迦世族

ཐུན་ཅང་། (ཐང་སན་སྒྲ་མའང་།) Shuan Zhang

玄奘

ཤར་ལུས་འཕགས་པ། (སྒྲིང་བཞིའི་ཡ་གུལ་ཞིག)

Eastern Continent of Giant People (one of the Four Continents) 东胜身洲(四大部洲之一)

ཤིང་འབྲུག་དམག་ British Expedition to Tibet in 1904 甲辰之战(也叫抗英战争)

ཐུག་གསེབ། juniper groves 柏树林

ཤེར་ཕྱིན། (ཤེས་རབ་ཀྱི་པ་རྣམ་དུ་ཕྱིན་པ།) Praj-
naparamita; Perfection of Wisdom 智

度; 般若

ཤེལ་དཀར། white crystal 晶石; 水晶

ཤེལ་གྱི་ཐྱེང་བ། crystal rosary 晶石念珠

ཤེས་རབ་ལས་རྩིས། horoscope 计算生辰宫宿; 占
卜生辰

ཤ། dice game 骰子

ཤ་ཁྲལ། custom duty 过地稅

ཤ་འགག། traffic jam 交通堵塞

ཤོ་བྲེལ། leading mule 开路骡；带头骡

ཤོ་ལྷ་ག། stanza 颂

ཤོད་སྐོར། lay officials; secular officials 俗官

གཤམ་བྱ། white frills 窗檐上的横帘

གཤིན་ཇེ་ཆོས་ཀྱལ། God of Death; *Mara*; *Yama*;
阎罗王

གཤིན་པ། deceased 死者

ས

ས་སྐུ་གོང་མ། Sakya Abbot 萨迦赤巴；萨迦
教主

ས་སྐུ་གོང་མ་རྩ་མ་ལྔ། Five Forefathers of Sakya
萨迦五祖：1. དཀར་པོ་རྩ་མ་གསུམ། Three
White Forefathers 萨迦白衣三祖；
2. དམར་པོ་རྩ་མ་གཉིས། Two Red Forefa-
thers 萨迦红衣二祖

ས་སྐུ་བདག་ཆེན། Sakya Abbot 萨迦赤巴；萨

迦教主

ས་སྐྱེ་བ། Sakyapa sect; White Earth Order;
White Earth School 萨迦派

ས་སྐྱེ་འབག་མོ། Sakya witches 萨迦女活鬼

ས་སྐྱེ་ལེགས་བཤད། Sakya Mottoes (book) 《萨迦格言》

ས་སྐྱེ་ལེགས་བཤད་གྱི་འགྲེལ་བ། (དེབ་མིང་།) Com-
mentary on Sakya Mottoes (book) 《萨迦格言释解》

ས་སྐྱེ་རི་གཏུང་བརྒྱད། Sakya hierachs 萨迦世系

ས་སྐྱེ་བ། Protector of the World 国王

ས་ག་ཟླ་བ། month of the Buddha's birth, en-
lightenment and death (festival) 氏宿月(节
日)

ས་ལྗེ། (ས་ག་སྐྱེ་མ་གྱི་ཡ་གྲུ་ལ་ཞིག) mortal—world
(one of the three worlds) 地上; 人世间
(三域之一)

ས་ཟླ། (ས་ག་སྐྱེ་མ་གྱི་ཡ་གྲུ་ལ་ཞིག) above—world
(one of the three worlds) 天上; 空间(三

域之一)

ས་ཐེང། (ཡུང་པོ་ས་ཐེང་གཏོང་བ།) earth burial;
interment 土葬

ས་ཆིགས། transportation stages 驿站

ས་འོག (ས་གསུམ་གྱི་ཡ་གྲུལ་ཞིག།) under — world
(one of the three worlds) 地下; 龙世间
(三域之一)

ས་གསུམ། three worlds 三域: 1. ས་བླ། above —
world 天上; 2. ས་སྤྲོང། mortal — world 地
上; 3. ས་འོག། under — world 地下

སའི་ལེགས་བླག། Six Earthly “Lek”s 地勒六王;
地贤六王: 1. ཨེ་ཤོ་ལེགས། Esholek 埃肖勒;
2. དེ་ཤོ་ལེགས། Desholek 德肖勒; 3. ཐེ་ཤོ་
ལེགས། Tisholek 提肖勒; 4. གུང་རུ་ལེགས།
Gungrulek 共如勒; 5. འབྲོང་ཞེར་ལེགས།
Drongsherlek 仲协勒; 6. ཨེ་ཤོ་ལེགས། Is-
holek 伊肖勒

ས་ཡི་མྱེང་པ། (ཉེ་བའི་སྐས་ཆེན་བརྒྱད་གྱི་ཡ་གྲུལ་
ཞིག) Samanbhadra (one of the Eight

Spiritual Sons of Buddha); Essence of the Earth 地藏菩萨 (八大菩萨或称八大随佛子之一)

སངས་རྒྱལ། Buddha 佛; 佛陀

སངས་རྒྱལ་གྱི་བཀའ། Buddha's teaching 佛说; 佛语

སངས་རྒྱལ་ལྔ་ལྔ། Thousand Buddhas 千佛

སངས་རྒྱལ་བཟུང་བ། Buddhism; Cause of Buddha's Teaching 佛教; 佛法

སངས་རྒྱལ་བ། *Bodhicitta*; to attain Buddhahood 成佛

སངས་རྒྱལ་མར་མེ་མཛད། *Dipamkara*; Buddha of the past 迦叶佛; 燃灯佛

སངས་རྒྱལ་འོད་ཟུང་། *Kashyapa* (a Buddha of past) (梵)迦叶佛; 饮光佛(过去佛之一)

སངས་རྒྱལ་དབང་བཟུང་། Seven Heroic Buddhas 七佛

སད་མི་མི་བཟུང་། Seven Examined Men 预试七人: 1. བླ་གསལ་ལྔ་། Basalnang 巴色朗;

2. བཅི་བཞེས། Batrisher 巴赤协; 3. བེ་རི་ཅ་
ན། Verotsana 白若杂纳; 4. རྒྱལ་བ་མཆོག་
དབྱངས། Gyalwa Chogyang 杰瓦却阳;
5. འཁོན་ལྷུང་དབང་པོ། Khon Luiwangpo
款·鲁益旺波; 6. མ་རིན་ཆེན་མཆོག་ Ma
Rinchenchog 马·仁钦却; 7. གཙང་ལེགས་
ལྷུང། Tsang Lekdup 藏勒竹

སམ་གྱི་ཏ། (སྦྱི་ཏ།) Sanskrit 梵语; 梵文

སིང་ག་ལ། Ceylon; Sri Lanka 锡兰

སིམ་ལའི་བྱས་ཆོག་ས། Simla Conference 西姆
拉会议

སྤམ་ཏྲག་ས། grammar 《藏语语法三十颂》和《音
势论》

སུམ་པ། Sumpa 苏毗

སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ། Kublai Khan 忽必烈

སེ་བ། raspberry bush 刺糜树

སེ་འབྱ། strawberry 石榴

སེ་འབྱམ། raspberry 刺糜果

སེང་གི། (གངས་སེང་།) snow lion 雪山狮子

སེང་གི་ཁ་འབབ། Sing—ge Khabab river; Out of
the Lion's Mouth; (source of Indias river
in Pakistan) 獅泉河(印度河的源泉)

སེམས། (ནང་གི་སེམས་པ།) inner life; the mind
内心世界; 心

སེམས་ཅན་གྱི་འགྲོ་དོན། for the sake of universal
beings 利他的事; 利益众生

སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད། sentient beings 众生

སེའུ། cherry 杜李

སེར་སྤྱོད་པོ་ཙུང་འཇུག་། monk and lay officials; ec-
clesiastical and secular officials 僧俗官员

སེར་ཆེན། (མེ་ཉླ་ག།) marigold 金盂花

སེར་བང་། (སེར་ཐེང་།) (སེར་བང་ནི་ཁ་སྐད་ཅམ་
ལའོ།) religious procession 僧众仪仗行列

སྤུ་མེ་ལོ་གསར། Farmers New Year 农民新年

སྤག་གུར། yurt 蒙古包

སྤག་ཆས། Mongolian court dress 蒙古装

མག་པོ་རྩུག་གར། Dzungar tartars 准噶尔

མག་པོ་ཨ་ར་ཏོ་སེ། Ordos 额儿多斯

མག་བྱིལ། vertical gold ear-ring 长耳坠

མག་མ། wheat stalk 禾秸; 禾秆

མག་ལྷ། red fringed hat 红缨帽

མན་ལ་ཐུག། pickled raddish 酸萝卜

མན་ནག། black pea 黑豆

མན་མ། pea 豌豆

མན་ཞིབ། roasted pea flour 豌豆糌粑

མེ། evil spirit 魔鬼

མེ་གཙོ་ན། suppression of evil spirits 伏魔; 镇压
鬼魅

མེ་ལངས་བ། arise of evil spirits 厉鬼作祟

མེ་བྱ། devotion 孝敬; 服事

མེད་ཐུང་། Regent 摄政王

མེད་པ་རྩོ། horoscope 世界画; 九宫八卦图

མེད་པ་འི་ལ་ཐང་ལ། wheel of life 生死流转图

མེད་ཐུང་། Prime Minister 摄政王; 总理大臣

- ཐིད་འཇིན་བྱུང་། administrative divisions 行政区
- ཐིན་པ། ogre; cannibal—spirit (梵)罗刹婆; 吃人的恶鬼
- ཐིད་ཞིའི་འབྲེན་མཆོག། Spiritual Guide of the World 世出世间导师; 世出世间救主
- ཐིན་པའི་ཁུལ་པ། Ogre King; Cannibal—Spirit King 吃人恶鬼王
- ཐིན་པའི་བྱུང་། realm of cannibal—spirits; realm of ogres 吃人恶鬼域
- ཐུ་མོ། maternal aunt 姨母
- ཐུང་མ། guardian deity; protector god 护法神
- ཐུང་མ་དཔལ་ཅན། Red and Black State Oracles; Red and Black Protectors of the State 红黑护法神
- ཐུ་མོང་། yellow weasel 黄鼠狼
- ཐུག་པ། partridge 鹧鸪; 沙鸡
- ཐུག་མི་གཅོད་པ། not taking life 不杀生
- ཐུག་པ། sheepskin cloak 皮袄

སྦྲང་ཆང་| begging beer; marriage engagement;

betrothal—presents 求亲酒; 订婚

སྦྲབ་གཉེན། (གདན་སའི་སྦྲབ་གཉེན།) apprentice

求学

སྦྲབ་དཔོན་པད་མ་འབྱུང་གནས། sage Padmasamb-

hava 莲花生

སྦྲབ་དཔོན་དབྱིག་གཉེན། (ཐུན་བྱག་མཚོག་གཉེས་ཀྱི་

ཡ་གྲུ་ཞིག) Vasubhandu (an Indian Bud-

dhist scholar of the 4th century 世亲(六严

二胜之一)

སྦྲབ་མ། disciple 弟子; 学生

གསང་ཐུགས། secret mantra 密咒

གསང་འབྱུང་། (ཡིད་དམ།) Guhyasamaja (a de-

ity) 密集(神)

གསང་བའི་མན་ངག། secret formula 咒语

གསལ། highland leopard 雪豹

གསུང་འབྱུང་། collected works 文集

གསུར། "tsampa" incense 食物香(布施“中有”

鬼的焦烟)

གསུར་ཁོག "tsampa" incense pot 焦烟钵

གསེར་བྱི་མངའ་གསལ། coronation 登基;坐床

གསེར་གྱི་རྟག། (ལྷ་མོའི་རྟག) gold knob 金顶

གསེར་ལྗང་བརྒྱུངས། solid gold wares 赤金器物

གསེར་ཉ། (བཟ་ཤིས་རྟགས་བརྒྱད་གྱི་ཡ་གུལ་ཞིག)

Two Golden Fish (one of the Eight Auspicious Symbols) 金鱼(八吉祥徽之一)

གསེར་སྟན་རིན་པོ་ཆེ། precious golden ears 尊耳;
圣聪

གསེར་གཏུང་། (གསེར་ཕྱོང་ཡང་།) gold funerary
stupa 金塔;金灵骨塔

གསེར་བྱམ། golden urn 金瓶

གསེར་ཟངས་སྒྱ། golden and copper image 镀金
佛像

གསེར་ལེབ་རྩྱག bars of gold 金条

གས་བ་རིག་པ། (རིག་གནས་ཆེ་བ་ལྔའི་ཡ་གུལ་ཞིག)

Medicine (one of the Five Major Treatises of Buddhist Doctrine) 医学(大五明之一)

གསལ་ཇ་ཁང་། tea-kitchen 熬酥油茶厨房

གསལ་རྟོད། meal substitute 筵席代金

གསལ་དཔོན། one in charge of meals 司膳(为达赖喇嘛管理饮食的官员)

གསལ་དཔོན་མཁན་པོ། Master of Tea and Meals
膳食堪布

གསལ་བ་འདེབས་པ། to ask for blessing 祈祷;
祷告

གསལ་གཟིམས་མཆོད་གསུམ། attendants 司膳、司寝、司祭的官员

བསང་། incense 香

བསང་གཏོང་བ། to burn incense 烧香

བསང་ཕྱར། incense burner 香炉

བསམ་ཡས་མི་འགྱུར་ལྷན་གྱིས་བྱུང་བའི་གཙུག་ལག་
ཁང་། (བསམ་ཡས་དགོན་གྱི་མིང་ཆ་ཆང་།) Ever-
lasting Temple of Samye (full name of
Samye Monastery) 桑耶永固天成庙(桑耶
寺全名)

བསེལ་ལྗན་ཕྱེངས། Land of Cool Climate (Tibet)
清凉福地(西藏)

བསྟུ་ཆང་། welcome beer; welcome stage
迎亲酒

བསྟུ་ཆང་དང་པོ། (བསྟུ་ཆང་གཉིས་པ་……གསུམ་པ།)
first stage of welcome (second……third
stage of welcome) 第一站迎亲酒(第二
……第三站迎亲酒)

༥

ཏ་དི་ཙན་དན། white sandalwood 白檀香

ཏ་ལ། (མེ་ཉོག) holly hock 锦葵花

བྱ་བྱ། Mohammedans (usually from Xining) 回族

ཏོར། 1. Mongolia 蒙古 2. pastoral areas 牧区

ཏོར་ཟླ། Tibetan calendar system; lunar month

藏历 ཏོར་ཟླ་དང་པོ། ཏོར་ཟླ་གཉིས་པ་མོགས།

first month of Tibetan calendar second

month of Tibetan calendar, etc 藏历第

一月,藏历第二月等

ལྷ། (འཕྲོ་བ་རིགས་དྲུག་གི་ཡ་གུལ་ཞིག) 1. The celestials (one of the Six Cycles of Existence) 天(六道众生之一)

ལྷ་ཁང་། temple; chapel; shrine 神龕; 神殿

ལྷ་རྒྱལ་ལ། Victory to the gods! glory to the gods! 愿善神得胜!

ལྷ་ཕུམ། duchess 王后; 夫人

ལྷ་རྒྱ། divine river 神泉

ལྷ་ཚེས། *dharma* 佛法

ལྷ་འདྲེ། gods and demons 神鬼

ལྷ་འདྲེ་བཀའ་ཐང་། (བཀའ་ཐང་ལྷ་འདྲེ་ཡ་གུལ་ཞིག) Biography of the gods and Demons (one of the Five Volumes of Biography)《鬼神箴》(五部箴言之一)

ལྷ་ལྷ། ecclesiastical community 寺庙部众

ལྷ་བབ་མཚན་རྟེན། (མཚན་རྟེན་ཆ་བརྒྱད་ཀྱི་ཡ་གུལ་

ཞིག) descension stupa (one of the eight types of stupa) 天降塔(八大佛塔之一)

ལྷ་འབའ་དུས་ཆེན། (ལྷ་ལེབས་དུས་ཆེན།) descension day (festival of Buddha's return to earth) 降神节

ལྷ་མ་ཡིན། (འགྲོ་བ་རིགས་རྒྱལ་གི་ཡ་གྲུལ་ཞིག) Demigods; Denizens; (one of the Six Cycles of Existence) 非天; 阿修罗(六道众生之一)

ལྷ་མི་རིན་མ་འདྲེན། Saviour of Heavenly and Worldly Beings 人天导师

ལྷ་མོ། 1. goddess 女神, 天女; 2. Tibetan opera 藏戏

ལྷ་མོ་བ། 1. Tibetan opera actor or actress 藏戏演员 2. Tibetan opera troupe 藏戏演出团

ལྷ་མོ་དབྱངས་ཅན་མ། (ཤེས་རབ་སྟུལ་བའི་ལྷ་མོ་ཞིག) *Sarasvati*; Melodious Lady (a goddess) 妙音仙女; 妙音佛母

ལྷ་མེན་བ། private physician for the Dalai Lama

御医

ལྷ་ཆུགས། abode of a god 神垒

ལྷ་ཆུགས། ecclesiastical community 天众; 佛会

ལྷ་བུའགས་པ། (ལྷ་ཐེབས་པའང་།) to fall into
trance 鬼神降附人体

ལྷ་ཡུལ། heaven; celestial realm 天堂

ལྷ་རས། ceremonial scarf 天衣; 哈达

ལྷ་ས། (གྲོང་ཁྱིམ་ལྷ་ས་ལ་ཡང་གོ་བྱུང་།) abode of
Gods (Lhasa city) 神地(逻些; 拉萨)

ལྷ་སར་བཅའ་ཁྲིད་ཀྱི་གར་གྱི་ཆེད་དོན་སྤྱོད་ཆབ། (ཁ་
སྐད་དུ་བདེ་སྤྱོད་སྤྱིང་གའང་།) Indian Trade
Agent in Lhasa (before 1962) 印度驻拉萨
商务代表(1962 前驻拉萨)

ལྷ་ས་ཆིངས་ཡིག་(1904 ལྷ་ས་དབྱིན་པོ་དང་དབར་
བཞག་པའི་ཆིངས་ཡིག་ཅིག) Lhasa Conven-
tion (an treaty signed in 1904 between
British and Tibet) 拉萨条约(1904 年英
藏之间的条约)

ལྷ་པོ། duke 公子

ལྷ་གསལ། hail to the gods 祭天；祀神

རྩེ་བཟེད། begging bowl 钵；钵盂

ལྷ་བྲག་ཆོས་འབྱུང་མཁའ་པའི་དགའ་ལྷན། (དེབ་
མིང་།) A happy Feast of the Sages
(book) 《智者喜宴》；又名《洛札教史》

ལྷ་འཇམ་བུའི་སྒྲིང་། (སྒྲིང་བཞིའི་ཡ་གུལ་ཞིག) *Jam-*
budvipa; Southern Continent of "Zam"
Trees; (one of the Four Continents) 南贍
部洲(四大部洲之一)

ལ

ལ་བྲ། paternal uncle 叔伯

ལ་རྩྭ། sheep osselet 关节骨(牛羊膝关节的长
方形短骨)

ལ་ཅེ་ལྷ་མོ། Sister Goddesses; Tibetan opera 藏
戏

ལ་ཏི་ཤ། Atisha; *Dipankara*; *Shri Juana* 阿底

峡(法名吉祥燃灯智)

ཡ་བླ་པ། special courier 驿卒(原西藏地方政府
专送公文的快马驿差)

ཡ་ཚེ། paternal aunt 姑母; 姑姑

ཡ་ཞང་། maternal uncle 舅父

ཡ་རྩ་ར། (ལྷན་ལྷ།) *arura* (medicinal plant) 诃子;
藏青果(藏药)

ཡབ་ཙུང་། pilgrims from Chamdo region 香客
(昌都地区来的香客)

ཡབ་ར། rodent 无尾地鼠

ཡམ་ཁྲལ། (ལྷ་གས་ཀྱི་ཡམ་ཁྲལ།) ear-tax (ear-
tax for living stocks in old Tibet) 耳朵税
(旧西藏按牲畜的耳朵数子所征税金)

ཡམ་ཕྱག། fold of gown 怀包; 大襟包(藏式长袍
的宽绰胸襟)

ཡམ་བན། Amban (representative of the Qing
Government in Tibet) 钦差(清代驻藏大
臣)

ཨེ་ཀ་ཇཱ་ཏི། (ཆེ་གཅིག་མའང་།) *Ekajati*; Lady of

the Single Point; Goddess of Concentration
(a goddess) 璦噶查德(护法神)

ཨེ་མ་རྩ། O Grace! 哎呀; 喔唷

ཨེན་ཁུང་། (བརྩེ་ཁུང་།) novice 小沙弥; 小和尚

ཨྲ་མ་ཐི་བརྟེ་རྩྱ། I bow to omniscient Buddha mind;
Hail the Jewel in the Lotus six-syllable *mantra* prayer
六字陀罗尼咒; 观音六字真言

བཙན་པོ་དེམ་བྱོན་གྱི་མཆན་བྱང་།

Names of the Generations of tsanpos

历代赞普的称号

1. གཏུན་བཙན་པོ། (གྱི་ལྷ་ཁོ་རྩུན་གྱི་ལྷ་..... 400—300 ཙམ།)	Nyatri Tsanpo (400—300 B. C.)	聂赤赞普 (公元前 400 —300 年)
2. མུ་བཙན་པོ།	Mutri Tsanpo	木赤赞普
3. དིང་བཙན་པོ།	Dingtri Tsanpo	丁赤赞普
4. ས་བཙན་པོ།	Sotri Tsanpo	索赤赞普
5. མེར་བཙན་པོ།	Mertri Tsanpo	美赤赞普
6. དག་གས་བཙན་པོ།	Dagri Tsanpo	达赤赞普
7. སྤའ་བཙན་པོ།	Sibtri Tsanpo	思赤赞普
8. གྱི་གུམ་བཙན་པོ། (གྱི་ལྷ་ཁོ་རྩུན་གྱི་ལྷ་ 200 ཙམ།)	Drigum Tsanpo (200 B. C.)	志共赞普 (公元前 200 年)

9. ཕུ་ཇེ་གུང་རྒྱལ། (བྱ་ཁྱི་བཅན་པོ་ལང་།)	Pude Gungyal (also: Chatri Tsanpo)	布德贡杰 (又名: 恰 赤赞普)
10. ཨེ་ཤོ་ལེགས།	Esholek	埃肖勒
11. དེ་ཤོ་ལེགས།	Desholek	德肖勒
12. ཐི་ཤོ་ལེགས།	Tisholek	提肖勒
13. གུང་རྒྱ་ལེགས།	Gungrulek	共如勒
14. འབྲོང་ཞེན་ལེགས།	Drongsherlek	仲协勒
15. ཨི་ཤོ་ལེགས།	Isholek	伊肖勒
16. སུ་ནམ་སིང་ཇེ།	Sanam Sinde	洒囊森德
17. ཇེ་འབྲུལ་ནམ་ཇེ་ གཞུང་།	Detul Namshung	德处囊雄
18. སེ་ལྷོ་ལ་གནམ་ཇེ།	Senol Namde	色诺囊德
19. སེ་ལྷོ་ལ་པོ་ཇེ།	Senol Pode	色诺波德
20. ཇེ་ལྷོ་ལ་ནམ།	Denolnam	德诺囊
21. ཇེ་ལྷོ་ལ་པོ།	Denolpo	德诺波

22. རྟེ་ཀུལ་པོ།	Degyalpo	德杰波
23. རྟེ་ཐུན་བཟན།	Detintsan	德珍赞
24. ཏཱ་ལྷ་ལྷུང་བཟན།	Tore Lungtsan	朵热隆赞
25. བི་བཟན་ནམ།	Tritsanam	赤赞囊
26. བི་ཐུ་དབུང་བཟན།	Trida Pungtsan	赤札绷赞
27. བྲག་རྩེ་བྲག་བཟན།	Thokje Thoktsan	妥杰妥赞
28. བྲ་བྲ་རི་གཏན་བཟན། (བྲ་རི་ཏན་ཤལ་ཡང།) (རྩེ་ལྷའི་རྩལ་རབས་ 300 ཅམ།)	Tho—Tho—ri Nyantsan (also: Thori Nyantshal) (about 300 A. D.)	妥妥日 年赞 (又名: 妥日年协) (公元 300 年)
29. བི་གཏན་གཟུངས་བཟན།	Trinyan Sungtsan	赤年松赞
30. འབྲོང་གཏན་ལྷེ་ཏུ།	Drongnyan deru	仲年德如

31. ཏཱ་ཀྲི་ལྷན་པོ་གཏུན་པོ་། ཏཱ་ཀྲི་ལྷན་པོ་།	Takri Nyansik	达日年思
32. ཏཱ་ཀྲི་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་། ཏཱ་ཀྲི་ལྷན་པོ་།	Namri Songtsan	朗日伦赞
33. ཏཱ་ཀྲི་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་། (629—650)	Songtsan Gampo (629—650)	松赞干布 (629—650)
34. ཏཱ་ཀྲི་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་། (650—655)	Gungri Gungtsan (650—655)	贡日贡赞 (650—655)
35. ཏཱ་ཀྲི་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་། (655—676)	Mangsong Mangtsan (655—676)	芒松芒赞 (655—676)
36. ཏཱ་ཀྲི་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་། (676—704)	Dusong Mangpoje (676—704)	都松芒 波结 (676—704)
37. ཏཱ་ཀྲི་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་། (704—755) (ཏཱ་ཀྲི་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་།)	Tride Tsugtan (704—755) (also: Me Agtsom)	赤德祖丹 (704—755) (又名: 美髯公)
38. ཏཱ་ཀྲི་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་། (755—797)	Trisong Detsan (755—797)	赤松德赞 (755—797)

39. མུ་ནེ་བཙན་པོ། (797—798)	Mune Tsanpo (797—798)	木奈赞普 (797—798)
40. སད་ན་ལེགས། (798—815)	Sadnalek (798—815)	色纳勒 (798—815)
41. ཁྱི་རལ་པ་ཙན། (815—841) (ཁྱི་གཙུག་ལྷེ་བཙན་ པོ།)	Tri Ralpachen (815—841) (also: Tritsuk Detsan)	赤热巴坚 (815—841) (又名: 赤祖德赞)
42. ལང་དར་མ། (841—846) (ལུ་དུམ་བཙན་པོ་ པོ།)	Lang Darma (841—846) (also: Wudum Tsanpo)	朗达玛 (841—846) (又名: 乌冬赞普)

རྡ་ལའི་སྐ་མ་སྐ་ཐེང་དེམ་བྱོན་གྱི་མཆན་བྱང་།

Names of the Successive Dalai Lamas

历代达赖喇嘛的称号

1. དགེ་འདུན་བྱུང། (1391—1474)	Gedun Drup (1391—1474)	根敦主巴 (1391—1474)
2. དགེ་འདུན་ཀླུ་མཚོ། (1475—1542)	Gedun Gyatso (1475—1542)	根敦嘉措 (1475—1542)
3. བསོད་ནམས་ཀླུ་མཚོ། (1543—1588)	Sonam Gyatso (1543—1588)	索南嘉措 (1543—1588)
4. ཡོན་ཏན་ཀླུ་མཚོ། (1589—1616)	Yontan Gyatso (1589—1616)	云丹嘉措 (1589—1616)
5. ལྷོ་བཟང་ཀླུ་མཚོ། (1617—1682)	Lobsang Gyatso (1617—1682)	罗桑嘉措 (1617—1682)
6. ཆངས་དབྱངས་ཀླུ་ མཚོ། (1683—1706)	Tsangyang Gyatso (1683—1706)	仓央嘉措 (1683—1706)
7. ཀླུ་འབྱུང་ཀླུ་མཚོ། (1708—1757)	Kalsang Gyatso (1708—1757)	格桑嘉措 (1708—1757)

8. འཇམ་དབལ་ཀྱ་མཆོ། (1758—1804)	Jampal Gyatso (1758—1804)	强白嘉措 (1758—1804)
9. ལུང་རྟོགས་ཀྱ་མཆོ། (1805—1815)	Lungtok Gyatso (1805—1815)	隆朵嘉措 (1805—1815)
10. ཚུལ་ཁྱེམས་ཀྱ་མཆོ། (1816—1837)	Tsultrim Gyatso (1816—1837)	楚臣嘉措 (1816—1837)
11. མཁས་གྲུབ་ཀྱ་མཆོ། (1838—1855)	Kedup Gyatso (1838—1855)	克主嘉措 (1838—1855)
12. འབྲིན་ལས་ཀྱ་མཆོ། (1856—1875)	Trinle Gyatso (1856—1875)	成烈嘉措 (1856—1875)
13. ཐུབ་བཟན་ཀྱ་མཆོ། (1876—1933)	Thubtan Gyatso (1876—1933)	土登嘉措 (1876—1933)
14. བཟན་འཇིན་ཀྱ་མཆོ། (1934—)	Tenzin Gyatso (1934—)	丹增嘉措 (1934—)

པཎ་ཆེན་སྐུ་ཐེང་དེམ་བྱོན་གྱི་མཆན་བྱང་།

Names of the Successive Panchen Lamas

历代班禅的称号

1. དགེ་ལགས་དཔལ་ བཟང་། (1385—1438) (མཁས་གྲུབ་..... རྒྱུ་ལོ།)	Gelek Palsang (1385—1438) (also: Kedup Je)	格勒巴桑 (1385—1438) (又名: 克珠杰)
2. བསྟན་ནམས་..... ཐྱོགས་སྤང་། (1439—1504)	Sonam Choklang (1439—1504)	索南确朗 (1439—1504)
3. སྐྱ་བཟང་དོན་..... འབྱུང་། (1505—1566)	Lobsang Dondup (1505—1566)	罗桑丹珠 (1505—1566)
4. སྐྱ་བཟང་ཆས་གྱི་ རྒྱལ་མཆན་། (1570—1662)	Lobsang Chokyi Gyaltsan 1570—1662)	罗桑曲结 (1570—1662)
5. སྐྱ་བཟང་ཡེ་ཤེས་། (1663—1737)	Lobsang Yeshe (1663—1737)	罗桑益喜 (1663—1737)

6. ལོ་བཟང་དཔལ་ ལྷན་ཡེ་ཤེས། (1738—1780)	Lobsang Paldan Yeshe (1738—1780)	巴丹益喜 (1738—1780)
7. བཏྟན་པའི་ཉི་མ། (1782—1853)	Tenpai Nyima (1782—1853)	丹白尼玛 (1782—1853)
8. བཏྟན་པའི་དབང་ ལྷན། (1855—1882)	Tenpai Wangchuk (1855—1882)	丹白旺修 (1855—1882)
9. ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ། (1883—1937)	Chokyi Nyima (1883—1937)	曲吉尼玛 (1883—1937)
10. ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་ མཆན། (1938—1989)	Chokyi Gyaltsan (1938—1989)	确吉坚赞 (1938—1989)

དཔེ་སྟླ་འགན་ཁུར་པ།

责任编辑：

པར་གཞི་བཟོ་འགན་ཁུར་པ།

装帧设计：

པར་བྱས་འགན་ཁུར་པ།

责任校对：

དབྱངས་ཅན་སེང་ག། བསམ་གྱུ་བ།

杨迦森 桑珠

ཀམ་རྩི་ཆེ་རིང་།

吾 要

ཆེ་རིང་མཆོ་མ།

次仁措姆

བོད་དབྱིན་ཀློག་སྐུ་མ་ཤུར་སྐྱར་ཆེན་མོ་མཆོད།

བྲག་གཞོང་བཀྲས་སྒྲིང་དབང་རྩིས་བསྒྲིགས།

*

མི་རིགས་དཔེ་སྟླ་ཁང་གིས་བསྐྱར་ཁིང་འགྲེམས་སྟེལ་བྱས།

(པེ་ཅིན་རྩིས་ཁྱུང་ལམ་ཡང་14པ། སྐྱག་ཡང་100013

ཁ་པར་ཡང་གྲངས། 58130509)

1994ལོའི་ཟླ་10པར་པར་གཞི་དང་པོ་བསྒྲིགས།

2006ལོའི་ཟླ་དྲུག་པར་པེ་ཅིན་དུ་པར་བྱས་5པ་བསྐྱབ།

དེབ་ཆད། 787mm×1092mm 1/64 དཔར་ཤོག 3.125

པར་གྲངས། 24001 - 34000དེབ་རེར་སྒྲོར་6.00

图书在版编目(CIP)数据

藏英汉对照小词典:藏文:英文、汉文对照./哲伦旺多编 —北京:民族出版社, 2004.12 重印

ISBN 7-105-02168-3

I. 藏... II. 哲... III. ①词典-藏、英、汉

②藏语-词典 ③英语-词典 ④汉语-词典

IV. H061

中国版本图书馆 CIP 数据核字(94)第 00983 号

民族出版社出版发行

(北京市和平里北街 14 号 邮编 100013)

<http://www.e56.com.cn>

民族印刷厂排版 迪鑫印刷厂印刷

各地新华书店经销

1994 年 10 月第 1 版 2006 年 6 月北京第 5 次印刷

开本:787mm×1092mm 1/64 印张: 3.125

印数:24001-34000 册 定价:6.00 元

此书如有印装质量问题,请与本社发行部联系退换

(发行科电话:58130509)